

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 29 του Οκτώβρη 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 219

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. *Ἐθνικά σχολεῖα καὶ Νόμοι.*

ΝΙΚΟΣ ΒΕΗΣ. *Ὀνειρογράμματα ἀπὸ τοὺς Κορυφούς.*

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. *Ἀγαπώντας (δηγημα).*

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ. *Οἱ ἀπεργίαι.*

ΕΝΑΣ ΠΡΙΓΚΗΠΙΚΟΣ. *Μέγας πατριώτης πρὸς τὰ ἔθνη ὅσους ὄλα.*

Α. Ε. *Ἡ χαμένη χαρά.*

ΤΟ «ΑΝΕΧΤΙΜΗΤΟ». *Γράμματα τῶν κ. κ. Πάλλη καὶ Βελέλη.*

Σ. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ. *Ἡ ἀπόφαση τοῦ Δία.*

ΟΣΣΙΑΝ. *Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Οὐρανίας.*

Η ΔΑ-Ι-ΚΗ ΧΗΜΕΙΑ. *(Γράμμα τοῦ κ. Ο. Ρουσοπούλου).*

ΠΙΕΡ ΛΟΤΙ. *Τὰ τελευταῖα μου κινήγια.*

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Τάνταλος, Δέαντρος Παλαμῆς, Ρήγας Γκόλφης, Ν. Ζαχαρίας.*

Δ. Π. Τ. *Φαινόμενα καὶ Πράγματα (Ρωμοὶ καὶ Ἀρβανῖτες—Φερωτὸς συμβολιογράφος—Τροχοφόρα καρμανιόλα—Νέα ἀπὸ τῆ Βουργαρία—Οἱ πατριῶτες τῶ φονιδῶν).*

ΜΕ ΤΗΝ ΤΣΙΠΙΔΑ—Ἡ ΚΟΙΝῆ ΓΝΩΜΗ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΛΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΕΘΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΝΤΙΕΘΝΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

Στὸ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμάξ» ὁ κ. Ξενόπουλος μᾶς ξηγᾷ πὺς τὸ κλασσικὸ δασκάλειμα ἀρχίζει στὸν τρισευτυχημένο τόπο μας ἀμέσως ἀπὸ τὸ Νηπιαγωγεῖο, καὶ πὺς εἶναι καιρὸς πᾶς ὁ «Νουμάξ», πὺς φροντίζει γι' ἀρραβητᾶρι, νὰ φροντίζει καὶ γιὰ ἓνα σχολάκι. Γιατί, λέει, γιὰ σχολεῖο εἶναι ἴσως ἀκόμα νωρίς.

Ἀκόμα νωρίς; Τάχα δὲν ξέρεῖ ὁ κ. Ξενόπουλος πὺς κάθε μέρα πὺς περνᾷ μετὰ τὸ σημερινὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα, εἶναι καὶ μιὰ ἁμαρτία, καὶ ἓνα ἔγκλημα πὺς κάνει τὸ ἔθνος στὸν ἑαυτὸ του; Νωρίς ἀκόμα γιὰ νὰ λευτερώσουμε τὰ παιδιὰ ἀπ' τὰ μυαλοσκοτωτήρια; Νωρίς ἀκόμα γιὰ νὰ πατήσουμε τὸ μιστριωτοθρεμένον δασκαλῆκι, πὺς κατάντησε ὅλους τοὺς σημερινούς νουούς, ὅλους τοὺς ἀρβανῶν πολίτες, νεφυλιασμένα καὶ κλασσικοποιημένα μυαλά; Νωρίς ἀκόμα, σὲ τέτοιες στιγμὲς πὺς φανερᾷ ξεσπάει τὸ πολύχρονο κρυφοδόυλεμα τοῦ δασκαλικοῦ σαρακιῦ σὲ κάθε λογῆς ἔθνη μουντζουρώματα; Τοῦ κ. Ξενόπουλου τίς τέτοιες ἐπιφύλαξεις δὲν μπορῶ νὰ τίς νοιώσω, εἰδὼν ἂ θέλει νὰ πει μ' αὐτὸ πὺς ἴσως ἀκόμα εἶναι νωρίς γιὰ τὴ σκοτισμένη κοινὴ γνώμη, καὶ γιὰ τὴν ἀμυαλὴ τρανή καὶ πίστη Παιδεία.

Μὰ ὅσο καὶ ἂν εἶναι νωρίς, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἓνα ἀληθινὸ ἔθνη σχολεῖο πρᾶμα τῆς πρώτης ἀνάγκης στοὺς σημερινούς καιρούς, ἀκόμα καὶ ἓνα Νηπιαγωγεῖο, τέτιο πὺς λαχταρᾷ ὁ κ. Ξενόπουλος,

ὅμως γιὰ τὸν τόπο μας εἶναι γραφτὸ νὰν τοῦ μείνει ἄν ἓνα ὄνειρο. Δὲν μπορεῖ σήμερα κανένας στὴν Ἀθήνα—καὶ ἀνάλογα βέβαια σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα—νὰ φτιάσει ἀληθινὸ ἔθνη σχολεῖο πὺς μέσα νὰ μαθαίνει στὰ παιδιὰ τὴ φυσικὴ τους γλώσσα, καὶ κείνα τὰ γράμματα καὶ κείνα τὰ μαθήματα πὺς θὰν τοὺς χρειαστοῦνε γιὰ τὸν κατοπινὸ βίον τους, τὸν πραχτικὸ, τὸ λεύτερο, τὸ βίον πὺς σὲ φέρνει ἀλάργα ἀπὸ κάθε θεσοκνηγήμα, μὰ σιμὰ στὴ δουλειὰ τῆς μοναχῆ σῶστρα καὶ ἀνυψώτρα τῶν ἔθνων.

Αἰτία τῆς τέτιας καταντιᾶς μας εἶναι τὸ Πολίτευμα καὶ οἱ Νόμοι, αὐτὰ τὰ δὺ πὺς ὅσο λεύτερα καὶ ἂν τὰ νομίζουμε πὺς εἶναι, ὅμως στὸ ζήτημα τοῦτο, καθὼς καὶ σὲ κάθε ζήτημα πὺς δὲν ἔπρεπε, εἶναι σωστὰ στοιχεῖα σκλαβιάς καὶ κακοροικιᾶς. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 στὸ 16 ἄρθρο λέει πὺς καθένας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συσταίνει ἰδιωτικὰ σχολεῖα δίχως ὅμως νὰ ξεφεύγει ἀπ' τοὺς νόμους πὺς ἔχει ψηφίσει τὸ Κράτος. Καὶ οἱ νόμοι αὐτοὶ τί λένε; Λένε, πὺς γιὰ ν' ἀνοίξεις σχολεῖο, πρέπει πρῶτα νὰ πάρεις ἄδεια. Πὺς θάχεις ἀποπάνου ἀπ' τὸ κεφάλι σου τὴν ἐπιτήρηση τῆς Ἀρχῆς, πὺς πρέπει νὰ κάνεις τὰ ἴδια μαθήματα πὺς ὀρίζει τὸ Ὑπουργεῖο γιὰ τὰ δημόσια σχολεῖα, καὶ πὺς πρέπει νὰ ἔχεις μέσα τὰ «ἐγκριμένα» βιβλιὰ, δηλαδὴ τίς ἀττικὲς γραμματικὲς, καὶ τίς ἄλλες τέτιες φυλλάδες πὺς τυπῶνε σήμερα τὸ δασκαλολόγι.

Νά, καὶ οἱ διάτες μιὰ μιὰ. Ὁ Νόμος τοῦ 1834 «περὶ δημοτικῶν σχολειῶν» ὀρίζει στὸ ἄρθρο 60 πὺς γιὰ ν' ἀνοίξεις σχολεῖο γιὰ τὰ πρῶτα γράμματα, αὐτὸ πὺς λέμε ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα δημοτικὸ σχολεῖο, χρειάζεται ἄδεια παρμένη ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, ἀφοῦ πρῶτα «γνωμοδοτήσει» ὁ Νομάρχης «περὶ τῆς ἠθικότητος καὶ ἰκανότητος τοῦ συνιστῶντος». Καὶ ἂν κανένας ἀνοίξει τὸ σχολεῖο δίχως τὴν τέτια ἄδεια τιμωρεῖται κατὰ τὸ 532 ἄρθρο τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, ἀπ' τὸ Πταισματοδικεῖο. Δὲ φτάνει αὐτὸ μόνον, μὰ οἱ δασκᾶλοι πὺς θὰναι μέσα πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὸ νόμο αὐτόνε (ἄρθρο 61) ἀπὸ κείνους πὺς ξεφουρνίζουνε τὰ καμαρωμένα μας Διδασκαλεῖα. Δηλαδὴ ἀναγνωρισμένοι ἀπὸ τὸ Κράτος. Μ' ἄλλα λόγια ἀπιδάγωγοι, «ὀμιλοῦντες τὴν ἑλληνίζουσαν» καὶ τὰ τέτια.

Μὲς στὸ σχολεῖο πρέπει νὰ βάλῃς τὰ μαθήματα πὺς ὀρίζει ὁ ἴδιος νόμος ἓνα ἓνα στὸ ἄρθρο 1, δίχως νὰ μπορεῖς νὰ ξεφύγεις σ' αὐτὸ οὔτε τρίχα, καὶ καθὼς λέει καὶ τὸ ἄρθρο 63 ἀχρεωστεῖς νὰ ὑπόκησαι εἰς τὰς γενικὰς περὶ σχολειῶν διατάξεις καὶ ὀδηγίας». Εἶναι ἀλήθεια πὺς τὰ μαθήματα πὺς ἀναφέρονται στὸ ἄρθρο 1 τοῦ νόμου τοῦ 34 ἔχουνε κάπως ἀλλαχτεῖ ἀπὸ νεώτερους νόμους, μὰ δὲ μπορέσανε ποτὲ νὰ σταθοῦνε μακριὰ ἀπ' τὰ βαλτονέρια τῆς καθαρευουσάνικης σκέψης.

Ἄν ἀνεδοῦμε τώρα στὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ στὰ Γυμνάσια, βλέπουμε τὰ ἴδια καὶ χειρότερα. Ὁ Νόμος τοῦ 1836 «περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν Ἑλλ. Σχολειῶν καὶ Γυμνασίων» λέει: στὸ ἄρθρο 115 πὺς ἂν τύχει καὶ θελήσεις ν' ἀνοίξεις δικὰ σου τέτια σχολεῖα «ὁ ὀργανισμὸς αὐτῶν χρεωστεῖ νὰ εἶναι κατὰ πάντα ὀμοίομορφος μετὰ τῶν ἑλλ. σχολειῶν τοῦ κράτους, καὶ τῶν τῶν ἀντιστοιχοῦσῶν τάξεων τοῦ γυμνασίου, τόσον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ὅσον καὶ τὰς ἀπαιτουμένας ἀπ' αὐτὸν ἰδιότητας καὶ πρὸς τὴν διάταξιν τῶν μαθημάτων καὶ τῶν διδακτικῶν βιβλιῶν». Καὶ ἐδῶ πάλι χρειάζεται ἡ ἄδεια τοῦ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας «ἀδομένη ἀφοῦ ἐρωτηθῆ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ, καὶ ἀκουσθῆ ἡ γνώμη τοῦ ἀνήκοντος γυμνασιάρχου εἰς τὸν ὀποῖον θέλει ἀνατίθεσθαι ἡ ἄμεσος ἐπιτήρησις». (ἄρθρο 116). Καὶ ὄχι μόνον αὐτὰ μὰ κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 11 τοῦ Μᾶη 1884 ἄρθρο 45, πρὶν τὸ ἰδιωτικὸ σχολεῖο κάμει ἐξέταση, πρέπει νὰ στέλνει στὸ γυμνασιάρχον πὺς τὸ ἐπιτηρεῖ καὶ στὸ Ὑπουργεῖο πίνακες πὺς νὰ δείχνουνε τί μαθήματα διδασκᾶνε σὲ ὅλες τίς τάξεις. Ἄλλως ἡ εξέταση δὲ μπορεῖ νὰ γίνει.

Μὰ ἡ σκλαβιά πάει πέρα πέρα ἀκόμα, γιὰ ὅλα τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Ὁ νόμος ΒΤΓ' τοῦ 1895 ὀρίζει πὺς καὶ στὰ σχολεῖα αὐτὰ πρέπει νὰ μπαίνουνε μόνον τὰ βιβλιὰ πὺς «ἐγκρίνονται» ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο. Τοῦ κάκου λοιπὸν κάθε φροντίδα γιὰ τὰ παιδιὰ, ἀφοῦ ἡ Ἐπιτροπὴ πὺς γίνεται ἀπ' τὸ Ὑπουργεῖο γιὰ τὴν ἐγκρίσιν τῶ βιβλιῶν κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 10 τοῦ Ὀκτώβρη 1895 εἶναι ὀλη συστημένη ἀπὸ δασκᾶλους. Αὐτοὶ εἶναι οἱ μπόγηδες πὺς μετὰ τίς κοφτερὲς λεπίδες τῆς καθρεῦουσας σφάζουνε τ' ἀνθισμένα νιάτα καὶ σκορπᾶνε κατὰ διὰβόλου τὸ πολυτίμητο αἷμα τῆς Ρωμιουσῆς, ἔχοντας ἀπὸ πάνου τους τὴν εὐλογία τῆς πίστης Παιδείας.

Κατόπι ἀπ' τίς ἀλυσίδες αὐτὲς τῶ νόμων ἀκλουθᾶνε σὲ διάφορους καιρούς πολλὲς «ἐγκύκλιες» διάτες τοῦ Ὑπουργεῖο γιὰ τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα, σὰ νὰ φοβάται: λὲς πὺς κάποια ἀντίδραση μπορεῖ ν' ἀντιταχτεῖ ἀπὸ καὶ πέρα στὴ σχολαστικότητα καὶ στὴ σκλαβιά. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἡ 13304 τοῦ 1884 «περὶ ἐπιτηρήσεως τῶν ἰδιωτικῶν παιδευτηρίων» διατάζει τοὺς ἀρμόδιους νὰ ἔχουνε ἄχρηστο τὸ μάτι τους γιὰ νὰ βλέπουμε μήπως τυχὸν ἡ ὀργάνωση τῶν τέτιω σχολειῶν δὲ μοιάζει μετὰ τὴν ὀργάνωση τῶν σχολειῶν τοῦ Κράτους. Καὶ συσταίνει σοβαρὴ ἐπιτήρηση σὲ ὅλα, στὰ μαθήματα, στὰ βιβλιὰ, στοὺς δασκᾶλους, σὲ τίς τάξεις.

Ἐλθετε λοιπὸν ὕστερα ἀπ' αὐτὰ νὰ μιλήστε γι' ἀληθινὸ ἔθνη σχολεῖο, τέτιο πὺς ὀνειρευόμαστε οἱ δημοτικιστᾶδες. Ὅμως μπορεῖ νὰ πει ὁ κ. Ξενόπουλος πὺς δὲ μίλησε αὐτὸς γιὰ σχολεῖο, μὰ γιὰ

σκολάκι, για Νηπιαγωγείο που δε θα είχε τον κίνδυνο να πετροβοληθεί και να καεί σε καμιά λαϊκή εξέγερση. Σ' αυτό ίσως και νάχει δίκιο. Ο λαός μας άσυνείδητα θάν το καλοδεχότανε. Έξόν & βγαίνανε οι διάφοροι Μιστριώτηδες και του λέγανε πως κιντυνεύει το Έθνος. Πράμα που είναι φυσικό να γίνει, γιατί το τέτιο σκολάκι θα χάραζε μια άρχη για μεγαλύτερες λευτεριές, και τὰ τέτια τὰ φοβάνται οι άσκαλοί σαν ή φωτιά το νερό. Κ' επειδή τότες θα κιντυνεύανε αυτοί, άρα θα κιντυνευε το Έθνος. Μα κι' ο λαός ά δε χαμπαρίση τις φωνές τους, αυτοί βαστώνε στα χέρια τους την πίστημη Παιδεία, που εφαρμόζοντας το νόμο θα κλείσει το κατακαημένο το σκολάκι. Γιατί θα ζετάσει και θα βεβαιωθεί πως κει μέσα δασκαλεύανε τὰ παιδιὰ στη δημοτική, στη μαλλιαρή, στην προδότρα γλώσσα, κι' απόδειξη τ' Αρφαθητάρι του Νουμά που δε θάνα: «έγχεκριμενο».

Η αλήθεια είναι πως για τὰ Νηπιαγωγεία δέν δρίζουνε πολλά πράματα οι νόμοι. Κι' άφορμή, γιατί τὰ σκολάκια αυτά είναι έφεύρεση των κατοπιώνων χρόνων άπ' το 34, κι' οι νόμοι μας για την Παιδεία είναι μπαγιατικοί. Μα ποιός μπορεί να μάς πει πως «ή έρμηνεία» του Υπουργείου τ'ς Παιδείας δε θάν τὰ κατατάζει—ότα γεννηθεί ζήτημα—κι' αυτά στα δημοτικά σκολεία, κι' από τους νόμους κείνους παίρνοντας διάτες δε θα κλείσει το δικό μας το προδοτικό;

Από καιρό άκούω πως λογαριάζουνε οι δημοτικιστάδες τ'ς Πόλης μας να φτιάσουνε τέτιο αληθινό εθνικό σκολείο. Πιστεύω πως θάν το καταφέρουνε, άφου έχουνε συνμεταξύ τους και τον τρανό Φωτιάδη, και δέν έχουνε άσπαίνου τους τή σκλαβιά τ'ς πίστημης Παιδείας που έχουμε έμεις εδώ οι λεύτεροι. Ίσως νάνα γραφτό από κει να μάς έρθει ή γνώση, άμα φανερωθούνε τὰ, βέβαια, σωτήρια άποτελέσματα που θάχει για τή Ρωμιούση ένα τέτιο σκολείο.

Ίσκαμε τότε έμεις άς περιμένουμε κι' άς άγωνιζόμαστε.

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
Διηγήτορας

Ο ΚΗΠΟΣ ΜΟΥ

Τόν κήπο μου ρημάζει κρύου βοριά πνοή
κι άδια κλωνιά βογκούνε με κλάρα, με βοή.
Ανθόφυλλα και φύλλα, πεσμένα ένα σωρό
χορεύουνε με θρήνος του Χάρου το χορό.

Όπου πατάει το πόδι, τω φύλλωνε ο τριγμός
μου κραινει: « Έδώ από κάτω θρηνηί ένας ρημαγμός»
Κι άκούω στα βαθιά μου λυπητερή μια ήχώ
ν' αντιλαλή με βόγγο του άγέρα τον άχό.

Στα βάρη της ψυχής μου, με πόνο μουσικό
σά γέρνω, κάποιο κήπο ξανολίω μαγικό,
που σέρονονται με θρήνος, πεσμέν' από καιρό,
ανθόφυλλα και φύλλα του Χάρου το χορό.

Κι αν κάπου, στα δρομάκια, σαν ίσκιοι δνειρευτές
ξανολίω να περνούνε Νεράιδες λατρευτές,
σιτάλαφροπάτημά τους τω φύλλωνε ο τριγμός
μου κραινει: « Έδώ από κάτω θρηνηί ένας ρημαγμός».

ΓΛΥΚΕΙΑ ΣΚΛΑΒΙΑ

Τὰ φτερά μου δλάνοιχτα, σαν τον άσπρο κύκνο,
άπλωνα σιάπτεραντο του αϊθέρα λίκνο,

με το μάτι άρπάχνοντας κάθε φως που άμπρός μου
χάραζε άπ' τ'άπόμακρα του γαλάζιου κόσμου.

Απλωνα κι άψηλωνα με την πλάνα έλλειδα
της Ίδέας νάδραχνα τή χροστή άλυσίδα
κι' έτσι ν' άλυσοδεναι τον τρανό τον πόθο,
που βαθιά το δόντι του μέρα νύχτα νοιάθω.

Λίγο και μου παίρνουνε το φτωχό κεφάλι
τά γαλάζια κύματα, του άπειρου ή ζάλη . .
όταν ξάφνου πρόβαλες, άγγελος, μπροστά μου
κι άπαλά μου δίπλωσες τάνοιχτά φτερά μου.

Κ' έτσι βλέπω δλόλαμπρο, τώρα, στη ματιά σου
κάθε φως άπόκοσμο και με τὰ μαλλιά σου
σκέλαβο σου γλυκόδεσα τον τρανό τον πόθο,
που βαθιά το δόντι του μέρα νύχτα νοιάθω.

Χάλκη

TANTALOS

ΜΕΓΑΣ ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ΠΟΥ ΤΑ ΕΘΥΣΙΑΣΕ ΟΛΑ....

(Απάντηση στους «Τυραννοδιώχτες» του άρνθ.
217 του «Νουμά»).

Δυό μονάχα λόγια.

Συζητώ με ούλη την προθυμία όλα τὰ ζητήματα που σχετίζονται με το ζήτημα τ'ς πατρίδας μας, τ'ς Κρήτης, φτάνει μόνο να μου άπαντήσουν τίμια, ξάστερα, αληθινά, οι δημοτικιστάδες τω Χανιώ στα έρωτήματα αυτά:

1ο) Ψέματα είναι ή αλήθεια, και αλήθεια που την ξέρουνε και οι άποθαμένοι του Άγιου Λουκά, πως ο Βενιζέλος βγήκε στο Θέρισσο μόνο, και τότες μόνο, όταν τον έβεβαίωσαν οι Πρόξενοι πως δε θα καταδιωχτή; Με άλλα λόγια, ψέματα είναι ή αλήθεια πως την επανάσταση του Θερίσου την έκαμαν «άι Δυνάμεις» που μάς προστατεύουνε(!);

2ο) Ψέματα είναι ή αλήθεια πως δέν περνούσε ΜΙΑ μέρα χωρίς να ανταλλάξη συνεννόηση το Θέρισσο με το μακαρίτη το Νέγκρι, και ύστερα με το Φατσιότι; Ψέματα είναι ή αλήθεια πως τα χυδρόμοι του Θερίσου έξεπέζεβαν στην ζώπορτα του Κονσολάτου, και έκαβαλλίκεβαν από την πόρτα του Κονσολάτου;

3ο) Ψέματα είναι πως οι μπέηδες Νεήμπεης, Σοφτάς, Μπεντρημπής, Καούρης, Κουντούρης, φρενιασμένοι διώχτες του Έλληνισμού, παθιασμένοι φανατικοί κατά παντός ρωμιού, έδοήθησαν με χρήματα το Θέρισσο; Ψέματα είναι πως το ίδιο έκαμαν οι Όθραίοι Σεζάνας και Κοέν;

4ο) Ψέματα είναι πως το πραγματικά άπολυταρχικό Σύνταγμα μας, είναι σπέρμα, παιδί, άνάθρεμμα του Βενιζέλου; Αν ύστερα έγινε μητρυγιά ποιός φταίει; Θυμάστε τή σοφή παροιμία «μοναχί τση το πελέκα... ή γαϊδάρα το σωμαρί».

5ο) Ψέματα είναι πως οι Καραμπινιέρηδες υπομοίραρχοι Άτσέρμπος και Πέκκορας ύποστηρίζανε πασίγνωστα τους φυγόδικους του Βενιζέλου; Για ποιούς εθνικούς λόγους άραγες;

6ο) Ψέματα είναι πως ο Βορεάδης, ο Παλογεώργης, οι Φούμηδες, οι Σαββάκιδες και πλήθος άλλοι, σήμερα κολώνες του Βενιζέλου, υπήρξαν οι πιο ταπεινοί γλύφτες του Πρίγκηπα, οι πιο εξευτελισμένοι κόλακες του, οι πιο τιποτένιοι ύβριστάδες του Βενιζέλου, και έγιναν ούλοι Βενιζελικοί γιατί δέν έγιναν ούλοι Σύμβουλοι του Πρίγκηπα;

7ο) Ψέματα είναι πως ο Βενιζέλος σκίζεται άκόμα για τον έλεγχο, φωνάζοντας πως είναι εθνικός; Πώς εξηγείται το ότι καλά και σώνει θέλει

να βάλη καζίκι στην πατρίδα του, τώρα που ο τυραννος έφυγε;

8ο) Ψέματα είναι πως ο Βενιζέλος στα 1901 έ,τι ειπε τὰ πρωτομίλησε με τους Προξένους; Το λένε και οι Τυραννοδιώχτες «έ,τι ειπε ο Βενιζέλος το έπιβάλλει τώρα ή Βύρωπη. Κεραμίδα και νιάου....

9ο) Ψέματα είναι πως ο Βενιζέλος είναι ένας μέγας (πολύ μέγας, στην αλήθεια) πατριώτης, που έθυσιασε τὰ πάντα, την τιμή τ'ς Πατρίδας του, τή λίγη της άυτονομία, τή ζωή κάμποσων Κρητικών, για να γίνη καλά και σώνει Κυβερνήτης τ'ς Κρήτης; και

10ο) Ψέματα είναι πως έλαμπαν από χαρά, αγαλλίαση, εθνική ίκανοποίηση, εθνική ήδονή, τὰ μούτρα αυτών που υπογράφουν τους «Τυραννοδιώχτες» όταν έδιαδόθηκε το βράδυ στις 15 του Σετίμπρη, πως ο Λουμπάνσκη γίνεται διχτάτορας στην Κρήτη, στρατιωτικώτατος διοικητάρας, αυτών των έλευθερωτών, των πατριωτών, των μαρτύρων;

Σ' αυτά θέλω να μου άπαντήσουνε και ύστερα ν' άρχίσουμε τή συζήτηση.

Δέν υπογράφω, γιατί οι έχθροι του άπολυταρχισμού, οι υπερασπιστάδες τ'ς έλευθερίας του τύπου, θα παρουν το «Νουμά» θα πάνε στα Προξενεία ή στο Λουμπάνσκη, θα με βάλουνε στο Φιρκά, και θα με θέσουνε σε χυμο σχέση με τις διάταξες του παράνομου στρατιωτικού Νόμου, που παράνομα εφαρμόζονται, που έφριξαν καθε πρόσχημα δικαιοσύνης στον ταλαιπωρημένο αυτό τόπο, του Στρατιωτικού Νόμου που την παράταση τ'ς έρχομογής του αυτοί μόνο—οι έλευθερωτές—ζητούνε άκόμα.

Χανιά, Οχτώβρης του 1906.

ΕΝΑΣ ΠΡΙΓΚΗΠΙΚΟΣ

ΜΠΟΥΓΑΡΙΝΙΑ

Στον ποιητή Γιάννη Παργαλιάνη.

Μπουγαρινιά, πλαστήκανε τὰ βράδια άπ' το σκοτάδι,
Και σαν τὰ χιόνια των βουνών είναι οι δικοί σου
[άνθοι,
Και σε ρωτάω άνήξερος, γιατί το βράδι βράδι,
Γιατί στις μαύρες τις νυχτιές το λούλουδό σου άνθει;

Νυφούλα έσύ, λευκόφορη, με άσύγκριτη μια χάση,
Με χιλια δυό γιπέματα, με μύριες εύωδιές,
Μην καρτερείς το πέρασμα του μαύρου καβαλάρη,
Για να σε πάη συντρόφισσα στις σκοτεινές στοές;

Στάστρα μην έχει κατοικιά το ποθητό σου ταίρι,
Και στέλνεις τὰ γλυκόλογα στους άγαπητικούς;
Τ'ς μέρας μη φοβήθηκες τόλόλαμπρο τάστερι,
Το φέγγος σου ζηλεύοντας μην κάψει τους άνθους;

«Ο λευκοστόλιστο δεντρί, θυμίζεις τή μορφή τ'ς,
Κι' ως βλέπω σε, τόλόλεγκο κορμάκι της θωρώ,
Τὰ χέρια της, ώ θύμηδες ξυπνήστε, την ψυχή της!..
Για τούτο λούλουδον άλλίως έμένα σάγαπώ.

Και μέσ' στα πένθη τ'ς νυχτιάς άνθεις εύτυχημένα,
Και κάτι κρύφιο, άπόκρυφο, τ'ς Μοίρας καρτερείς,
Και μένα ζώνουν στεναγμοί, με ζώνουν πόνοι έμένα
Στάδόντριφτα τρισκόταδα μιας άχαρης ζωής.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Σ' ένα γαλλικό περιοδικό ο Λέο Claretie δημοσίεψε ένα καλογραμμένο άρθρο του με τον τίτλο «τά καλαμπούρια των σοβιρών άνθρώπων». Ο συγγραφέας ξεταίζει από που βγήκε ή λέξη καλαμπούρι, πως ζηγιέται στα διάφορα λεξικά και κατακρίνοντας τα, τὰ λέει «στραβισμό του πνεύματος». Στο τέλος κάνει λόγο για τὰ καλαμπούρια πολλών αξιόλογων συγγραφέων, που παρασύρθηκαν κι άφτοί από τή μάδα του καλαμπουρισμού.—Κ' έμεις τὰ ξέρουμε πως οι έξυπνάδες, οι νοστιμάδες, είναι καλές, με τὰ καλαμπούρια τ' άνάλατα και οι άσχηλές οι έλλαδικές μάς θυμίζουνε—με το συμπάθειο—τή λεκακή τ'ς κρεβάτοκαμάρας μας.

ΤΟ «ΑΝΕΧΤΙΜΗΤΟ»

(Γράμματα τῶν κ. κ. Παύλη καὶ Βελέλη)

Ἀξιότιμο κ. Χόρν,

Ἄπειρά μου σπολλάττα γιὰ τὸ βιβλίον ποὺ εἶχες τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ στείλεις. Τὸ διάβασα μὲ μεγάλη προσοχή. Ψιλολόγητη γνώμη μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ σοῦ πῶ. Νομίζω ὅμως πὼς στὸ «Ἀνεχτίμητο» καὶ ὁ μῦθος εἶναι λαμπρὰ μπλεγμένον καὶ τὸ τέλος δραματικώτατο. Εἶναι τέλος ὅπως ἔπρεπε νὰ εἶναι—φυσικὸ μὰ ἀνεπάντητο. Τὸ δράμα ὅμως σκοντάφτει στὸ διάλογο. Δὲν εἶναι ἀρκετὰ χαρακτηριστικός. Ὁ Πρωτομάστορας λ. χ. δὲν τὴ δείχνει τὴν περφόρεια τοῦ ἀρκετὰ ζάστερα, ὅπως ὁ Κωσταντῆς στὸ «Βρουκόλακα» τοῦ Ἑφταλιώτη. Λίγο περισσότερη ἐπειτα μελέτη τῆς γλώσσας δὲ θὰ πείραζε.

Ἐλπίζω δὲ θὰ σοῦ κακοφανοῦνε τὰ λόγια ποὺ σοῦ γράφω. Εἶμαι γέρον πιά καὶ συχνὰ ἀδύνατο νὰ κρατηθῶ.

Σὲ ἀσπάζομαι
ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Λόντρα 10)23 τοῦ Ὀκτωβρίου

Φίλε μου,

Εἶναι ὁμορφος ὁ χαρακτήρας τοῦ Ἀντρέα, σιδερένιος ποὺ τίποτες δὲν τὸν μπορεῖ μπροστά στὴν ἰδέα. Τοῦ κόστισε μὴ μὲν μεγάλη, ἀνεχτίμητη θυσία, μὰ αὐτὸς δουλεῖ γιὰ τὴν πρόοδο, γιὰ τὴ δόξα καὶ γιὰ τὴ θύμηση τῆς γυναίκουλας του. Τὸ στοιχειὸ τὸ ζηλιάρικο τὸν ἐξεγέλασε μὴ στιγμή, μὰ ἐκεῖνος δὲν παραδίνεται καὶ ξέρεῖ ποῦ πρέπει νὰ σταθεῖ ἡ ἀγάπη του.

Καὶ ἡ Φλαντρώ τ' ἀξίζει, γιὰτὶ ἐγνώριζε τί θὰ πεί μεγαλεῖο καὶ γιὰ τὸ καλὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός τίποτες δὲν ψηφᾷ. Ἡ Φλαντρώ μοιάζει σὰ Σουλωτίσσα μέσα σὲ πολιτισμένη κοινωνία. Εἶναι ὦρα γιὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ βγάξει τέτοιους τύπους ζευγαρισμένους.

Ὁ Μάστορ-Κοκοβιὸς εἶναι ὦρατο σκίτσο, καὶ δίνει ποικίλα μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ὅπου ὁ καθένας βαστάει τὴ θέση του τόσο πιτήδεια τὴν καμμένη τὴν Κυρὰ Βασιλική! Ποιὸς δὲ θὰ τὴνε λυπιέται!

Μὰ αὐτοὶ οἱ τρεῖς τόποι, Δούναβις, Αὐλώνα καὶ Ἄρτα, ἔχουν τίποτες ἱστορικὴ σημασία; Δὲ γίνεται, κατὰ κρύβεται αὐτὸ μέσα, καὶ ἀξίζει νὰ γίνῃ λίγο ψάξιμο.

Στὸ δεύτερο μέρος τὸ γλέντι τῶν Καλλικάντζαρω καὶ Νεράιδω εἶναι ἀλήθεια γιομάτο νόημα καὶ διασκεδαστικὸ μαζὶ, παραπολὺ ζετοίπωτο ὅμως, καὶ φέρνει δυσκολία στὴν παράσταση τοῦ δράματος. Αὐτὸ ὅμως διορθώνεται, ἐὰν τὴ θέση τοῦ διαλόγου τὴν πάρει λίγη παντομίμα μ' ἀλαφριά μουσικὴ καὶ προφέρουνται κάθε τόσο μονάχα ἐκεῖνα τὰ λόγια ποὺ δὲ θὰ κάμουν τὸ ἀκροατήριον μῆτε νὰ παραστρατήσῃ ἀπὸ τὴ φρονιμάδα μῆτε νὰ κοκκινίσει.

Καὶ ὁ «Ἐένος» ἔχει κάμποσα τέτοια ποὺ μᾶς τρομαίζουν. Εἶναι ὅμως ἀριστούργημα μὲ τὰ τραγουδάκια στὴ σελίδα 122 καὶ στὴν κατοπινὴ. Ὅταν ψέλνεις ἔτσι, νάσαι βέβαιος ποὺ σὲ μπάζουν παντοῦ. Τὰ λόγια σου καλογερέσια δὲ θάνα, θὰ φέρνεις ξεφάντωμα, μὰ καὶ θὰ σέβεται κάθε αἰστημα ποὺ εἶναι καλὸ καὶ πρέπει νὰ μένει ἄγγιχτῶ. Κι ὁ Σολωμὸς θάγραφε τὸ τετράστιχο

Ἄφτος κερνᾷ τὸ μέλι του
κ' ἐκεῖνη τὰ φίλιά της,
γεννιέται νέα βασίλισσα
μὲ κάλλι τὰ δικά της.

Σὲ ἀσπάζομαι
Α. ΒΕΛΕΛΗΣ

Ἰστορογράφο. Ἄσε με νὰ πῶ κ' ἓνα λογάκι γιὰ τὸ τέλος τοῦ «Ἀνεχτίμητου». Δὲ σοῦ φαίνεται ποῦ ἡ κατὰ τῆς Φλαντρώς ἔπρεπε νὰ λείψει; Μᾶς κάνει καὶ τῆς χάνουμε πολὺ ἀπὸ τὴν ξεχωριστὴ ὑπόληψη ποὺ εἶχαμε γιὰ αὐτήν. Δὲ μᾶς ἀρέσει νὰ τὴν ἴδουμε μετανιωμένη ὕστερα ἀπὸ τὴ γενναία ἀπόφαση ὅπου ἔλαβε, καὶ θέλουμε ἡ θυσία νὰ γίνῃ δλάκερη στὴ δόξα τοῦ καλοῦ της. Στὸ ζετούλιγμα τοῦ δράματος τὰ νιάτα της τὰ στοχάστηκε μόνον μὴ στιγμή, κ' εὐτὺς ἐπετάχτηκε πὸ ψηλὰ καὶ ἐσταμάτησε ἐκεῖ. Ἡ ἀνάσα της σβύεται μὲ τὴ συλλογὴ τοῦ Ἀντρέα, τοῦ μεγάλου ἀνθρώπου, ὅχι μὲ τὸ φόβο γιὰ τὸν ἀδερφό της.

Θὰ μοῦ ματαπέεις ἴσως ὅ,τι ἔγραψες στὸν πρόλογο, πὼς ἤθελες νὰ βαστάξεις τὴν παράδοσιν τοῦ τραγουδιοῦ. Μὰ τὴν παράδοσιν τὴν ἀλλάξες σὺρριζα σ' ὅλην τὴν οἰκονομία τοῦ δράματος· τὴ Φλαντρώ μᾶς τὴν ἐτοιμάζεις λίγο λίγο νὰ θυσιάστῃ, καὶ τὸ πάθος της δὲν εἶναι—ὅπως καὶ στὸ τραγοῦδι—

ἀποτέλεσμα ἀπὸ ἓνα λάθος τυχαῖο. Μὴ λοιπὸν καὶ ἀλλάξες στὴν ἀρχὴν τράβα ὀμπρὸς ἴσια μὲ τὸ τέλος.

Ἐπειτα ἔχουμε τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων. Ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης δὲν ἄφιναν τοὺς μύθους ὅπως τοὺς ἡῦραν, μόνον τοὺς ἔφεραν νὰ συμφωνοῦν μὲ τὴν ἰδέαν τῆς καινούργιας τῆς ἐποχῆς τους. Ὁ Οἰδίπους ποὺ βρίσκει ἀνάπαψιν στὸν Κολωνὸ μᾶς δείχνει τὴ συμπάθεια ποὺ αἰσθάνονταν οἱ ἡμερωμένοι Ἀθηναῖοι γιὰ τὸν ἀθῶο ἀδικημένο τῆς Μοίρας. Ὅμοια θὰ ποῦμε γιὰ τὰ πάθη τῶν Ἀτρειδῶν. Ὅταν ἐπροχώρησε ἡ σκέψιν κ' ἐγλύκαναν οἱ τρόποι, ἐχρειάστηκαν νὰ δώσουν ἄλλη ἐξήγησιν στὰ κακὰ ποὺ βασάνιζαν τὴν ἀνθρωπότη καὶ νὰ μὴ τὰ παρουσιάζουν μὲ τόσο ἄγρια ὄψη· ἀλλιῶς οἱ θεοὶ δὲ θάταν πιά θεοὶ. θάταν θηρία. Ἐνα μῦθος ποὺ λογιζόταν τέλειος στὸν καιρὸ τοῦ Κέκροπα, δὲ μποροῦσαν νὰ τὸν ἀφίσουν ἀδούλευτο στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀναξαγόρα, τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Περικλέους.

Α. Β.

ΟΙ ΑΠΕΡΓΙΕΣ

Γιόμισε χαρὰ ἡ καρδιά μου, ὅτα διάβασα στίς γερμανικὰς φημερίδας μὲ τί ἀποφασιστικότη οἱ ἐργατικοὶ μᾶς κάτου στὴν Ἑλλάδα σταθήκανε γιὰ τὴν ὑπερασπίσιν τῶν δικαιωμάτων τους καὶ τῶν ἀδικημένων συναδέρφων τους. Ἐπιτέλους ξύπνησε κ' ὁ ρωμιὸς ἐργατικὸς! Μίσα στὴν πολιτικὴ μᾶς σαπίλα, στὴν ἀτμοσφαῖρα τὴν πνιγμένη ἀπὸ λόγια παχὴ καὶ μόνον λόγια, ἀφτὴ ἡ πρώτη πράξιν, ἀφτὸ τὸ πρῶτο βῆμα τοῦ λαοῦ μᾶς, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ φέρῃ στὴν καρδιά κάθε βέρου ρωμιοῦ καὶ ἑλπίδες καὶ κάπια σημάδια καλῶν αἰώνων. Ἀφτὸ τὸ ξύπνημα τοῦ ἐργατικοῦ τὸ περίμενα πρὸ πολλοῦ.

Ὅταν εἴμουνα πρόπερσον στὴν Ἀθήνα εἶχα ρωτήσῃ διαφόρους φίλους σὲ ποιά θέση βρίσκεται τὸ ἐργατικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα. Κανείς δὲν ἔξερε νὰ μοῦ πεί τίποτα. Τὸ μόνον ποὺ ἄκουσα εἶταν πὼς ἡ ἀρχαρία πάλη τῆς νεοελληνικῆς βιομηχανίας δὲν μπόρεσε ἀκόμα νὰ δημιουργήσῃ τὸ ἔδαφος γιὰ σύρραξιν μεταξὺ τῆς Ἐργασίας καὶ τοῦ Κεφαλαίου. Μὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶν ἔβλεπα σὲ τί κατὰστασιν βρίσκονταν στὰ διάφορα ἐργαστᾶσια τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Περαία ὁ ἐργατικὸς κόσμος, σὲ τί ὑγιεινὸ περι-

ΑΓΑΠΩΝΤΑΣ

Τῆς κ. Εἰρήνης Α. Δεντινοῦ

Γλυκοχαράματα. Σὲ λίγο ἔσθησε καὶ ὁ Αὐγερινὸς καὶ μοναχὰ τὸ φανῆρι μακριὰ στὸν κάθο τρεμόφωγε ἀκόμα. Ὁ Παῦλος Κατραμᾶς ἀπὸ ὦρα εἶχε ξυπνήσει κ' ἔπαιρνε τὸ δροσὸ του στὸ ψηλὸν λιανωτό. Ψέματα λῆω. Γιὰ δροσὸν λίγο τὸν ἔκοφτε. Ἄλλο ἀποζητούσε κ' ἔφαχνε τριγύρω του νὰν τὸ βρεῖ. Ὁ Παῦλος Κατραμᾶς εἶταν καὶ Ζουγράφος. Ἐφαχνε λοιπὸν νὰ βρεῖ μὴ γραμμὴ κ' ἓνα χρῶμα ποὺ νὰ κλείνουνε μέσα τους ὅλο τὸ μαγευτικὸ πανόραμα ποὺ ἀπλωνότανε μπροστά στα μάτια του. Ζητούσε τὴν χαρακτηριστικὴν γραμμὴν, τὸ ματίδι, ποὺ λῆνε, γιὰ τὴν εἰκόνα ποὺ ὅλο σκεφτότανε νὰ κάμῃ. μὰ ποῦ ποτὲ δὲν τάποφάσιζε καὶ νὰν τὴν ἀρνήσει. Ὅλοίνα ἔφαχνε καὶ δὲν τὴν εὗρισκε τὴ γραμμὴ αὐτή.

Καὶ κάθε πρῶτῃ, μόλις γλυκοξημέρωσε, νὰ σοῦ τονε στὸ λιανωτό του, στὴν βάρδια του, σὰν ἀγρυπνὸς βιγλάτορας ποὺ καρτεροῦσε νὰ δεῖ ἀπὸ ποῖο διάσελο καὶ ἀπὸ ποιά κλεισούρα θὰ ξεμυτίσει ὁ παντοδύναμος σύμμαχος.

Πῆγε στὸ χωριὸν νὰ ξεκαλοκαιρέψῃ. Ἡ Ἀθῆνα τὸν ἐδίωξε ὅχι τόσο μὲ τὴ ζῆστη της, ὅσο μὲ τὴν παραχώδικη ζωὴ της. Ἡ ψυχὴ του εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ δροσιά καὶ ἀπὸ ξεκούρασιν, ὅχι τὸ κορμὶ του. Καὶ τὸν ἐσβούλεψαν οἱ φίλοι· «τσιγᾶρο καὶ κουβέντα». Γιὰ τὸ τσιγᾶρο δὲν ἤθελε καὶ συμβουλὴν πάφ! πούρι ἀπὸ τὸ πρῶτῃ ἔφαχνε τὸ βράδι. Τὸ ἴδιον κ' ἡ κουβέντα. Ὅλημέρα μιλοῦσε μὲ τὰ γύρω του· μὲ τὴ θάλασσα ποὺ ἀπλωνότανε γαλήνια κάτου ἀπὸ τὸ παραθύρι του· μὲ τὰ προβατάκια ποὺ βόσκανε στὴν ἀντίπερα βουνοπλαγιά· μὲ τὴν ψαρόβαρκα ποὺ ἀψήφοντανε τὸ μεσημεριᾶτικο λιοῦρι στεκόντουσαν ἀκούνητες καταμεσίς στὸ πέλαγο· μὲ τὰ λίγα κυπαρίσσια ποὺ ὀρθωνόντουσαν ἐκεῖ, πλάι στὸ σπίτι του· καὶ μὲ τόσα ἄλλα, μὲ τόσα, ὅλα ἕμορφα καὶ ὅλα φλόγα ποὺ τὸ καθένα εἶχε κάτι νὰν τοῦ πεί, κάτι νὰν τοῦ ξεμυστερευτεῖ. Τσιγᾶρο καὶ κουβέντα. Κακὴ συμβουλὴ τοῦ δώσανε οἱ φίλοι· μὰ ἴσια ἴσια ἡ κουβέντα δὲν τὸν ἔρινε νὰποχτήσῃ, ὅ,τι λαχταροῦσε,

τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς, τὴν ξεκούρασιν. Καὶ δουλιὰ τίποτα. Τὰ πινέλα εἶχανε στεγνωθεῖ καὶ μουχλιάζανε οἱ μπογιές. Κι αὐτὴ ἡ σκέψιν ἴσια ἴσια εἶταν ποὺ τὸν τυραγνοῦσε, ποὺ δὲν τὸν ἄφινε νὰ χαρεῖ τὰ καλὰ τῆς ἐξοχῆς. Νὰ βλέπεις τόσα πράματα, τόση ζωὴ, καὶ νὰν τὴν ἀφίνεις νὰ φεύγῃ; Καὶ δὸς του στενοχώρια καὶ μούχλα.

Μὲ τίς κότες κοιμότανε καὶ μὲ τίς κότες ξυπνοῦσε. Καμιά φορὰ καὶ πρὶν ξυπνήσουν κ' οἱ κότες. Τᾶρσε νὰ βλέπῃ καὶ τίς κότες νὰ ξυπνοῦν. Εὗρισκε, μαθῆς, καὶ σ' αὐτὸ εὐχαρίστησιν. Ζουγράφος, εἶπαμε, ποιητῆς—κ' ἓνας ποιητῆς, σὰν τὸ μωρὸ παιδί, φαριστιέται μὲ τὸ τίποτα—μ' ἓνα ἔστρο ποὺ σβένει, μὲ κάπιο κοκὸρι ποὺ λαλεῖ, μὲ μὴν μπρατσέρα ποὺ φεύγει, ἀπαλὰ ἀπαλὰ, σὰ νυφοῦλα ντροπαλῆ, ἀπὸ τὸ λιμάνι, μ' ἓναν κοκοβιὸν ποὺ ξυπνόντας ξεγλυστράει κάτου ἀπὸ τὴν γλιστερὴν πέτρα, μ' ἓνα μελίσι κεφαλόπουλα ποὺ ταραξῆν τὸν ἥσυχο γυάλον, μ' ὅ,τι θῆς καὶ μ' ὅ,τι σὲ λόγου σου δὲ θάκανε τὴν παραμικρὴ ἐντύπωσιν. Ὅλ' αὐτὰ καλὰ καὶ ἀγαπᾶ, μὰ ποῦ δουλιὰ! Καὶ τὸ βράδι λογαριασμός· τί εἶδες καὶ τί ἔκαμες. Εἶδα τόσα καὶ δὲν ἔκαμα τίποτα. Πάει καὶ αὐτὴ ἡ μέρα, σπάταλε. Ἐόδιασες τόσες ἐντύπωσες καὶ δὲ σόδιασες οὔτε μὴ

άλλον, πόσες ώρες δούλεθε και τί τιποτένια άμοι-
θή έπαιρνε. Άλήθεια, τὸ ἴδιο γίνεται ὄχι μόνο στην
Ἑλλάδα μὰ παντοῦ. Ἐνα ἀπὸ τὰ μεγάλα προτε-
ρήματα τῶν Ἀνωτέρων Τεχνικῶν Σκολιῶν στὴ Ρου-
σία εἶναι πὺ οἱ φοιτητάδες, κάθε καλοκαίρι εἶναι
ὑποχρεωμένοι νὰ κάμουν δυὸ μῆνες σ' ἐργοστάσιο,
σιδηρόδρομο κλ. σὰν ἀπλοὶ ἐργάτες. Κ' ἐργάζονται
μαζὶ τους μὲ τὸ σφυρὶ ἢ πάνου στὴ μηχανή, ξεχνών-
τὴ διαφορὰ κοινωνικῶν θέσεων, ἀνατροφῆς, συνθηγιῶν
κτλ. Καὶ παίρνουν τὸν ἴδιο μιστὸ, τὸ ἴδιο μεροκά-
ματο. Μόνο ἔτσι μπορεῖ ὁ μέλλων μηχανικός, ὁ μέλ-
λων διεφτυνητὴς ἐργοστασίου, σιδηροδρόμου κλπ. νὰ
μάθει τί θὰ πεῖ ἐργασία, τί θὰ πεῖ ψωμί βγαλμένο
μὲ ἕδρο, τί ὑποφέρει κείνος πὺ καμιά φορὰ 12, 18,
20 ὥρες δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν κλίβανο τοῦ ἐρ-
γοστασίου, δὲ βγαίνει τὸ χεῖρι του ἀπὸ τὸ χειριστὴ τῆς
ἀτμομηχανῆς.

Φίλε μου, σούρθε καμιά φορὰ ἡ σκέψη, ὅταν
ταξιδεύεις πάνου στὰ μαλακὰ μαξιλάρια τοῦ βαγο-
νοῦ ἢ στὴν κομπὴ καμπίνα τοῦ βαποριοῦ, πὺς ὑ-
πάρχει ἕνας ἄθρωπος πὺ ἄ βγάλει γιὰ ἕνα λε-
φτὸ τὸ χεῖρι του ἀπὸ ἕνα κοματάκι σίδηρο, θὰ πᾶς
ἐσὺ κι ὄλοι οἱ συνταξιδιωτὲς σου κατὰ διαόλου;
Σοῦ ἦρθε καμιά φορὰ ἡ φαντασία νὰ σκεφτεῖς μὲ
τί ὄρους ἐργάζεται; ἀφτὸς ὁ ἄθρωπος, πόσες ὥρες
μένει χωρὶς ὕπνο, τί τιποτένια άμοιθή παίρνει, τί
ἕδρο χύνει γιὰ νὰ μπορεῖς ἐσὺ νὰ ταξιδεύεις μὲ ὄλη
σου τὴν ἀνεση καὶ κείνος νὰ μπορεῖ νὰ κερδίσει ἕνα
κομάτι ψωμί γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὰ παιδιὰ του;
Ἐγὼ ὡς φοιτητὴς τῆς Ἀνώτερης Ἀρτοκρατορικῆς
Τεχνικῆς Σκολῆς τῆς Μόσκας, ἕκαμα τρία καλο-
καίρια σ' ἐργοστάσια καὶ σὲ σιδηρόδρομο, ἐργάστη-
κα καὶ 12, καὶ 18, καὶ 24, καὶ 30 ὥρες χωρὶς
ὑπνο, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ καθίσω γιὰ μισὴ ὥρα καὶ
ξέρω τί θὰ πεῖ ἡ ἐργασία τῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλ-
λήλων. Καὶ μπορῶ νὰ σὰς βεβαιώσω πὺς εἶναι νὰ
φρίξει κανεὶς. Ἀθρῶποι γίνονται μηχανές, χειρότε-
ρα ἀπὸ μηχανές—κομάτια ζωντανοῦ κρεάτου. Γιὰ
ἕνα κομάτι ψωμί ὁ ἄθρωπος ὄλα τὰ δίνει,—φυσι-
κὲς δύνამες, μάτια, ἀρτία, οἰκογενειακὴ ζωὴ, σκέ-
ψη,—ὄλα. Γιὰ ἕνα κομάτι ψωμί. Καὶ, φίλε μου, ἄ
δὲ σκέφθηκες ποτὲς τὸν ἐργατικὸ τοῦ σιδηροδρόμου,
σκέψου τον τῶρα καὶ μὴν ἀκούς τέτιες ἀγράματες
ἀνοησίες σὰν πὺ γράφουν τὰ φύλλα μας (σὰν πὺ-
γράψε κ' ἕνα τέτιο σοβαρὸ ἄκομα φύλλο σὰν τὴν
«Ἐστία»), μὴ θυμῶνεις ποῦμεινες κάμποσες μέρες
χωρὶς συγκαίνωια, χωρὶς βαγόνια μὲ μαλακὰ μαξι-

λάρια—καὶ φαντάσου τὴ θέση τοῦ ἐργατικοῦ πὺ-
ναὶ σκλάβος τοῦ Κεφαλαίου καὶ τῆς Πείνας —
καὶ συλλυπήσου τον. Γιατὶ μόνον, ὅταν ἐνωθοῦν ὄ-
λοι, μόνον ὅταν ὄλοι οἱ ἐργατικοὶ εἶναι στερεωμένοι,
—μπορεῖ ὁ στρατὸς τῶν ἐργατικῶν νὰ νικήσει τὴν
ὑδρα, τὸ Κεφάλαιο.

Ἐργατικοὶ τῆς Ἑλλάδας, γειά σας! Μόνο κά-
του ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ Παγκόσμιου Σοσιαλισμοῦ,
τῆς Παγκόσμιας Ἀδερφότητος μπορεῖτε νὰ καλυ-
τερίψετε τὴ θέση σας. Σ' ἡμᾶς, στὴ Ρουσία, εἶδα-
τε πὺς μάχεται ὁ ἐργατικὸς, εἶδατε πὺς ἐνίκησε καὶ
νικᾷ τὸν Τσαρισμὸ καὶ τὸ Κεφάλαιο. Γιατὶ εἶναι
ἐνωμένοι κάτω ἀπὸ τὴν ἐρυθρὴν σημαία τοῦ Σοσια-
λισμοῦ πὺ πάνου τῆς ἔχει δυὸ ρητὰ:

«Ἐργατικοὶ ὄλων τῶν Ἐθνῶν ἐνωθήτε» καὶ:
«Μόνο μὲ τὸν ἀγῶνα θὰ βρεῖς τὰ δίκαιά σου».

Ἐργατικοὶ τῆς Ἑλλάδας, οἱ ἐργατικοὶ ὄλου
τοῦ κόσμου σὰς χαιρετοῦν καὶ σὰς προσκαλοῦν νὰ
σταθῆτε κάτω ἀπὸ τίς σημαῖες τους.

Βερολίνο 27.9.1906.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

Σημ. τοῦ «Νουμά». Πολὺ καλὰ τὰ λέει ὁ φίλος μας,
μὰ στὴν Ἑλλάδα οἱ ἀπεργίες δὲ δημιουργοῦνται πάντα
ἀπὸ τὴν Ἀνάγκη, ἀπὸ τὴν ἄμυνα δηλ. τῆς Ἐργασίας
ἀπέναντι τοῦ Κεφαλαίου, ἀλλὰ κι ἀπὸ κάποια ἄλλη λίγο
δημοκοπικὴ ἀφορμὴ. Καμιά φορὰ ἀπεργοῦν αὐτόθελα κ' οἱ
ἐργάτες ἄλλὰ τίς περισσότερες φορὲς τοὺς ἀπεργοῦν οἱ
διείσοροι Φαρδούληδες γιὰ λόγους καθαρὰ δημοκοπικούς.
Πρέπει νὰ ψαφῆσι πρῶτα ἡ Δημοκοπία γιὰ νὰχοῦνε κ' ο
ἀπεργίες στὸν τόπο μας κάποια ἀγνότητα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τοῦ Παντελῆ Χόρν
γιὰ «Τὸ Ἀνεχτίμητο».

Νάτην πὺ χαμοσέρνεται στὸν κάμπο κάτω ἡ χώρα.
Στὸ πλάι τῆς βούρκου στέκονται καὶ πέρα ρηχονέρια
Ὁ τόπος δείχνεται ξερός δίχως κλαριῦ στολάδι,
κ' ἡ καταχνιά πὺ ζῶνει τον σκοταδερὸν ἔναι πάντα.
Ἄχτιδα τοῦ ἡλίου ἄ φτάσει κεὶ χάνει καὶ φῶς καὶ
ἄθέρμη,
κ' ὄπιος ἀγέρας κ' ἄ διαβεῖ θὰ ρίξει τὰ φτερά του.
Σέρνει ἡ Ζωὴ στὸ διάδα τῆς γενιῆς μαραγκιασμένη
πὺ εἶναι χαμὸς ἢ φῦτρα τῆς καὶ μόλεμα ἢ ψυχὴ
[τῆς.
Βερέμης εἶναι ὁ κάθε νιός, δὲν τὸν ἀγγίζει ἡ ὀλιψία,
κ' ὁ γέρος ἔξερει μοναχὰ ν' ἀκαρτερεῖ τὸ χάρο...

Τὰ μάτια πὺ τῆρῶν τὴ γίς εἶν' πάντα θαμπωμένα,
καὶ σὰν κοράκια οἱ στοχασμοὶ χαμοπετᾶνε γύρα,
καὶ μιὰ ἀνεργία σὰ σύγγεφο βαραίνει ὄλα τὰ πάντα.
Νάτην πὺ χαμοσέρνεται στὸν κάμπο κάτω ἡ χώρα.

Ἄχι νάμουνα ὁ τραγουδιστὴς πὺ ἔθε μου λάχει ἢ
χάρη
ἀπάνου τῆς καὶ γύρα τῆς ν' ἀστράψω ἕνα τραγοῦδι
σὰ μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὴ Ζωὴ, σὰ φῶς ἀπ' τὴν Ἀλήθεια
σὰν ἕνα ὀλίψισμα τρανὸ ἀπ' τὴν ἀφέντρα Πλάση,
πὺ νὰ τραντάξει σύρριζα τὸν κάμπο ἀπ' ἄκρη σὲ
[ἄκρη,
νὰ διώξει τὴ σκοταδερὴ τὴν καταχνιά ἀπ' τὴ χώρα
ἡλίου νὰ λάμψει μέσα τῆς καὶ νὰ φυσήξει ἀγέρας,
καὶ νὰ σκορπίσει τὴν πνοὴ κάπιας Χαρῆς τραγοῦρου,
πὺ ν' ἀναδώσουν τ' ἀνθία τους Πόθος κ' Ὀλιψία
[ἀντάμα,

Νὰ ξεβουρκώσει ἰσώματα, νὰ ζωντανέψει φύλλα,
νὰ πρασινίσει τὰ κλαριά πὺ νὰ γελάσει ὁ τόπος,
καὶ χίλια ἀστραποπέλεκα μπρὸς στὴ γενιὰ νὰ ρίξει
νὰ ξεμολέψει τὴν Ψυχὴ—καὶ νὰ τὴν προσκυνήσει..

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΤΣΙΜΠΙΔΑ

[Στὴ στήλη αὕτὴ θὰ τυπώνουμε ὄσες ἀνοησίες γρά-
φονται στὶς φημερίδες γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλῶσσα. Πιχα-
καλοῦμε τοὺς ἀναγνώστες μας, ἐδῶ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ ὄ-
ποια ἀνοησία διαβάζουσε νὰν τὴ μὴξέουσι καὶ νὰ μὴς τὴ
στέλνουν. Πιὸ ὕστερα μπορεῖ νὰ προκηρύξουμε καὶ διαγω-
νισμὸ, δίνοντας καὶ γερὸ χρηματικὸ βραβεῖο, σ' ὄποιε φη-
μερίδα γράψει τὴ μεγαλύτερη ἀνοησία. Ἀπὸ τῶρα ὄμως
δηλώνουμε πὺς οἱ «Ἀθῆναι» τοῦ κ. Πιὸπ δὲ θὰ λογα-
ριαστοῦνε σ' αὐτὸ τὸ διαγωνισμὸ γιὰτὶ εἶναι ἀκατάλλητες].

ΤΑ ΚΩΜΙΚΑ

Εἰς τὸ ἑβδομαδιαῖο μ. π. ο. υ. ζ. ο. ὕ. κ. ι. (δηλ. ὄρ-
γανον) τῶν μαλλιαρῶν ἢ κ. Πάλλης, μεταφράζων
τὸν Θεουκιδίδη, μεταβάλλει τὴν λέξιν «τριήρης»
εἰς... «τριήροτος».

Ἐνας ἄλλος λόγιος, ὕβρισθὲς καὶ διασυρθὲς
ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα ἀπὸ τὸν ἀβρότατον «Νουμᾶν» ἔ-
γινε τῶρα συνεργάτης του, παρουσιάζων τὸ ἐξῆς ἀμί-
μητον φαινόμενον:

Γράφει εἰς μὲν τὰ «Παναθήνια» τὴν καθα-
ρευοῦσαν, ἢ, τέλος πνυτων, τὴν ὀμιλουμένην γλῶσ-
σαν, εἰς δὲ τὸν «Νουμᾶν» μαλλιαριστὴ. Φθάνει μᾶ-
λιστὰ μέχρι τοῦ σημείου νὰ προτείνῃ τὴν ἕδρυσιν
νηπιαγωγείου μαλλιαρῶν, ἢ νηπιακοῦ κήπου, διότι
ἀπέκτησε τέκνα καὶ θέλει νὰ τὰ σώση.

γραμμὴ στὸ παννί. Ἐτσι, λοιπὸ θὰ περάσει καὶ τὸ
φετεινὸ καλοκαίρι; Σὲ ἀσωτεῖες; Σὰ δὲν μπορῶ νὰ
δουλέψω, νὰ γράψω κᾶνε στοὺς φίλους.

Κ' ἔπιανε νὰ γράψῃ:

«Μεσημέρι. Κάθουμα: στὸ τραπέζι μου ἀντικρὺ
στὴν ξώπορτα. Ἡ πόρτα ὀρθάνοιχτη. Νὰ τί βλέ-
πω τὴ σιδερένια καγκλωτὴ ξώπορτα ὕστερα τὴν
ἀμμουδιά παραμπρὸς τὴ θάλασσα πὺ ὁ μπάτης τὴ
γλυκοχαδεύει δεξιά μεριά τὰ κοτρώνια ἐνὸς παλιοῦ
μῶλου, χαλασμένου πιά, καὶ στὴν ἀκρινὴ πέτρα
δεμένη μιὰ κόκκινη φελούκα ἀριστερὴ μεριά τὴν
πλῶρη μιανῆς μπρατσέρας ἀραγμένης ἀπὸ προχτές.
Ἄνάμεσα μῶλο καὶ μπρατσέρα περνᾷ ἡ ματιά μου
καὶ σταματᾷ στ' ἀντικρυνὸ ἀκρογιάλι. Ἐκεῖ, δε-
ξιά ἕνα κάτασπρο ρημοκλῆσι μὲ δυὸ τρία δεντρά
στὰ πλάγια καὶ μὲ φουντωντὰ σκίνα ὀλόγυρα, κι ἄ-
ριστερὰ κάτι ἀσβεστοκάμινά παλιὰ, πούχουν καιρὸ
νὰ δουλευτοῦνε, ρεῖπια. Ἄνάμεσα ἀσβεστοκάμινά
καὶ ρημοκλῆσι περνᾷ ἡ ματιά μου καὶ σταματᾷ
στὸ χαμηλὸ βουναλάκι πὺ, ξεπλωμένο κουρασμένα,
λές καὶ πλένει τὰ πόδια του στὸ γιολὸ στὰ ριζὰ
του μιὰ καλύβα κι ἀπὸ κάτω τῆς σταλίζουσε τάρνια
πάνου ἀπὸ τὴν καλύβα ἀρχινᾷ τὸ γραφικὸ μονο-
πάτι, περνώντας ἀνάμεσα ἀπὸ σκαντζοχερῶπά θυ-

μάρια κ' εὐωδιασμένο θροῦμπι τὸ τσοπανόπουλο μὲ
ἀνασηκωμένα πανταλόνια σιγοπερπατᾷ στὸ γιολὸ,
ψάχνοντας ἴσως γιὰ κανένα κοχῶλι. Αὐτὰ βλέπω, ἀ-
γαπημένε μου Κώστα, καὶ θὰν τᾶβλεπες καὶ σὺ καὶ
θὰν τὰ χαιρόσουνα, ὄχι ἔτσι πὺ σὺ τὰ γράφω, μὰ
ἄν ἔπαιρνα τὸ πιπέλο καὶ σοῦ τὰ ξεσήκωνα στὸ
παννί...»

Ἄπελπισμένος πετοῦσε τὴν πέννα. Πάλι ζου-
γραφιὰ! Μὰ δὲν εἶναι αὐτὸ πὺ ζητοῦσε. Κοινὰ
πράματα καὶ χλωμά. Ψόφια, δίχως ζωὴ. Οὔτε ἡ
γραμμὴ, οὔτε τὸ χρῶμα πὺ θὰ ζωντάνευε τὸ παν-
νί, πὺ θὰν τοῦδινε μιλιὰ. Καὶ τὸ χαρτὶ τοῦ γραμ-
μάτου γινότανε κοκοράκι καὶ στεκότανε στὸ τραπέ-
ζι νὰ χαρεῖ κι αὐτὸ τὴν ἀκάμωτη ζουγραφιὰ.

*

Ἐνα γαληνὸ πρῶτὸ δ περαματζᾶς τοῦφερε τὴν
πόστα του, ἕνα μπλικο γράμματα καὶ φημερίδες
τὰ καρτεροῦσε ἀπὸ βραδὶς μὰ ὁ λυσσασμένος που-
νένης τῆς πὺ φουσοῦσε τὴν περασμένη μέρα τὰμπόδισε
τὸν τρεχαντῆρι νὰ ξεκινήσει ἀπὸ τὸν Περαιᾶ. Τίς
φημερίδες οὔτε τίς ἀνοῖξε τίς πέταξε μεγαλόπρεπα
στὴ θάλασσα καὶ θύμωσε μάλιστα πὺ τοῦ τίς στεί-
λανε. Δὲν τὸν ἀφίνου ἕνα δυὸ μῆνες νὰ πιστεῦει

πὺς ὁ κόσμος ὄλος κλείστηκε στὸ χαριτωμένο χω-
ριουδάκι του; Δὲν ἔνοιζε καὶ τὰ γράμματα ἀπὸ
τὰ πανωγράμματα κατάλαβε ποιοὶ τοῦ τὰ στέλνανε
καὶ δὲ βιαζότανε νὰν τὰ διαβάσει; τᾶφισε γιὰ τὸ
μεσημέρι πὺ θὰ ζαπλωνότανε. Μὰ εἶταν κ' ἕνα
γράμμα πὺ τᾶνοῖζε γελώντας τοῦ τᾶστελεν ὁ Κώ-
στας ὁ φίλος του.

ἌΜήνα, τοῦγραφε, λείπεις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα κι
οὔτε λέξη δὲ μᾶς ἔγραψες. Ψόφης; πᾶει καλὰ
τὴν Κυριακὴ τὰπομεσήμερο ἔρχουμα μὲ φίλους
καὶ μὲ φιληνάδες νὰ σὲ θάψουμεν».

— Τὴν Κυριακὴ ἔρχεσαι; μουμύρισε ὁ Κα-
τραμᾶς ἔλα. Μᾶχομε Τρίτη σήμερα κ' ἴσαμε τὴν
Κυριακὴ μένου ἄς μὲρες γιὰ δουλιὰ. Νὰ τελιώ-
σω τὸ ἔργο μου κ' ἔπειτα ἄς καλοσορίσουν οἱ χαρο-
κόποι νὰ θάψουμε τὴ μούχλα μαζὶ.

Καὶ ρήχτηκε σύψυχα στὴ δουλιὰ. Βάλλθηκε νὰ
τελιώσει κάτι πὺ νᾶξίξει ἴσαμε τὴν Κυριακὴ γιὰ
νὰποδείξει στοὺς φίλους πὺς δὲν ψόφησε τὸ μήνα
πούλειπε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, μὰ πὺς ἔζησε στὴν Τέ-
χνη—ἔζησε δηλ. διπλὴ ζωὴ.

Μὰ τοῦ κάκου. Ἡ δυνατὴ γραμμὴ πὺ τὴν ἀ-
ναζητοῦσε νύχτα μέρα δὲν ἔρχότανε. Ἀρχίνηζε κά-
τι, τὸ καμάρωνε ὄσο γινότανε, τὸ θαρροῦσε γιὰ καλὰ

Δὲν στέλλει ὁ κ. Πάλλης τὴν δεσποινίδα Παπαμόσκου νὰ τὸ ἰδρῶσι, ἀφοῦ, καθὼς λέγουν, εἶνε διδασκαλίσα; Ἐὰ εἶχαμεν περιέργειαν ν' ἀπολαύσωμεν ἓνα τέτοιο ἀπεριβόλιον.

Ο ΘΕΟΣ ΝΑ ΦΥΛΑΞΗ

Μὲ αὐτὰ δὲν θέλομεν βέβαια νὰ εἴπωμεν ἐπιείμηθα καὶ ἡμεῖς τόσῳ πολὺ τυφλωμένοι, ὥστε νὰ θεωροῦμεν τὰ σημερινὰ σχολεῖα μᾶς ἀνεκτά. Μᾶς ἐμπνέει φρίκην τὸ σκότος καὶ ἡ στρέβλωσις εἰς τὴν ὁποίαν ὑποβάλλονται τὰ τέκνα μᾶς. Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἶνε σχολεῖα ἀλλὰ στρεβλωτήρια, ἀληθινὲς ἀκαρμανιόλες τοῦ παιδικοῦ πνεύματος. Ἐρωτοῦμεν ὁμῶς, ἐφ'αντάσθητε ποτὲ τί θὰ εἶνε ἓνα σχολεῖον μαλλιαρῶν; Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ πρὸς ὁμοίον θέαμα.

ΕΩΣ ΠΟΤΕ;

Μεταξὺ τῶν δύο στρατοπέδων, τῶν μαλλιαρῶν καὶ τῶν σχολαστικῶν, τῶν παραφρόνων καὶ τῶν ἠλιθίων, ὑπάρχει ἐπὶ τέλους ἡ τάξις τῶν ὀρθοφρονούντων ἀνθρώπων. Ἡ τάξις ἡ ὁποία καὶ εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἔχει τὰς ἰδέας της, ὅπως καὶ εἰς τὸ φιλολογικὸν καὶ εἰς τὴν τέχνην καὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μᾶς. Ἡ τάξις βέβαια ὑπάρχει καὶ εἶνε αὐτὸ τὸ ἔθνος, ὀλόκληρον τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τοὺς ἀναρχικοὺς τῆς γλώσσης οὔτε εἰς τοὺς τυμβωρύχους, ἡ τάξις ὑπάρχει, ἀλλὰ κοιμάται. Πότε, ἐπὶ τέλους, θὰ ἐξυπνήσῃ; Ἔως πότε θὰ ἀφήνῃ νὰ κυβερνᾶται εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, ἀπὸ ἀνθρώπους ἀξίους μόνον διὰ δέσιμον;

(«Καιροὶ» 22 Ὀκτωβρίου, σελ. 1 στήλ. 3)

«Δὲν εἶμαι οὔτε ὀπαδὸς τῆς δημοτικῆς οὔτε ὀπαδὸς τῆς καθαρευούσης, οὔτε ὀπαδὸς τοῦ κ. Ψυχᾶρη, ἀλλ' ὀπαδὸς τῆς ὀρθοτέμου τῆς ἀληθείας. Ἀνήκω εἰς τὸ κόμμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἀρχηγὸν τὸν Ἥλιον. Καὶ ὁ ἀρχηγὸς μου ὁ ὁποῖος εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν—καὶ θὰ εὐρίσκειται πάντοτε—δὲν ἀνέχεται τὸ σκότος»,

(«Ἐμπρός» 23 τοῦ Ὀκτωβρίου σελ. 1. στήλ. 3)

Ὁ γνωστὸς ἰταλὸς ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς Μίριο Τσιόβε, πού μεταφράσας ἐστὶν ἰταλικά τὸ Συρανὸ καὶ τὸ Αἰτόπιυλο τοῦ Ροσσίνι, ἔπεσε μόνος του ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ νοσοκομείου ὅπου γιγνέσθουνταν, καὶ σκοτώθηκε.

κ' ἔπειτα, καὶ πού κόντευε νὰν τὸ τελιώσει, τόκρινε πιά σὰν ξένο ἔργο, κ' ὄχι σὰ δικό του, καὶ δὲν τᾶρρεσε. Ὅλα καλά, καὶ τὸ θέμα καὶ τὸ χρῶμα κ' οἱ γραμμῆς, ὅλα μὲ τέχνην δουλεμένα, ἁρμονικά, ὁμορφα, χτυπητὰ, μὰ τίποτα, τίποτα· τοὺς ἔλειπε κάτι, ἐκεῖνο τὸ κάτι πού δίνει ζωὴ σ' ἓνα ἔργο, εἴτε ζουγκριὰ εἶναι, εἴτε ποίημα, εἴτε ὁποῖο ἄλλο φανέρωμα τῆς Τέχνης,—ἐκεῖνο τὸ κάτι, ἡ δημιουργικὴ πνοή, πού τὴ λένε,—καὶ πού κάνει τὰ χρώματα, τίς λέξεις, τοὺς μουσικοὺς τόνους νὰ κινῶνται, νὰ μιλοῦνε, νὰ ζοῦνε. Δίχως αὐτὸ τὸ παντοδύναμον, τὸ ἔβλεπε ὁ Παῦλος Κατραμᾶς, γιὰτ' εἶταν ἀληθινὸς τεχνίτης, πὼς ὅσο κι ἂν πᾶσκιζε κι ὅσο κι ἂν καλοπαίριαζε τὰ χρώματα, τίποτα δὲν κατάφερε· ἔβλεπε πὼς μποροῦσε μιά γὰρ νὰ σηκώσει τὰ χρώματα ἓνα ἓνα ἀπὸ τὸ παντὶ καὶ νὰν τὰ ξαναβάλλει ἐπὶ τὴν παλέτταν του, γιὰ νὰν τὰ ξαναμεταχειριστῆι ὅσα θελήσει πάλι, δίχως κόπο καὶ δίχως νὰν τοῦ πάθουνε τίποτα.

— Ἀράδιασμα χρωμάτων, μουρμούριζε, μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι Τέχνη· τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰν τὸ κάνει κ' ἓνας μπουγιατζής.

Καὶ φράπ! μιά πινελιὰ δυνάτη κ' ἔσθηνε μὲ μουντὸ χρῶμα ὅ,τι ὥρες κι ὥρες εἶχε δουλεμένο, ἔ,τι

**Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ**

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. χρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιοσκία τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὁφθαλματρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), ἐστὶ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, ἐστὶ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ ἐπὶ τὴ Βουλῆ]. Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνδὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ

ἂν ἔχοντε δίκιο ἢ ἄδικο ὅσοι τὰ βάλανε τώρα τελευταῖα μὲ τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτες καὶ τοὺς καταγγείλανε γιὰ προδότες, ὅτι δηλ. ἐπειδὴ ἀναφέρουν καὶ τὴν Ἀλβανία μᾶς παίρνουν τὴν Ἠπειρο καὶ τὴ δίνουνε στοὺς... Ἰταλοὺς. Δὲν ξέρομε ἀκόμα ἂν τὴν Ἠπειρο μᾶς εἶναι γραφτὸ νὰν τὴν πάρουμε καμιά μέρα μὲ τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτες κ' ὄχι μὲ τὸ χέρι μᾶς, καθὼς δὲν ξέρομε καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἂν τὰ τέτια ζητήματα, δταν κάπως ἀλαφροῦ καὶ ἀσυλλόγιστα δημιουργοῦνται, ὠφελοῦν ἢ βλάπτουν τὸ ἔθνος.

Οἱ κύριοι πού κάμανε τὸ συλλαλητήριον τῆς Κυριακῆς καὶ θὰ ξέροντε βέβαια περισσότερο ἀπὸ μᾶς καὶ τοὺς σεβόμαστε. Γι' αὐτὸ τὸ συλλαλητήριόν τους ποῦγνε ἐπὶ τὸ Δημοτικὸ θέατρο τοὺς ἀφίνουμε νὰν τὸ χαίρουνται καὶ νὰν τὸ

καμαρώνουν καὶ δὲν τοὺς τὸ πειράζουμε. Μοναχὰ κάπιο ἐπεισόδιόν του, πολὺ σημαντικὸ, θάναφένουμε. Καὶ πού μιλοῦσε ὁ κ. Καζάζης ἀκούστηκε μιά φωνὴ ἀπὸ τὴν πλατεία τοῦ θεάτρου·

— Καὶ οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι Ἕλληνες!

Λίγο ἔλειψε κείνος πού φώναξε νὰ διωχτῆι μὲ κλωτσιὰς ἀπὸ τὸ θέατρο. Κι ὁμῶς ὁ ἄθροπος πού διαμαρτυρήθηκε τόσο παληκαρῶσια, εἶπε μιά ἀλήθεια, μιά μεγάλη ἀλήθεια πού δὲν τὴν νιώσανε οἱ μεθησμένοι ἀπὸ τὰ Καζάζικα λόγια Ρωμοὶ, πού δὲ νιώσανε δι μᾶς πάει πολὺ, κοντὰ στοὺς τόσους ὀχτροὺς μᾶς, νὰ δημιουργήσουμε καὶ καινούριους ὀχτροὺς, τοὺς Ἀρβανίτες.

Ὁ κ. Καζάζης δὲ δὴν τὸ συλλογίστηκε αὐτὸ καὶ θαρροῦμε πὼς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰν τοῦ τὸ θυμίσουμε.

ἈΛΛΟΣ

πάλι συμβολαιογράφος, ὁ Σκαμβούγερας, ἔκαμε φτερά καὶ πέταξε τσεπάνοντας καὶ εἴκοσι χιλιαδοῦλες πού οἱ πελάτες του—ἡ σωστότερα ὁ Νόμος—τοῦ μπιστεύηκανε ὅσο νὰ γράψουν ἐπὶ Ὑποθηκοφυλακεῖο μιά ὑπόθηκην γιὰ κάπιο δάνειο.

Οἱ φημερίδες, καθὼς πάντοτε, «ὑψωσαν» καὶ τώρα φωνή, καθὼς ὑψωσαν τὴ φωνή τους κ' ὅταν ὁ συμβολαιογράφος Γαϊτάνος καταχώνιασε τόσους ξένους παραδες. Μὰ ὅπως ξεγύστηκε τοῦ Γαϊτάνου, θὰ ξεχαστῆι καὶ τοῦ Σκαμβούγερα, καὶ ὁ ἀρέντης ὁ Νόμος—ὁ μόνος κλέφτης καὶ καταχραστῆς σ' αὐτὴ τὴν περίστασιν—θὰ ξεκολοθησῆι νὰ θαρρῆι παστρικά τὰ Συβολαιογραφικὰ χέρια καὶ νὰ μπιστεῦεται σ' αὐτὰ τὴν περιουσία τῶν ραγιάδων του.

Ἡ κάθε Κυβέρνηση μοναχὰ φόρους ξέρει νὰ βάζει· δὲν τᾶποφάσισε καὶ κ' ἔμεινεν νὰ κοιτάξῃ πὼς θὰ προφυλάξῃ τοὺς ραγιάδες της νὰ μὴν κλείβουνται ἔτσι κουτὰ κ' ἀσυνείδητα.

ΤΟ ΤΡΑΜ

τᾶναθεματισμένο, ἡ Τροχοφόρα αὐτὴ καρμανιόλα, καθὼς πολὺ σωστὰ τόχουν πεῖ, ἔκοψε πάλι προχτές ἓνα παιδάκι ἐπὶ τὴν ὁδὸν Πατησίων. Καὶ δὲν εἶναι τὸ τελευταῖο θῦμα τοῦ αὐτοῦ. Θάχει κ' ἄλλα, ὅσο ἡ Ποινικὴ Νομοθεσία μᾶς τὰ τόσο φοβερὰ ἐγκλήματα, καθὼς καὶ τᾶλλα τὰ καροδρομικὰ κ' ἀμαξοδρομικὰ δυστυχήματα, τὰ χαραχτηρίζει ὡς ἀρόνους ἐξ ἀμε-

γιὰ ὥρες εἶχε ἀγαπήσει.
— Σὰ δὲν μπορῶ νὰ δημιουργήσω ἀληθινὸν κόσμον, νὰ κ' ἐγὼ καταστρέφω τὸν ψευτόκοσμον!
Καὶ στέκουνταν ἀντίκρυ ἐπὶ τὸ καβαλέτο του μὲ σταυρωμένα χέρια κ' ἔβλεπε τὸ καταστραμμένο ἔργο καὶ τὸ χαίρουνταν. Εἶναι κ' αὐτὸ μιά χαρὰ, γιὰ κείνον πού δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ, νὰ ζεῖ καταστρέφοντας.

Σὲ μιά τέτια στιγμή καταστραφῆς τᾶποφάσισε. Πάει πιά, δὲν ἔχει δουλιὰ· μὲ τὸ ζόρι ἡ θεῖα στιγμή δὲν ἔρχεται. Σὰ δὲν μπορῶ γιὰ τὴν ὥρα νὰ δουλέψω, εἶπε, θὰ ζήσω». Καὶ ρήχτηκε λαίμαργα ἐπὶ τὴν ζωὴν, ἐπὶ τὴν ζοικὴν ζωὴν, τὴν γιομάτην ὁμορφίαν καὶ μάγια. Ψάρεμα, κολύμπι, κυνήγι, φαγοπότι. Καὶ τὴν ἄς κοπιᾶσουν οἱ φίλοι νὰν τονε θάψουνε. Ὁ Λάζαρος ἀναστήθηκε.

*

Ἐφτασε ἡ Κυριακὴ μὰ οἱ φίλοι δὲν ἤρθαν· κάπια δουλιὰ, λέει, ἔτυχε τοῦ Κώστα. Δὲν τοὺς ἀφίνεις! Ἀργοκίνητα καράβια. Βίντσι χρειάζεται γιὰ νὰν τοὺς κουνήσῃς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα· τὸ πολὺ πολὺ ἴσαμε τὸ Φάληρον!

Εἶχε κατεβεῖ ἀπὸ νωρὴς ἐπὶ τὸ μῶλο καὶ τοὺς καρτεροῦσε. Τὸ τρεχαντήρι ἐφτασε, κ' ἀντίς οἱ φίλοι, τοῦρθε τὸ γράμμα τοῦ Κώστα πού τοῦ δικιολογῶταν. Μὰ μὲ τὸ τρεχαντήρι ἤρθε καὶ μιά γειτονοπούλα τοῦ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἡ Ἀννούλα, μὲ τὴ μάνα της καὶ μὲ τὸν ἀδερφό της τὸ μεγάλο, γνῶριμον τοῦ Παύλου, νὰ ξεκαλοκκίρῃσουν.

— Γεῖά σου Παῦλο! τοῦπε ὁ ἀδερφός τῆς Ἀννούλας σφίγγοντας τὸ χέρι.

— Καλοσορίσατε! εἶπε ὁ Παῦλος κ' ἔδωσε τὸ χέρι ἐπὶ τὴν Ἀννούλα νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὸ τρεχαντήρι.

— Τί χαρὰ μᾶς! τοῦπε κείνη. Μὲ τόσο καλὴ συντροφιά θὰ φύγουν οἱ μέρες σὰ νερό!

— Ἡ καλοσύνη σας! ἀπάντησε ὁ Παῦλος καὶ τοὺς συντρόφεψε ἴσαμε τὸ σπῆτι τους.

Τρία τέσσαρα σπιτάκια εἶτανε ἐπὶ τὸ ἀκρογιάλι· καὶ στῶνα, πέντε δέκα δρασκελιές μακρύτερα ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Κατραμᾶ, κάθισε ἡ Ἀννούλα μὲ τοὺς δικούς της.

— Γειτόνοι ἐπὶ τὴν Ἀθήνα, γειτόνοι κ' ἐδῶ! τοῦπε γελαστά.

Τὸ βράδι, ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαῖ, ἀνταμωθήκανε ἐπὶ τὴν ἀκροθαλασσιὰ. Κάθισαν ὡς ἐπὶ μεσάνυχτα· εἶχαν ἔρθῃ κ' οἱ ἄλλοι πού ξεκαλοκαίρευσαν κάτου, κ'

λείας» και δὲν ψηφίζεται καινούριος Νόμος δρακόν-
τειος πού νά στέλνει τοὺς τέτοιους κακούργους ἴσια
στὴν καρμανιόλα ὡς ἀφονεῖς ἐκ προμελέτης».

Γιατ' εἶναι προμελετημένος ὁ φόνος ὅταν ἕνας
καρροτσέρης ἢ ἕνας ὀδηγὸς τοῦ Τράμ βαράει ὅσο
παίρνει τ' ἄλογά του, ἀδιαφορώντας ἂν ἡ καρμανιόλα
περάσει πάνω ἀπὸ ἀθρώπινα κορμιά.

ΝΕΑ

ἀπὸ τὴ Βουργαρία. Ἡ Βουργαρική Κυβέρνηση ἀπο-
φάσισε, καταργώντας τὴν Ταμιακὴ ὑπερσία της,
νά διορίσει ταμιά τοῦ Κράτους τὴν Ἐθνικὴ Βουρ-
γαρικὴ Τράπεζα.

Καὶ τὸ «Νέον Ἄστυ», πού μᾶς δίνει αὐτὴ τὴν
εἴδηση, παρατηρεῖ πὺς ἡ Βουργαρία κάνει ὅ,τι τόσα
καὶ τόσα χρόνια συζητιέται: καὶ λέγεται ἐδῶ.

Μὰ τάχα μοναχὰ τώρα, σ' αὐτὴ τὴν περίστασι,
ἡ Βουργαρία ἐργάζεται ὅταν ἐμεῖς λογοκοπανᾶμε;

ΤΑ ΔΥΟ

μαθητοῦδια πού σκοτώσανε τὸν καθηγητὴ τους Ἄγ-
γελίδη, στὸ Ἄγρινι δικαζόντουσαν τὴν περασμένη
βδομάδα στὴν Πάτρα καὶ ἡ δίκη τους ἀναβλήθηκε
γιὰ λόγους ὀλωσδιόλου τυπικούς. Τὸ δικαστήριον
ἴσως νά μὴν μποροῦσε νά κάνει κι ἀλλιώτικα, καὶ
γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ κατηγορήσει.

Μὰ τί νά πῆ κανεὶς γιὰ κείνο πού γράφτηκε
στὶς φημερίδες, πὺς δηλ. οἱ πατριῶτες τοὺς Ἀγρινιω-
τες πού μαζωχτήκανε γιὰ τὴ δίκη στὴν Πάτρα ἀπο-
φασίσανε ν' ἀρπάξουνε μὲ κάθε τρόπο τοὺς μικροὺς
κακούργους ἀπὸ τίς φυλακές;

Καὶ μοναχὰ πού τὸ σκέφτηκαν—ἀδιάφορο κι ἂ
δὲν τὸ καταφέραν—, εἶναι νά τραβάει κανεὶς τὰ
μαλλιά του μὲ τὴν παράξενη ἀντίληψη πούχουν με-
ρικοὶ Ρωμιοὶ γιὰ τὴ Δικαιοσύνη.

ΤΡΕΙΣ

ὡς τὴν ὥρα πολιτεῖες ζητᾶν Πανεπιστήμιο μὲ τὸ
Δομπόλειο κληροδότημα, ἢ Κέρκυρα, ἢ Πάτρα καὶ ἢ
Λάρισα (ἢ ἢ Ζάκυνθο, δὲ θυμόμαστε καλὰ καλὰ).
Ὅσο νὰν τάποφασίσῃ ἡ Κυβέρνηση πού θὰν τὸ δώσει,
μπορεῖ οἱ τρεῖς νά γίνουνε δεκατρεῖς, μπορεῖ νὰν τὸ
ζητήσουν κ' ἢ Σύρα, κι ὁ Βόλος, καὶ ἢ Ἀνάφη καὶ
κάθε χωριὸ ἢ Πολιτεία πού θαρρεῖ πὺς ἕνα Πανε-
πιστήμιο δὲ σώνει νά βουλιάζῃ τὸ Ρωμαϊκὸ μὰ πὺς
χρειαζονται τρεῖς καὶ τέσσαρα.

ἔτσι κάταν ὅλοι μιὰ συντροφιά. Κουβέντες, γέλια,
τραγοῦδια. Ὁ Κατραμᾶς ἀπὸ μέρες εἶχε πιά νά
κοιμηθεῖ μὲ τίς κότες: κοιμόταν ἀργὰ κι ἀργοῦ-
πνοῦσε.

Τὴν ἄλλη μέρα, κατὰ τὸ μεσημέρι, γυρνώντας
ἀπὸ τὸ μπάνιο του κοντοστάθηκε ἀπ' ὄψω ἀπὸ τὴν
πόρτα τῆς Ἀνοῦλας νὰν τοὺς ρωτήσῃ πὺς περά-
σανε τὴν πρώτη νυχτιὰ στὴν ἐξοχὴ.

— Περὶφημα! τοῦ εἶπε ὁ ἀδερφός της. Δὲν
μπαίνεις νά σοῦ δώσουμε κανένα ὀρεχτικό;

Μπῆκε ἢ Ἀνοῦλα τοὺς ἔφερε τὴ μαστίχα μ' ἕ-
να δὺο θαλασσινοὺς μεζέδες.

— Αἱ, γειτονοπούλα, τὴν ἀρώτησε, χτές βράδι
δὲν εἶχες καὶ τὴν ὄρεξη . . .

— Ἐῆρετε, ἀπὸ τὸ ταξίδι . . . εἶπε ἢ μάνα
της, δικαιολογώντας την.

— Ἄ, μπά! πετάχτηκε ἢ Ἀνοῦλα. Εἶναι πού
δὲ μ' ἀρέσουν οἱ μεγάλες συντροφίες.

— Καὶ μένα ὄχι τόσο . . .

— Μὰ ἢ ἐξοχὴ τίς ἀποζητᾶει! παρατήρησε ἢ
μάνα της.

— Ἡ ἐξοχὴ δὲν ἀποζητᾶει τίποτα. Ἐμεῖς
ζητοῦμε ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ κάτι, ὁ καθένας σύμφωνα μὲ
τὴν ψυχὴ του καὶ τὰ γούστα του! εἶπε ἢ Ἀνοῦ-

Φωνάζουμε μὲ τὸ στόμα τῶν διαφόρων Ἀνοητό-
πουλων πὺς μᾶς πολεμάει ἢ Ρουσία. Κολοκῦθια. Ἡ
μοναχὴ φορὰ πού δείχνει κάποια διάθεση πολεμικὴ
ἐναντίον μας, εἶναι τούτη πού θέλει—ἐπειδὴ κι ὁ
Δόμπολας ἐζήσε στὴ Ρουσία καὶ τὰ χρήματα βρί-
σκονται στὴ Ρουσικὴ τράπεζα—νά μᾶς φορτώσει
καὶ δεῦτερο Πανεπιστήμιο, καὶ δεῦτερη δηλ. Πα-
σλαβιστικὴ ἐταιρεία.

ΤΟ ΓΙΟΡΝΤΑΝΙ ΤΩ ΔΑΚΡΥΩ

(Βλάχικο λαϊκὸ τραγοῦδι)

τοῦ Δ. Φέδα

Στὴν πόρτα μου παλικαρᾶς τραγοῦδαε καὶ τούπα:

Τραγοῦδησε ἀκόμα.

Μὰ κείνος δὲν ἤξερε ἄλλο τραγοῦδι νά εἰπεῖ.

Ἐνα παιδάκι ἤθελε νά κάμ' ἀπὸ ἀσῆμι
ἕνα γιορντάνι ὄμορφο νά λάμπει σὰ φεγγάρι
νά μοιάζει σὰνα ποταμὸ ὅπου τὸν ἀσημιῶνει
τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ.

Καὶ τὸ φεγγάρι ρώτησε τὸν ποταμὸ μὲ χάρη:

Μοῦ δίνεις σὺ τὸ κῶμα σου;

Καὶ κείνος τ' ἀπαντᾶει:

Μοῦ δίνεις σὺ τὸ φέγγος σου;

Καὶ εἶπε τὸ φεγγάρι: Τὸ φέγγος μου χρειάζεται ἢ νύχτα
[νά τὸ ἔχει.]

Κι ὁ ποταμὸς τοῦ εἶπε: Τὸ κῶμα μου εἶναι καλὸ γιὰ
[κάθε πεδιάδα.]

Ἐνα παιδάκι ἤθελε νά εἶγ' ἀπὸ ἀσῆμι
τὸ γιορντάνι του.

Καὶ οἱ ἀθρώποι τοῦπανε: Πάρε τὰ δάκρυά μας
καὶ κάμε το ἀπὸ ἀφτά.

Καὶ ὁ καθένας τοῦδωσε τὸ πιὸ ἀκριβὸ του δάκρυ,
καὶ εἶτανε τὰ δάκρυα πολὺ φκαριστημένα
πού θὰ στολίζαν τὸ λαϊκὸ παιδιοῦ χαριτωμένον.

Καὶ τὸνα τᾶλλο ρώταε:

Πιὸ εἶσ' ἐσὺ καὶ ἀπὸ πιά καρδιά μᾶς ἔρχεσαι, ἀδέρφι;

Καὶ τὸ καθένα ἔλεε τὸν πόνο τῆς καρδιάς του,

καὶ βρίσκονταν ἢ μιὰ καρδιά πιὸ δύστυχ' ἀπ' τὴν ἄλλη.

Καὶ εἶγε τὸ παιδάκι ὄμορφο γιορντάνι:

ἀπὸ δάκρυα καμωμένο,

πιὸ λαμπερὸ κι ἀπ' τὸ νερὸ τοῦ ποταμιοῦ,

πιὸ λαμπερὸ κι ἀπ' τὸ φῶς πού χύνει τὸ φεγγάρι.

Μὰ ὅταν τὸ κακόμοιρο ἀπ' τὸ λαϊκὸ του κρέμασε
τὸ γιορντάνι του,

τὰ δάκρυα δηγότανε τὰ βᾶσανα πού εἶδαν
καὶ βάρυνε πάρα πολὺ. Ἐγίνε σὰ μολύδι,
κι ἀπέθανε τὸ δύστυχο ἀπ' τὸ μεγάλο βάρος
καὶ ἔκαμε βαρύτερο τὸ τάφο τοῦ παιδιοῦ
τὸ ὄμορφο γιορντάνι.

Στὴν πόρτα μου παλικαρᾶς τραγοῦδαε καὶ τούπα:

Τραγοῦδησε ἀκόμα.

Μὰ κείνος δὲν ἤξερε ἄλλο τραγοῦδι νά εἰπεῖ.

Δόντρα 19 τ' Ἀη Δημήτρη 1906.

Μετᾶφραση Ν. Α. ΖΑΧΑΡΙΑ

ΟΝΕΙΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΚΟΡΦΟΥΣ

5. X. 1906

Χαριτίνης μάρτυρος

Δάφνη, καλή μου Δάφνη,

Ἄφησε με γλυκεῖα κόρη τῆς ἀγάπης. ἄφησε με
νά σε χαιρετήσω καθὼς σε χαιρετήσα τὴν πρώτη
φορὰ πού σε πρωτογνώρισα, ἄφησε με ροδέμνοστε,
ἀμάραντε καὶ παγκαλόμορφε ἀνθὲ, νά σοῦ στείλω
τὸ φιλι τῆς ψυχῆς μου τώρα πού πρωτοχίρουμε
τὸ μαγεμένο νησί τῶν Κορφῶν. Χάρισέ μου τοῦ νοῦ
σου τὴ γαλήνη, δός μου τὴ δύναμη πού πλάττει
καὶ δός μου καὶ τοῦ λόγου σου τὴ Θεϊκὴ ἀρμενία
κι ἄκουσέ με νά σε τραγοῦδήσω ἀπὸ τὰ ξέφωτα
ἀπὸ τὰ δεντροστόλιστα καὶ γελαστά τῆς Νησι-
κιᾶς ἀκρογιαλίας.

Ὀχρὸς—θυμάσαι;— κι ἀνήμπορος, γιομάτος
κατάκαρδα τοῦ μισεμάτου τὴν πίκρα καὶ ρημασι-
μένος ἀπ' τὴν ἀσύγκριτη λύπη τοῦ χωρισμοῦ σου σ'
ἀφήκα τὴν ἀνοιξιὰτικὴ ἐκείνη αὐγὴ τοῦ Τρυγητῆ
γιὰ νᾶρθω δὴ πέρα κυνηγὸς πόθων ἀπόκοσμων καὶ
πουολόγος ζωτικῶν ὀνειρῶν ὑπερκάλων. Δικὰ σου,
Δάφνη, εἶτανε τὰ ὄνειρα, δικοὶ σου εἶτανε κ' οἱ πό-
θοι, καὶ ξεκηνούσα ἀπ' τῆς πατρίδας μας τὰ χῶ-
ματα ἀρματωμένους τοὺς δικούς σου στοχασμούς, τίς
ἐδικές σου τίς χρυσές ἀπαντοχές καὶ τὰ δικὰ σου
τάνιστόρητα γητέματτα, πού μὲ ζωντάνευαν, μ' ἀν-
τρεῖευαν καὶ μ' ἔκαναν Ἀκριτά Διγενῆ στὴ θέληση.
Μὲ τὴ δικὴ σου θύμηση, βασίλισσα τοῦ νοῦ μου, γρί-
κισα τᾶργοσάλευτα νερά τοῦ Ἰονίου, κι ἐνοιώσα
μέσ' στάπέραντα τῆς νύχτας τὰ σκοτάδια πὺς τὸ
καράβι μου ὠδηγοῦσε τᾶστέρι τὸ δικό σου, Δάφνη,
ἀστέρι λαμπερόχρωμο, πούλια στὴν ὄμορφιά καὶ
στὴ λαμπρότη, πού δὲ μποροῦν ποτές τὰ γνέφια

φαίνονταν ἀληθινὴ νεράιδα.

— Ἐχω μιὰ ἰδέα! γύρισε καὶ τοὺς εἶπε.

— Ἐσὺ ὄλο κ' ἰδέες ἔχεις! τῆς ἀποκρίθηκε ὁ
ἀδερφός της. Ἐμπρός, πές τινε νά συχάσεις!

— Νά λύσουμε μιὰ βάρκα καὶ νά μποῦμε μέσα..

— Καὶ νά πάμε πού;

— Νά! Νά ταξιδέψουμε πάνω στὸ φωτεινὸ αὐ-
λάκι πού κάνει στὴ θάλασσα τὸ φεγγάρι.

Οἱ ἄλλοι δεχτήκανε. Λύσανε μιὰ βάρκα, πηδή-
σανε μέσα καὶ τραβήξανε σιγὰ σιγὰ, ὁ Γιάννης κι ὁ
Παῦλος στὸ κουπί, ἢ Ἀνοῦλα στὸ τιμόνι.

— Νά δοῦμε ἂν εἶστε καλὸς τιμονιέρης! τῆς
εἶπε γελαστά ὁ Παῦλος.

— Ἴσια στὸ φῶς θὰ σᾶς ὀδηγᾶω! τοῦ ἀπο-
κρίθηκε.

Καὶ λάμνανε ὄλο ἴσια πάνω στὸ φωτεινὸ αὐλά-
κι. Σὰ χωριστήκανε, περασμένα μεσάνυχτα, καὶ γύ-
ρισε ὁ Κατραμᾶς σπῆτι του, δὲν κοιμήθηκε ἀμέσως
ἀνοιξε διάπλατα τὸ παραθύρι του, ξαπλώθηκε ὅ-
πως εἶτανε ντυμένος στὸ κρεβάτι του, ἀνάψε τὸ τσι-
γάρο κι ἄφισε τὴν ψυχὴ του νά ταξιδεύει σ' ὄμορ-
φους κόσμους. Ἐνοιεῖς, στοὺς κόσμους αὐτοὺς βρι-
σκότανε πάντα καὶ μιὰ ἀσπροφορεμένη νεράιδα πού
μὲ τὴ γλυκεῖα τῆς τῆ φωνούλα γλυκομουμούριζε ὁ-

λα. Ψέματα, κύριε Παῦλο;

— Σύφρονος.

— Ἐῆρετε τί λέω γώ;

— Νὰν τάκούσουμε . . .

— Τὸ βράδι νὰν τοὺς ἀφίσουμε τοὺς ἄλλους
καὶ νά πάμε νά καθίσουμε κεῖ στὰ καίκια, στὸ μῶ-
λο. Μὲ τέτιο ὀλόγιμο φεγγάρι μάλιστα! . . .

— Ἐγὼ σὰ γερόντισσα θὰ καθίσω μὲ τοὺς ἄλ-
λους ἀπ' ὄψω, σὰν καὶ χτές: εἶπε ἢ μάνα της.

— Θᾶρθε ὁ Γιάννης μαζί μας!

Ὁ ἀδερφός της ὁ Γιάννης χαμογέλασε. Καὶ τὸ
βράδι κ' οἱ τρεῖς τοὺς στὸ μῶλο. Γαλήνια ἢ θάλασ-
σα καὶ τὸ φεγγάρι τὴν ἀσήμωνε μὲ τίς ἀχτίδες
του. Ὁ Κατραμᾶς κι ὁ Γιάννης ξαπλωμένοι σ' ἕνα
καίκι, δεμένο στὸ μῶλο, καπνίζανε δίχως νά μιλά-
νε ἢ Ἀνοῦλα στὰ κάτασπρα ντυμένα στεκότανε
ὀλόρθη στὴν ἄκρη στὸ μῶλο καὶ σιγοτραγοῦδοῦσε μὲ
τὴ γλυκεῖα τῆς τῆ φωνῆ τὴν «Ἀγνώριστη» τοῦ Σο-
λωμοῦ.

Εἶταν ὄμορφο κορίτσι ἢ Ἀνοῦλα μὲ τὰ δεκα-
φτά της χρονάκια, μὲ τὸλόξανθο κεφαλάκι της καὶ
μὲ τὸ λιγερὸ της τὸ κορμί. Εἶταν ὄμορφο κορίτσι, μὰ
κείνο τὸ βράδι, ἔτσι πού στεκότανε στὴν ἄκρη στὸ
μῶλο καὶ λουζότανε μὲ τίς ἀχτίδες τοῦ φεγγαριοῦ,

νά θαμπάσουν. Κι όταν με τῆς αὐγῆς τὰ πρῶτα τὰ ροδίματα ἡ ὠριοπλουμισμένη καὶ γοργοταξιδεῦτρα ἡ ορεγάδα μου δεχότανε ἀπὸ μακριὰ τὰ πρῶτα καὶ γλυκύτερα φιλήματα τῶν διαμαντόχρωμων νερῶν τῆς Κέρκυρας, τότες κ' ἐγὼ, ὀρθὸς κι ἀκίνητος ἀπάνω στὴν κουβέρτα τοῦ τρικατάφλου πλεούμενου, χαιρέτισα τὰ βαθυγάλαζα βουνά τῆς με τῶν ρυθμῶν σου τὰ γυρίσματα καὶ με τὸν "Ἕμνο τῶν ἑπτὰ νησιῶν.

Κι ὅσο, καλὴ μου, ἀγγίζαμε τὸν νησί, τόσο καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐπερίχυνε κάποια πνοὴ ἀνάλαφρη κι ἀνεύκαστη, πού πολλές φορές ἀντήχησε στῶν πόθων μας τοὺς θόλους. Ἀγγίζαμε, καλὴ μου, ἀγγίζαμε τὸ μαγεμένο τὸ νησί καὶ μακριάθε μ' ἔφταναν κάποιας ζωῆς ξεχωριστῆς ἀπόμακροι ἀντίλαλοι, με θέρμανε ὁ γήλιος θερμώτερα, ζωτικώτερα παρ' ὅ,τι στὰ πατρικά μὲς χῶματα, ξεχώριζα νάντηχοῦνε ταιριασμένα ἠχοσκόπια καὶ ξάνοιγα—ἀνθὲς—μιὰν ἀνοιξὴ ἀπὸ ρόδα, συγκρατητὴ κι' αἰώνια.

Καὶ μὲς στὰ πρῶτα ἀντιφεγγίσματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, πού τὸν εἶχα γνωρίσει προτοῦ ἀκόμη τὸν ἰδῶ, πόθος με κούρσεψε τρανταχτὸς ἀκίνητος καὶ ἄφωνος· κ' εἶταν ὁ πόθος μου, κουρτίσσα μου, νὰ σὲ ἔχα κεῖ μαζί μου καὶ παράπλευρη, ὡ σφιχταγκάλιαστη, κρυφὴ μου ἀγάπη καὶ καμαρωμένη μου.

Κι ὅταν τέλος πρωτοπάτησα τῶν Κορφῶν τὴ φυκόστρωτη ἀμμουδιά, μοῦ φάνηκε πὼς βρίσκουμαι, καθὼς λένε, στὰ πασίχαρα βασίλεια τῶν Ἰδεῶν. Γιατὶ ἡ φύση εἶταν ὅλη λουσιμένη στὸ φῶς καὶ στὴ γλύκα τὴν ἀμάλαγη. Καὶ βλέποντας τὰ γύρω μου ὁμορφα καὶ χαρούμενα δροσίστηκα κ' ἐγὼ με τῆς χαρᾶς τὰ καθαρώτερα νερά καὶ ξέχασα τίς χλιθερές μου σκέψεις κι ἀναγάλλιασα καὶ εἶπα: μήπως ξημέρωσε τέλος ἡ μεγάλη μου ἡμέρα, πού τόσα χρόνια τὴν περιμένω ἀνυπόμονος; Γιατὶ θαμπωμένος καθὼς ἤμουν ἀπὸ τὴν πρωτοθώρητῆ μου φύση δοκίθηκα πὼς ἄλλαζε τελειωτικὰ τοῦ κόσμου ὁ ρυθμός. Σ' ἔβλεπα τότε—ὡ πλάνο ἔραμα!—πάντα κοντά μου· μοῦ μίλαγε ἀδιάκοπα με λόγια διαλεγμένα ἀπ' τῶν ἀνθῶν τὴ μυστικὰ τὴ γλώσσα· καὶ μοῦ ἔλεγε λόγια πού καθρεφτίζανε τὴν καλωσύνη σου τὴν ἄφραστη.

Ἐσὺ καλὴ μου, καὶ πάλι σὺ, με μυσταγωγῆσες σὲ καθετὶ ὠραῖο, μέγα κι ἀληθινὸ, πού βρίσκεται στὸ μαγεμένο τὸ νησί. Με τῆς ἀγιοσύνης σου τὰ μῦρα, καθαρὸπλυνες κάθε ψεγάδι καὶ κάθε ἀσκημιὰ καὶ σὲ κάθε πρᾶμα μοῦδειγες τὴν ὄψη τὴν ὠραία

καὶ μόνον τὴν ὠραία, ὡ ἀνογέννητη ψυχὴ. Καὶ πού δὲ με πῆγες καὶ τί δὲ μοῦδειξες, Δάφνη! Με τὴν περπατησιὰ σου τὴν περήφανη μ' ὠδήγησες σὲ κάμπους καὶ βουνὰ καὶ σὲ χωριά καλόχτιστα, πού τοὺς γλυκοχαμογελᾷ ἡ γαλανάδα τοῦρανοῦ τρέμοφεγγη λαμπερὴ καὶ μαλακώτατη. Μὰ πρῶτα—πρῶτα—ὡ σὺ πού πάντα στὰ ψηλά με ὑψώνεις—με πῆγες βουθὸ καὶ ταπεινὸ προσκυνητὴ, νὰ προσκυνήσω τὸν ἅγιο τόπο, ὁποῦσθουσε τοῦ Σολωμοῦ μας ἡ πνοή. Προσευχὴ ἀληθινὴ μ' εἰδίδαξες ἐκεῖ πρὸς τὸν τρανὸ ξανανωτὴ τοῦ τραγουδιοῦ, τῆς ὠριόσύνης τῆς περιμορφῆς τὸν ποιητὴ καὶ τῶν ὠδῶν τῶν ἀθανάτων τὸν ἄγνὸ πατέρα, τὸν πρωτοστάτη—ἀν θέλεις—στὸν Ἀγῶνα μας. Με τὴ φωνὴ σου τὴ γλυκειά, τὴν ἀτσαλένια, μοῦ τραγουδῆσες τοὺς στίχους τοὺς καλύτερους τοῦ ποιητῆ· καὶ τότε, πιστεψα πὼς ἐσκιρτοῦσε ἡ μεγάλη ἡ ψυχὴ καὶ σ' εὐλογοῦσε ἀπὸ ψηλά τὸ χέρι τὸ τρισάγιο. Κατόπι στράφηκες με μᾶτια δακρυοστόλιστα καὶ μοῦδειξες τὰντικρινὰ βουνὰ—βαριὰ καταχνασμένα ἀπὸ τῆς πολυκαίρινης σκλαβιάς τὸ βουρκομα—καὶ μοῦ χαιρέτισες γονατιστὰ τῆς Ἡπειροῦς τάλυτρωτα τὰ χῶματα. Καὶ τὸ χαιρέτισμά σου τὸ πονετικὸ εἶτανε, Δάφνη, με τραγοῦδι τοῦ ξενιτεμοῦ, τραγοῦδι Ἡπειρωτικὸ, ἀπὸ κείνα τὰ λεβέντικα, πού συγκίνησαν σύμφυχα τὸν ποιητὴ ὅσο καὶ τῆς Ἀντιόπης τοῦ ὁ πόθος ὁ ἀδάμαστος. Καὶ γροικῶντας τὸ χαιρέτισμά σου πρὸς τὴ σκλαβωμένη χώρα μας γιομίσανε τὰ μᾶτια μου δάκρυα ἀνάμιχτα, δάκρυα χαρᾶς καὶ λύπης. Γιατὶ, καλὴ μου Δάφνη, τὸ τραγοῦδι σου μοῦ φάνηκε εαυτογελοῦ φωνὴ ἀπ' τὸ αἰώνιο προανάκρουσμα τῆς νίκης τῆς μελλομένης. Κι ἀνοίχτηκε καὶ πάλι στὴν ψυχὴ μου τὴν ὀλοθέρμη, ἀνοίχτηκε γροικῶντας τὸ τραγοῦδι σου, ἡ Πύλη ἡ ὠραία καὶ με τὰ μᾶτια τῆς ψυχῆς μου εἶδα ἀνίσκιωτο τὸν ἱερὸ βωμὸ τῆς ὑψηλῆς λατρείας πρὸς τὴν τρισένδοξη πατρίδα μὲς, τὴ Ρωμιόσυνη τὴν ἀπέθαντη.

Κ' ὕστερα, χιλιάκριβη ροδοῦσα καὶ ποθοῦσα μου με σένα πάντα σκέπη κι' ὀδηγήτρα μου, ἀφήκαμε τῆς ἡμερῆς ζωῆς τοὺς γαλανοὺς παράδεισους, καὶ παίρνοντας στρατὶ τὸ μονοπάτι ἀνέβηκα—μαζί σου πάντα—ἀπάνου στὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο. Ἀπὸ μακριάθε τὸ μᾶτιασα καὶ θυμήθηκα τοὺς στίχους:

Κάστρο, πού προσμένεις σφαλίστὸ ἀπὸ χρόνια,
κάστρο, πού ἔχουν δέση με γητιές καὶ μάγια,
ἦλθα νὰ σ' ἀνοίξω με μурτιές καὶ βᾶγια
καὶ με δάφνης κλώνια!

Ἄλλοιῶτικο, γλυκειά μου, τὸ κάστρο τοῦτο τῶν Κορφῶν! Δὲ μοῦ γεννᾷ καθὼς τόσα καὶ τόσα ἄλλα παλιόκαστρο ὄρεξες γιὰ ρεβνιάσματα τῶν κόσμων τῶν παλιῶν καὶ περασμένων· δὲ μοῦ θυμίζει πλάσες πεθαμένες καὶ δὲν ζυπνάει μέσα μου ἔτι τὰ ρείπια καὶ χαλάσματα καὶ τὰ βουθὰ τὰ μνήματα· μονάχα τὸν πόθο τῆς ἀγάπης μοῦ γεννάει. Ἐφαντῶναι κεῖ ἀπάνου ἡ ψυχὴ μας κὶ τέλεια μεθυσμένοι ἀφ' τῆς χαρᾶς τὸ γλυκοδρόσιμα ἀκλουθᾶμε γελαστοὶ τὰ στέρια στρωμένα δρομάκια τοῦ κάστρου, πού μᾶς φέρνουν σὲ παλιὰ παλάτια, σὲ κίσκια καλόφτιαστα καὶ σὲ δεξαμενὲς με γαργαρώτα νερά. Ἀκλουθᾶμε πάλι μισοκρυμμένα στενορρύμνια καὶ μᾶς βγάζουνε σὲ κάτι λιόχαρες κορφοῦκες, ὁποῦθε χαιρέται κανεὶς τὸ διάπλατο ἀγγάντεμα, τὰ χρυσόχυτα ἀκρουράνια, τῆς ἀχτίδας τὸ γέλιο καὶ τίς ὀλύμπιες γαλήνες τοῦρανοῦ. Ἐφαντῶναι ἡ ψυχὴ μας κεῖ ἀπάνου στὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο, γιὰτ' εἶναι ἀνθότοπος, ὅπου λιθάδια ἀνομοῦνον ἀνθῶν πού μῦρα χύνουν· φυτρῶνον χρυσοκίτρινα χρυσάνθεμα καὶ γαλανὰ κυάνια, ξαπλώνονται καὶ χαμοσέρονται ρόδινης ἀνεμόνες, ἀγαυὲς κι ἀστρολούλουδα· ἀνθίζου καὶ σφανατζοῦνε ἀνάμεσα τὰ μαρμαρένια τὰ συντρίμματα, πᾶνου στοὺς βράχους τοὺς αἰώνια θαλασσοδαρτοὺς σφανατζοῦνε σωροὶ-σωροὶ τὰ ξανθολούλουδα καὶ τὰ δροσάνθη, τὰ θειαφοκίτρινα χαμόδεντρα, τὰ πολυτρίχια καὶ τὰ ρίδια σκορπιστά. Καὶ μὲς στὴν τόση τῶν φυτρῶν πλήμμουρα μὴ δάφνη μοῦδειξες στὸ πλάι μὲς μυσίνης ξεχωρίζω τῆς ἀπικρῆς δαρνούλας τὰ σιγομιλήματα, ἀκούω πάλι—ὡ μάγια, μάγια—καὶ τῆς μυσίνης τῆς τριπόθητης τάνεμισμα, τὸ ἀπαλὸ καὶ μουσικώτατο καὶ ξάφνου συναίρνωμαι ἀπὸ μίας ἀρπας παρθενικῆς τάνάκρουσμα, ἀπὸ καρδιάς φλογίσματα καὶ κύματα καινούργιου πόθου. Κ' ἰσκιώνουν, ὡ πρωτοφανέρωτο τῆς ὁμορφῆς βλαστάρι, ἰσκιώνουνε τοῦ κάστρου τοὺς ἀνθότοπους δέντρα πανύψηλα, πολύκλαρα, με χίλια μύρια ψιθυρίσματα καὶ βογκητὰ, δέντρα πού δὲ λογιᾶσανε φουρτοῦνες καὶ βοριάδων ἀγριομάνητα, πού κρούγονται καὶ μάχοντα: ἀτράνταχτα με τὰστροπέλεκα καὶ πικίζου με τῶν ἀστρον τὰ λαμποκοπήματα. Καὶ σκέπουν πάλι, ὡ μυσικόκαλη, τίς χλωρασιές τοῦ κάστρου κυπαρίσσια καταπράσινα, πού μυστικὰ καὶ θλιβερὰ ψηλώνονται ἀπάνου, ἀγαπημένα ταίρια τῶν ἰτιῶν τῶν πικραμένων, κάποιων θαμνίσκων μισοξεραιμένων κι ἀπλερών, καὶ τῶν ἐλιῶν τῶν καρπερῶν με τὰ πυκνὰ-πυκνὰ

λοίνα·

— Ἴσια στὸ φῶς θὰ σὲς ὀδηγᾶω!

Πέρασε ὠρα καὶ τὸν πῆρε ὁ ὕπνος, ἔτσι καθὼς εἶτανε ντυμένος. Τὸ πρῶτ' ἄν ζύπνησε καὶ θυμήθηκε τὴν περασμένη νύχτα, χαμογέλασε.

— Μ' ἔνα παιδί ἐκεῖ! εἶπε. Μὴ χειρότερα!

Μὰ πάλι, χωρὶς νὰν τὸ θελεῖ, ξανάρχισε νὰ συλλογιέται τὴν Ἀνοῦλα. Πὼς θὰν τὴν ἀνταμώσει ἔμα βγεῖ ὄξω, πὼς θὰ συμφωνήσουν πού θὰ πᾶνε τὸ βράδι, πὼς θὰναι ντυμένη, ἂ θὰ φορέει τὸ ἴδιο φόρεμα ἢ ἄλλο, καὶ πὼς θὰν τῆς πηγαίνει, καὶ χίλια δυὸ, ὄλο γιὰ τὴν Ἀνοῦλα.

— Μπα! σὲ καλὸ μου!

Κ' εἶχε δίκιο νάπορεῖ ὁ Κατραμάς. Ζύγωνε τὰ τριάντα κι ὅμως δὲν εἶχε ἀγαπήσει. Ἀφισιωμένος ἀπὸ παιδί σύψυχα στὴν Τέχνη μόνο, γι' αὐτὴν καὶ μ' αὐτὴν ζοῦσε, μόνο τὴν ἀγάπη στὴν Τέχνη γνώρισε. Νά, τώρα πού στὴν παρθένα ψυχὴ του ἐρχότανε νὰ θρονιαστῆ καὶ δευτέρη ἀγάπη.

— Δὲ βαριέσαι! Ἐτσι, διαβατέρικο πουλὶ εἶτανε. . . . Ἀπὸ αὔριο ξαναρχοῦμε στὴ δουλιὰ με τὰ μούτρα κ' οἱ Ἀνοῦλες ξεχνιούνται.

Τὸλεγε ἀποφασιστικὰ, μὰ μὴ φωνὴ γλυκιὰ τοῦ ἀπαντοῦσε·

— Ἴσια στὸ φῶς θὰ σὲς ὀδηγᾶω!

*

Πέρασανε δεκαπέντε εἴκοσι μέρες, χωρὶς νάλλαξει τίποτα στὴ ζωὴ τους· τὰ δειλινὰ μαζί, μαζί καὶ τὰ βράδια· πότε δῶ, πότε κεῖ, στὰ γραμμένα βουνὰ καὶ στὰ περίμοφ' ἀκρογιάλια, στὰ βράγια καὶ στὶς ἀμμουδιές. Κάπιο βράδι ἡ Ἀνοῦλα τοῦπε·

— Δὲ θὰ μοῦ κάμετε τὸ πορτραῖτο μου;

— Ἦθελα νὰ σὲς τὸ προτείνω! τῆς ἀπάντησε γλυκά.

— Νὰ σοῦ πῶ, Ἀνοῦλα, τῆς φώναξε θυμωμένος τάχα ὁ Γιάννης, δῶ ἔρθαμε νὰ διασκεδάσουμε κι ὄχι νὰ δουλέψουμε!

— Μὴ σὲ νοιάζει, Γιάννη, τοῦπε ὁ Παῦλος, διασκεδάση θὰναι κι αὐτό. Αὔριο τὸ πρῶτ' λοιπόν, ἂ θέλετε, ἀρχίζουμε.

— Νὰρθῶ σπῆτι σὰς;

— Ναιρ κατὰ τίς δέκα. . . .

Πῆγε. Βρῆκε τὸν Παῦλο με τὴ γαλάζια μπούζα τῆς δουλιᾶς καὶ με τὴν παλέτα στὸ ζερβὶ χέρι νὰ στέκεται μπροστὰ στὸ καβαλίτο του καὶ νὰ καταγίνεται νάποτελιώσει μὴ εἰκόνα μικρὴ, ἕνα κομάτι θάλασσα πού τὸ ἀσήμωναν οἱ ἀχτίδες τοῦ φεγ-

γαριῶ.

— Ὅμορφο πρᾶμα! εἶπε ἡ Ἀνοῦλα καὶ τὸ κοιτάζε ἀχόρταγα.

— Ναι. καλοῦτσικο, μοῦ ἀρέσει καὶ μένα! εἶπε ὁ Παῦλος.

— Μὰ κοιτάχτε! Τὸ φωτεινὸ αὐλάκι πού πῆγαμε με τὴ βάρκα τὴ δευτέρη βραδιὰ τοῦ ἔρχομῶς μας. . . .

— Καὶ πού εἶπατε τὰ ὁμορφα λόγια «ἴσια στὸ φῶς θὰ σὲς ὀδηγᾶω». . . .

— Μπα! Τὰ θυμᾶστε κείνα τὰ λόγια; εἶπε ἡ Ἀνοῦλα κοκκινίζοντας.

Ὁ Παῦλος δὲν ἀποκρίθηκε. Σὲ λίγο ἡ Ἀνοῦλα τὸν ξαναρώτησε.

— Γιατὶ δὲ ζουγραφίσατε καὶ τὴ βαρούλα μας;

— Εἶναι κι αὐτὴ. . . .

— Μὰ πού;

Καὶ καλοκοίταζε τὴ ζουγραφιά.

— Δὲν τὴ βλέπω.

— Εἶναι σ' ὅλη τὴν εἰκόνα, μὰ δὲ φαίνεται. . . .

Ἡ Ἀνοῦλα σὰ νὰ μὴν κατάλαβε.

— Τὴ βαφτίσατε τὴ ζουγραφιά σας;

— Ναι, καὶ τῆς ἔδωσα κ' ἕνα ὄνομα παράξενο, τὴν εἶπα «Ἀγαπώντας».

κλαδικά, τὰ σπειρωτά και τὰσημένα. Και ψέλνουν — ὦ ματιῶν γλυκοξημέρωμα — και ψέλνουν τὰ φυλλώματα τροπάρια τῆς κρυφῆς ξεχειλιστῆς ἀγάπης και σύνωρα ἀνοίγονται τῆς μουσικῆς οἱ καταρράχτες και περιζῶνει τὴν ψυχὴ μου τῆς ἀρμονίας μιὰ πυκνὴ ὀμίχλη. Ψέλνουνε τὰ φυλλώματα και προβοδῶν τοὺς ἤχους τοὺς τὸ φτεροκλάγγισμα τῶν φλώρων και τῶν σπίνων, τῶν πελεκάνων τὰ χαϊδχροαργαλίματα, και μυριόφωνες λαλιές ἄλλων πουλιῶν, πού σὲ κάθε κλῶνο και κλαρί ἔχουνε στήσει τὴ φωλιά τους, κι ἀνάλαφρα κ' ἐλαφοκοίμιστα, διπλοφτερουγιασμένα, πῶθους γλυκοκλώθουν, και τιτιβίζουνε και τραγουδοῦν και λέν τῆς ἐρωτικῆς τὰ πάθη. Και συνοδεύουν ταιριαστοὶ τὰ κελαδήματα, τάρωτικά ξεμολογήματα και τὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν, τὰ συνοδεύουνε οἱ φλοῖσσοι τῶν κυμάτων και τὸ κελλάρισμα τῶν γάργαρων νερῶν. Και μέσα σὲ μιὰ τέτοια περικυκλωσιὰ — κεῖ πάνω στὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο — μέσα στὴν πλημμυρισμένη ὁμορφιά κατάλαβα κάποιον ξεχωριστὸ ἀναγαλλίασμα. Εἶχασα και πίκρες και βόσκανα σὰν νὰ πέρασα ἀπ' τῆς Ἄρνας τὸ λαγκαδι και νῆπια τὸ νερὸ τοῦ ξεχασμοῦ και τῆς λησμονησιᾶς· και εἶπα : μήπως εἶμαι στὸ νησί τῆς ἀγάπης πού τόσο μεγαλοφάνταστα ζωγραφίζει ὁ ποιητής ; Σήκωσα τότε ψηλά τὰ μάτια και κοίταξα τὸν οὐρανὸ· μενεξεδένιος εἶταν πέρα για πέρα και τὸ πανώριο οὐρανόχρωμα ἀπλώνονταν καθάριο, χωρὶς νὰ τὸ λερώνη κανένα συννεφακι. Ἐπειτα, ὦ τῆς καρδιάς μου βαλσαμόμυρο, γύρισα και κοίταξα και σέβανε κατάμυκα ντυμένη χιονόλευκα, μὲ γιασεμιὰ στὰ χέρια, γλυκοχαμογελοῦσα και μὲ τὸ πρόσωπο κρυμμένο πίσω ἀπὸνα ἀριό-ἀριό μαγνάδι, σὲ σύγκρινα μὲ τὴν Ἰδέα κ' ἐφάνηκες ἀγνάντια μου καθόλα ἀπαράλλαχτη καθὼς τότε πού σὲ εἶδα σὲ κάποιον Ἀττικὸν λιμιῶνα, τότες ὅταν μίσσευες για κάποιες χώρες ὑπερβόρειες και βάρβαρες. Σὲ κοίταξα και μὲ μάτιασε κ' ἐσὺ, καλὴ μου, χαρωπὴ και πρόσχαρη. ἸΚ' ἡ θωριά σου, πού τραγουδαγε τζυμλιτὸ τραγούδι, μ' ἐπνιγε — ὦ παρθένα — και μὲ μέθαγε χωρισμοῦ ὑπεροχο μεθῆσι. Ἐπειτα ἄρχισες νὰ μοῦ λές τῆς ψυχῆς σου λόγια και — ὦ πλάνος φανταγμῶς — ἀγοικοῦσα κάποιον μουσικὴ μ' ἕνα βαθὺ μοτίβο, ἀγοικοῦσα τὸν ἦχο τῶν γλυκῶν φιλιῶν, τῆς Λορελάους τῆ ρωνῆ, μιὰ συμφωνία κατεβασμένη ἀπ' τῶν συνῆφων και τῶν ἄστρων τοὺς παιᾶνες. Κεῖ μέσα σὲ μιὰ τέτοια περικυκλωσιὰ — ὅπου γελάει γύρω μου ἡ ὁμορφιά κι

ὅπου κανεὶς στοχάζετα· τοῦ ὑπερέραν τὴ ζωὴ — κοντὰ σὲ σένα, κρίνε μου λευκότατε, τοὺς γλυκεροὺς σκοποὺς σου και τὰ λόγια σου γροικῶντας, ζωοδότρα μου, θὰ ἤθελα κ' ἐγὼ νὰ τραγουδήσω τραγούδι, ὠριοτραγούδο, χιλιτραγουδισμένο, πού νὰ κρατεῖ παντοτεινὰ τὰ λαχταρίσματα, νὰ ζωντανεύη τάνα-τρίχιασμα και νὰ μυσταγωγῆ στὰ πάθη τὰ ἀνήμερα.

Κι ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὸ βασίλειμα. Τὸ στερέωμα πρὸς τὴν ἀνατολὴ εἶχε τελειωτικὰ ἀχνίσει, ἐνῶ πρὸς τὴ δύση φαινότανε πιά κάτι ἀνάρια συννεφάκια, λαμπρὰ και χρυσά, ντυμένα μὲ φῶς. Εἶσφω κάποιος ὄφρανοκλησιᾶς τὸ σήμαντρο ἀντήχησε. Καλοῦσε τὸν πιστὸ σὲ προσευχῆ ἑσπερινὴ και σύνωρα ἐσήμαινε τὸ τέλος μιᾶς ἡμέρας μιᾶς

κ' ἕνα θαμπὸ ἀντιλάρισμα
μέσ' στὴν ψυχὴ μου πέφτει
και τὴν ψυχὴ μου νιώθω τὴν
σὰ μαγικὸν καθρόσθη,
Και βλέπω σ' ἀργοβράδιασμα
τοῦ μακροσμένου ἀπείρου
τοῦ νοῦ τὸ νυχτοπάλεμα
και τὸ χυμὸ τοῦ ὄνειρου.

Χάθηκες ἀπ' ἐμπρὸς μου. Ὡ σκοτεινιά μου ! Τοῦ σήμαντρο οἱ ἦχοι οἱ ἀπόμακροι μ' ἔφεραν πάλι στὸν κόσμον τὸν πραγματικόν. Ὡ πόσο εἶχα ἀλλοαργαίει ἀπ' αὐτόν. Χάθηκε — ἀλοῖ και τρισαλοῖ μου — τὸνευρο κ' ἐνοιῶσα πὼς μακριὰ μου εἶσαι. Πέλαγα και στεριές, ὄρη και βουνά, μᾶς χωρίζαν, ὦ ἤλιε χρυσεῖ τῆς καρδιάς μου, ψυχὴ τῆς ζωῆς μου. Μὰ μὲ τὴ φαντασία μου, τὴν ὄνειροπλέχτρα, ὄρες μακριές σ' ἔβλεπα σιμά μου και σὺ παντοῦ μοῦ σάθηκες κυβερνήτρα κι ὀδηγήτρα μου στοχαστικὴ ὅταν ἐγύριζα στὸ παραδεισένιο τὸ νησί. Ὡ ! πὼς ἀπατᾶ ἡ ψυχικὴ μὲς ἡ διάθεσι!... Και νοιώθοντας τὴν ἐρημιὰ μου λιγοψυχῶ, λιγίζομαι, παραστρατίζω κι ἀποκαμωμένος τελειωτικὰ πέφτω καταγίς. Κ' ἐνῶ τρέμει ὀλάρφανα ἡ ψυχὴ μου, ἡ θυμησὴ μου, Δάσφην, και πάλι μ' ἀντρεῖσει και μὲ ρωτίζει, σκορπιῶντας μέσα μου σὰ φάρος τις ἀχτίδες τῆς. Κι ἀμέσως γοργὸς γοργὸς κατεβαίνω ἀπ' τὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο, χωρὶς καθόλου νὰ ταραζοῦνε τὰ φυλλοκάρδια μου οἱ κουκουβάγιες, μὲ τὸ σύγκρυο μοιρολόγι τους, και τᾶλλα νυχτοπούλια, μὲ τὸ θρῆνο τους, τὸν ἔρρυθμο και τὸ στριχνό. Και κατεβαίνοντας τὸ κάστρο φτάνω στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς. Κλαιγομαι ἐκεῖ μὲ τῆς θάλασσας τὰ κύματα και καταλαβαίνω τὴν κάλυτερα τοῦ Θύρησ τὸ παράπονο και θᾶθελα ἀπὸ

καρδιάς νῆχα τοῦ γλάρου τὰ φτερά, τὰ διάπλατα, για νὰ πετάξω σιμά σου, στὸ πλευρό σου, — ὦ μάγισσα και πλάσμα ὑπερέλειο πού μάγεψες τὸ εἶναι μου και τὴν τὸ κατέχεις χτῆμα σου παντοτεινὸ και παιγνιδάκι τῶν χειρῶν σου.

Θυμιατίζω, καθὼς βλέπεις, καλὴ μου, μὲ τῆς θύμησῆς τὰ νεκρολίβανα τοὺς κόσμους, πού πάντα ἀπ' τὴ στιγμή πού πάτησα τῶν Κορφῶν τὸ νησί, πλάττω μέσ' στὰ βαθειά μου τὰ ὄνειρατα — κόσμους ὠραίους, πού σένα ἔχουν κέντρο κι ἀφορμὴ. Και πέρασα — χωρὶς νὰ τόννοήσω — μιὰ νυχτιὰ ὀλόκληρη, για νὰ σοῦ γράψω τὰ γλυκόνειρα, τοὺς στοχασμοὺς μου και τις ἀντιραγγίες τῆς πρώτης μου ἡμέρας, πού χάρηκα στὸ μαγεμένο τὸ νησί. Και πέρασα ὀλόκληρη νύχτα για νὰ σοῦ γράψω τραγουδιστὸ στιχάκι τῆς ἀγάπης, πού ὄνειρογράμμα τὸ βάφτισα. Και τῶρα τὸ σημερινὸ μου ὄνειρογράμμα ἐνῶ ἀχνὸ και λιγοψυχισμένο φῶς μοῦ χερζε ἐνοῦ κεριοῦ ἡ φλόγα κ' ἐνῶ τραγουδαγε τοῦ τραπεζιοῦ μου τὸ σαράκι τὸ χλιβερώτερο τραγούδι τοῦ μνημάτου. Και γράφοντας σου μὲ πνίγει, μὲ σπαράζει ὁ καμῶς. Πηγὲς ἀστειρευτες γενήκανε τὰ μάτια μου. Ἐγραίνουν τὸ πιττάκι μου τὰ δάκρυα και σβένονται τὰ γράμματα.

Και τὴν ὥρα, ὦ γλυκοσυνοδεῖα τοῦ νοῦ μου, κένε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου σέβανε πάντα νὰ θωροῦνε. Ἄστραφτε πάντα γοργὴ ἐμπρὸς μου, ροδοστόλιστη, λιγνὴ και μαντηλοῦσα, ἀστραφτε καθὼς τότε πού σὲ πρωταντίκρυσα — θυμᾶσαι; — στὴ σιγαλιὰ ἐνὸς τριανταφυλλένιου δειλινοῦ.

Ὡ λάμπε, φῶς ἀμάλαργο, μέσθ στῆς μοναξιάς μου τὸ σκοτάδι. Πλέχε μου θαμπὴ και ὄραματα στις ὄρες τις μακριές τῆς ζύπνιας ζήσης μου κράτα μου τὴ λαχτᾶρα μου ἀσάλευτη και τέλεια, σπεῖρε μου πάλι και τὸν ὕπνο μου μ' ὄνειρατα γλυκύτατα. Και θρέψε με, ὦ χιθίεμα, θρέψε με μὲ χρυσεῖς ἀπαντοχῆς πὼς πάλι θὰ συντύχω σέβανε, ὦ ζωντανὸ μου ὄνειρο. Γιατὶ ἀνώφελη στοχάζομαι τὴ ζήση μου ὅταν δὲ βρίζομαι σιμά σου κι ὅταν δὲ μὲ ποτίζεις σὺ ἀπ' τῆς ζωῆς τῆς καθαρῶτερες πηγῆς.

Κάμε λοιπὸν νὰ ἔλθω πρὸς ἐσέβανε....

Φέρε με πρὸς τὴ δύναμη πού κρυφολάτρεψα....

Φέρε με στὰ Ἠλύσια τὰ σιγανά....

— Ὡ ! Ἐλα τέλος πολυπόθητη στιγμή....

Γιατὶ, καλὴ, ὅταν σιμά σου θὰ μὲ κράζεις βρᾶ-

— Ἀγαπώντας; ρώτησε ἀπορώντας ἡ Ἄννούλα και τὸν κοίταξε κατάματα μὲ τὰ μυγδαλωτά κι ὀλογάλανα μάτια τῆς. Μὰ δὲ βλέπω νὰ φανερώνεται πουθενὰ ἡ ἀγάπη!... Ἡ θάλασσα σὰ νὰ σαλεύει, οἱ ἀχτίδες τοῦ ὀρηγχοῦ σὰ νὰ παίζουν πάνω τῆς... Ὁμορφὴ εἰκόνα, πολὺ ὀμορφὴ, μὰ ἡ ἀγάπη πού ;

— Ἡ ἀγάπη; εἶπε σιγαλὰ ὁ Παῦλος. Μὰ ἡ ἀγάπη δίνει κίνηση στὸ νερὸ και στίς ἀχτίδες, ἡ ἀγάπη δίνει ζωὴ στὰ χρώματα... Δὲν τὸ εἶπες και μοναχὴ σου ;

Τραβήχτηκε ἀπὸ τὴν εἰκόνα. Ἡ Ἄννούλα δὲν ξεκολλοῦσε τὰ μάτια ἀπὸ πάνω τῆς. Ἐψαχνε, λές, νὰ βρεῖ σὲ ποιά γωνιά και σὲ ποιά πινελιὰ βρισκεται κρυμμένη ἡ ἀγάπη.

— Ποζάρετε ;

— Ὅπως ἀγαπᾶτε ! τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ Ἄννούλα.

— Μὰ σταθῆτε πρώτα νὰ σὰς δεῖξω ἕνα σκίτσο· θέλω νὰ μοῦ πῆτε πὼς τὸ βρῖσκετε... .

Και ξεσκίεπασε μιὰ εἰκόνα κρεμασμένη στὸν τοῖχο και σκεπασμένη μὲ τρανταφυλλί χαρτί.

— Ἡ εἰκόνα μου ! φώναξε ξαφνιασμένα ἡ Ἄννούλα. Και μοῦ μοιάζει πολὺ, παραπολύ, σὰ νὰ στε-

κόμουνα ἀντίκρυ σας ὅταν τὴ ζωγραφίζατε... .

— Δοκίμασα νὰ δῶ ἂν μπορῶ νὰ σὰς ζωγραφίσω δίχως νὰ σὰς βλέπω ! εἶπε ὁ Παῦλος ἀτάραχ.

— Και πετύχατε

— Τὸ ἐλπίζω.

Πέρασε λίγη ὥρα δίχως νὰ μιλήσουν.

Ὡστε περιττὸ νὰ ποζάρω, ἀφοῦ μὲ ζωγραφίζετε και δίχως νὰ μὲ βλέπετε... . Εἶπε γελαστὰ ἡ Ἄννούλα.

— Βέβαια ! τῆς ἀποκρίθηκε γελαστὰ κι ὁ Παῦλος.

— Και ξέρετε πὼς θὰ σὰς παρακαλοῦσα νὰ μὲ ζωγραφίσετε ; Νά, στὴν ἄκρη τοῦ μῶλου — θυμᾶστε ; — πού στεκόμουνα κείνο τὸ βράδι ὅταν μπήκαμε στὴ βάρκα... .

— Τῶρα στὸ νοῦ μου ! Ὄχνηαι κι αὐτὴ ἡ εἰκόνα μέσα στὴ σειρά, πού σκοπεῦω νὰ κάμω, στὴ σειρά τοῦ Ἀγαπώντας... .

Ἡ Ἄννούλα σὲ λίγο ἔφυγε. Μπορεῖ νὰ μὴν κατάλαβε και λέξη ἀπ' ὅλη τὴν κουβέντα τοῦ φίλου τῆς. Βέβαια πὼς δὲν κατάλαβε. Μὰ ὁ Παῦλος Κατραμᾶς ρήχτηκε μὲ λύσσα στὴ δουλιὰ. Κι ὅταν ὕστερ' ἀπὸ μῆνα, πού εἶχε φύγει πιά κ' ἡ Ἄννούλα, ἔπιασε νὰ γράψει τοῦ φίλου του Κώστα, τοῦ γράψε

ἀνάμεσα σ' ἄλλα, κι αὐτά.

«... . εἶναι γιατὶ νιώθω μέσα μου τὴ θεῖα πνοή, τὴ δημιουργικὴ. Θὰ καθίσω ἀκόμα δυὸ τρεῖς μῆνες ἐδῶ, στὴν ἀπόλυτη ἐρημιὰ μου, δουλεύοντας... . Κι ὅτα γυρίσω στὴν Ἀθήνα και δεῖς ἀλάκαιρη τὴ σειρά τὰ σκίτσα τοῦ « Ἀγαπώντας », θὰ πιστέψεις και σὺ πὼς στὸν Τεχνίτη χρειάζεται και κάτι ἄλλο, ἐξὸν ἡ Τέχνη, χρειάζεται δηλ. και ἡ κοσμοκινήτρα δύναμη, ἡ Ἀγάπη, για νὰ κινήσει και νὰ ζωντανέψει τις ἰδέες του, πού δίχως αὐτὴ θὰ μένανε για πάντα ὀμορφες μὰ κερρωμένες στὴ γῆ σὰν τὰ μαρμαρωμένα βασιλόπουλα τοῦ παραμυθιοῦ. Τῶπε κι ὁ Γκαῖτες πὼς ἡ ὀροσιὰ πρέπει νὰ αναβρῶζει ἀπὸ τὴν ἰδία τὴν ψυχὴ σου. Τὸ ἴδιο μποροῦμε νὰ ποῦμε και για τὴ ζωὴ· δὲ θὰ μπορέσεις νὰν τὴ δώσεις σ' ἔργο σου, ἂ δὲν τὴν ἔχεις πρώτα ὁ ἴδιος μέσα σου. Ἀλήθεια, ἂν περάσεις καμιά μέρη ἀπὸ τῆς κ. Σταθῆ και δεῖς τὴν Ἄννούλα πὲς τῆς πῶς ἡ ζωγραφιὰ τῆς στὸ μῶλο μὲ τὸ ἄσπρο φόνεμα και μὲ τὴν ἀσημαμένη θάλασσα πέτυχε και θὰν τῆς τὴ φέρω ὁ ἴδιος ὅτα γυρίσω στὴν Ἀθήνα... . »

Ἄμπελάμι (Σαλαμίνας) Τρυγητῆς τοῦ 1906.

δο σου, πιστό σου δουλευτή και φίλο σου, θά νοιώσω μέσ' στής φαντασίας μου τὸ μεθύσι, τὸ ἀφάνταστο, μέσα στοῦ νού μου τὸ ψηλόθωρο ὄργιασμα, θά νοιώσω κ' ἐγώ, ὁ ταπεινός σου δουλευτής, ὅτι τὴν πλάση δλόκληρη σκλάβα τὴ σέρνω πίσω μου, δούλα μου ταπεινὴ κι ἀνήμπορη—ὦ Δάφνη, δόξα μου, νεράϊδα τοῦ παραμυθιοῦ καὶ ρήγισσα τοῦ θρύλλου.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Η ΧΑΜΕΝΗ ΧΑΡΑ

Τοῦ κ. Α. Παπαδιαμάντη

— Θά φύγω καὶ θά πάω μακριά. Τώρα πού ἡ ἀπελπισία ἀπὸ παντοῦ μ' ἔχει κυκλώσει, θερμὴ αἰστανόμυαι νὰ γεννιέται ἐντός μου τῆς ζωῆς ἡ ἀγάπη. Νοιώθω τώρα πὼς ἡ σκέψη τὰ ἐξουσιάζει τὰ αἰσθηματά μου. Μ' αὐτὴ καὶ μόνη ὁδηγὸ θά φύγω καὶ θά πάω μακριά.

Στὸ μεγάλο δρόμο πού πκεὶ κατὰ τὸ χωριὸ μονάχος μιλοῦσε ὁ Γιώργης τοῦ Χαλκιά.

Γύριζε ἀπὸ τὰ χωράφια τοῦ πατέρα του καὶ ἡ νύχτα τὸν εἶχε προφτάσει, μὰ τῶν ἄστρων ἡ ἀντιφειγιά, πού μύρια στὸν οὐρανὸ ἐλάμπανε, κ' ἡ μεγάλη σιγὴ πού ἐβασίλευε στὴ φύση, εἶχαν βυθίσει τὴν ψυχὴ του σ' ἔκσταση πού τὸν ἔκανε νὰ βραδύνῃ τὸ βῆμα του.

Νὰ ζῆ κανεὶς κοντὰ στὴ φύση, τὴν παρθένα γλυκὴς τῆς ἀγαπητικὸς, νὰ χαίρεται πρῶτος αὐτὸς τὸ ροδογέλιο τῆς αὐγῆς καὶ τοῦ ἡλιοῦ τὴν ἀνατολή, νὰ μπορῇ τὸ βλέμμα του νὰ γκαλιάζῃ στεριές καὶ πέλαγα καὶ μαγεμένο ἀπὸ τὸ ἡλιοβασιλευμένο ὄρος νὰ πλανιέται στὸν οὐρανὸ καὶ σὰν τὰ στοιχεῖα τὸν πόλεμο τῆς κηρύζουν θαμπωμένους ἀπὸ τὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ μεγαλοφάνταστου ἀγῶνα νὰ ὑψῶνῃ τὴν ψυχὴ του ζητῶντας ἀγνωστο θεὸ καὶ στῆς νύχτας πάλι τὰ μυστήρια τοῦς πόθους τοῦ σῆπειρο νὰ τοῦς ταξιδεύῃ . . . . . εἶναι βολετὸ τέτοια ζωὴ νὰ ζῆ κανεὶς καὶ νὰ μὴν αἰστανεται καμιά εὐχαρίστηση; ρωτοῦσε τὸν ἑαυτὸ του· κ' ὕστερα ἀπὸ μακρὰ σιωπὴ—'Αλοίμονο, ἔλεγε, ὁ πιὸ ἀθλιὸς ἄνθρωπος ἔχει ἕνα σωρὸ περιττὰ πράματα.

*

Πολὺς καιρὸς δὲν εἶταν πού εἶχε τελειώσει τὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ του καὶ μικρὸς μικρὸς ρίχτηκε στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Ἡ μάνα του πέθανε, κ' αὐτὸς ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ δέξερφια του βοηθοῦσε τὸν πατέρα του στὰ χτήματα. Μὰ ἡ σκέψη του ἀνήσυχη ζήτηγε δρόμο νὰ ξανοιχτῇ σ' ἄλλους ὀρίζοντες. Παραξενεύονταν πολλὰ φορὰς μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Αὐτὸς δὲν ἔμοιαζε σὰν τὰλλα παιδιὰ. Τὸ μισογκρεμισμένο σπιτάκι στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, πού παντέρημη ἐζοῦσε ἡ γριά Λένη, δὲν περνοῦσε ἡμέρα νὰ μὴν τὸ ἐπισκεφτῇ.—'Ἡρθα, μανιά, θά μοῦ πῆς τὸ παραμῦθι; Πήγαινε τρεχάτος στὸ πηγάδι νὰ τῆς γεμίση τὴ στάμνα νερὸ καὶ γυρνοῦσε νάκούση τὸ παραμῦθι.—Δὲ φοβάσαι, μανιά, μονάχη ἐδῶ πέρα;—'Εγὼ παιδί μου τίποτα πιά δὲ φοβάμαι, μὲν ἐσὺ πού εἶσαι μικρὸ νὰ φυλάσαι ἀπὸ κάθε πειρασμό.

Μιά μέρα πῆγε καὶ τὴ βρῆκε παραχωμένη κάτω ἀπὸ τὴ στέγη πού εἶχε γκρεμιστεῖ.— Στάληθαι, μανιά, ἐσὺ ἀπὸ τίποτα δὲ φοβάσαι, τῆς εἶπε, σὰν τὴ βρῆκε ζωντανή. Τώρα . . . πάει κ' αὐτὴ κ' ἀπόμεινε κ' αὐτὸς ὀλομόναχος. Γιατί δὲν ἔμοιαζε καὶ σὰν τὰλλα παιδιὰ πού καμιά σκοτούρα δὲν τὰ βάρυνε μὲν περνοῦσαν τὴ ζωὴ τους ἡσυχά

χωρὶς νὰ προαιστανόυνται: τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴ φρίκη τοῦ ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

*

Στὸ σταυροδρόμι ὁ Κώστας ὁ Σπαθάρης, πού ἔρχονταν ἀπὸ τὸ χωριὸ τρεχάτος—εἶχε πάει νὰ φωνάζῃ τὸ γιατρὸ—ἀπάντησε τὸ Θύμιο τὸν ξάδερφό του πού τὸν ἐπερίμενε.—'Ε! μὴν τρέχεις τόσο. Πάει. Ὁ Θεὸς τὸ κάλεσε σιμά του. Ὁ γιὸς τοῦ Σπαθάρη παλιός του φίλος, πού τὸν εἶχαν πάει στὴν ἐξοχὴ γιατί εἶταν φτισικός, τοῦ ἄφισε γιὰ. Στάθηκε κακοίταξε τὸν πατέρα πού χάνονταν στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, θυμήθηκε τίς τελευταῖες μέρες πού πήγαινε καὶ τοῦ ἔκανε συντροφιὰ ὅταν πιά ἔξερε κ' ὁ ἴδιος πὼς εἶταν μετρημένες—τί νῆλεγον τότες;—κ' ἀποθύμησε τὴν ὥρα κείνη νὰ κοίτουσαν πλάι στὴν πεθαμένη μάνα του.—Τίποτα δὲ μὲ γελάει. Εἶρω γιατί γεννήθηκα; σιγομιλοῦσε. . . . Μὰ θά πεθάνω κ' ὅπως πρέπει. Κι' ἂν ἡ μοῖρα μου δὲ θέλει νὰ ζήσω, ὅμως δὲ θά πάψω μαζί τῆς νὰ παλεύω. Κι' ἂ μὲ νικήση δὲν ἔχω τίποτα νὰ χάσω. Γιατί τὴ ζωὴ μου γιὰ τίποτα δὲν τὴ λογαριάζω». Σὲ λίγο ἔφτασε στὸ σπιτί. 'Αχαρο καὶ σκοτεινὸ τὸ βρῆκε. Ὁ πατέρας του εἶχε ἀποκοιμηθεῖ καὶ τὰ δέξερφια του πού εἶχαν ἀρμέξει τὴν κατσικὰ ροφοῦσαν τὸ γάλα τῆς. Πείσμωνσε μὲ τὸν πατέρα του πού τὸν ἔφινε ἔτσι παντέρημο στῆς ζωῆς τὸν ἀγῶνα, τοῦ πόνεσε ἡ καρδιά πού δὲν μποροῦσε νὰ βοηθήσῃ, ὅπως τοῦ φαίνονταν πὼς ἔπρεπε, τὰ δέξερφια του. . . . κ' ἀποκοιμήθηκε. Πρῶτ' πρῶτ' σηκώθηκε μ' ἕνα σωρὸ ἀόριστες ἰδέες στὸ κεφάλι του. Κάποιο ὄνειρο εἶχε ἰδεῖ στὸν ὕπνο του κ' ἔδοκιμαζε νὰ τὸ θυμῆθῃ. Ἡ φαντασία του ἔπλαθε ἱστορίες σὰν ἐκείνη τοῦ βασιλόπουλου, πού γύρισε στεριές καὶ πέλαγα, ἐρημιές καὶ πολιτείες καὶ περῶντας ὄλα τὰ ἐμπόδια πού τοῦ παρουσιάστηκαν στὸ δρόμο του πῆγε καὶ ξελευτέρωσε τὰ δέξερφια του κ' ἔκανε σκλάβο του τὴ βασιλοπούλα πού τόσον κόσμο εἶχε ρημάξει: καὶ γύρισε πάλι στὸ σπιτί τοῦ πατέρα του φέρνοντας πίσω του τὴ χαμένη χαρὰ, ὅπως τοῦλεγε ἡ γριά Λένη. 'Εφυγε ἀπὸ τὸ σπιτί, πέρασε ἀπὸ τὰ χτήματα κ' ἐβάδισε μεγάλο δρόμο χωρὶς νὰ σταθῇ πουθενά. . . . . 'Εφτασε σ' ἕνα μεταλλεῖο κοντὰ στὴ θάλασσα, πού ἕνα πελώριο βαπόρι φόρτωνε μαντέμι. . . .

*

Τὴν ἄλλη μέρα λάβανε σπιτί του αὐτὸ τὸ γράμμα. «Τὴν ὥρα πού θά διαβάζετε τὸ γράμμα τοῦτο θά ἔχω φύγει μὲ τὸ βαπόρι πού φορτῶνε μαντέμι. . . . Καλὰ μου ἀδέρφια, ἔχετε γιὰ. Καὶ σὺ πατέρα, περίμενε νὰ σοῦ φέρω πίσω τὴ χαμένη μας χαρὰ. 'Αλλιῶς ξέγραφέ με γιὰ πάντα. . . .»

Α. Ε.

Στὴ μίαν ἐξιόλογη γαλλικὴ ἐφημερίδα τῆς Πόλης, στὴ «Stamboul» δημοσιεύτηκε ἕνα ἄρθρο, μὲ ὑπογραφή «ἕνας γάλλος» καὶ μὲ τίτλο «'Αχαριστία!». Στὸ ἄρθρο ἀπὸ, χωρὶς νὰ ξετάσουμε ἂν εἶναι πρωτόδημοσιεφτο ἢ ὄχι, θά ἴσοῦμε πολλὰ σωστὰ παρατήρησις γιὰ ὅσα τράβηξε ἡ Γαλλία ἀπὸ κείνους ἴσα ἴσα πού τίμησε, δόξασε κ' ἀνάδειξε πολλὰς φορὰς. Ὁ Γκόρκι π. γ., ἐνῶ τόσα καὶ τόσα καλὰ ἄκουσε ἀπὸ τοῦς γάλλους, τὴν ἔβρισε ἔλεεινὰ τὴ Γαλλία σ' ἕνα ἄρθρο τοῦ «Ἡ ὥραία Γαλλία» δημοσιεμένο σὲ γερμανικὴ ἐφημερίδα. Ὁ Mommsen, πού πουθενά καὶ ποτές του δὲν ἀπόλαφε τόσες τιμὰς, ὅσες στὴ Γαλλία τὸν καιρὸ τῆς 'Αρτοκρατορίας, μόλις ἄνοιξε ὁ πόλεμος μὲ τὴ Γερμανίαν, ξερούνησε τῆς Γαλλίας τίς πιὸ πρόστυχες βρισιές τοῦ κόσμου. 'Αχαριστία βρωμερώτατη. Τὰ ἴδια ἔκαμε τῆς Γαλλίας καὶ ὁ ἀμερικανὸς ἱστορικὸς Bancroft, τὰ ἴδια καὶ ὁ σοφὸς βερολινέζος Wirschow, τὰ ἴδια καὶ ὁ Bjornson, πού βρίζε τὴ Γαλλία γιὰ τὴν ὑπόθεσιν, χωρὶς νὰ ξέρει τί λέει καὶ τί τοῦ γίνεται. 'Ἐνας Κεῖνε μονάχη τῆς ἀπομνήσκει γιὰ παρηγοριὰ τῆς φιλοξενίας κ' ἐβενικίας Γαλλίας.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑ

Βρισκόμαστε στὰ μεγαλοδόξαστα τὰ χρόνια τῆς ἀρχαιότητος· ἄς ἀνεβούμε καὶ στὸν Ὀλυμπο τὸ ξακουστὸ βουνὸ κεῖ πού κατοικοῦνε τῆς 'Ελλάδας οἱ μεγάλοι θεοί.

Μέσα σ' ἕνα ρουμάνι ἀπὸ πέφκους πού σκορπιέται μιὰ βωδιὰ μεθυστικὴ μαλώνουσε δυὸ θεοί, ὁ 'Απόλλωνας, ὁ τρανὸς προστάτης τῶν ποιητῶν, κ' ὁ 'Ερμῆς, ὁ παραστάτης τῶν ἐμπόρων· ἄς ἀφουγκραστοῦμε τί λένε οἱ ἀθάνατοι γιὰ νὰ μάθουμε ποιὰ ἡ αἰτία πού γι' ἀφτῇ τόσο θυμωμένοι φαίνονται κ' οἱ δυὸ. Ὁ 'Ερμῆς ἔλεγε στὸ Μουσηγέτη πὼς ἡ 'Αθήνα εἶναι πρωτότυπη πόλη. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγαποῦνε τὴ μάθηση κ' οἱ γυναῖκες εἶναι φρόνιμες καὶ γνωστικὲς. Πού νὰ παραδοθοῦνε σὲ κανένα! ἡ 'Αθηνὰ νὰ φυλάξῃ! ἄς εἶναι: μάλιστα καὶ θεός. Ὁ 'Απόλλωνας εἶτανε ἐνάντιος. «Σῶπα, καημένη 'Ερμῆ, ἐσὺ δὲν ξέρεις ἀπ' ἀφτῆ νὰ τραγουδήσω μονάχα μιὰ φορὰ κ' ὄλες οἱ ἀφρόπλαστες κοπέλλες θά πέσουνε στὴν ἀγκαλιὰ μου».

'Ἰσως ἀπὸ τὴ γλύκα τοῦ τραγουδιοῦ! ὁ 'Ερμῆς ὅμως πεισματάρης θεός δὲν μποροῦσε νὰ τὸ παραδεχτῇ.

«Ὅλες οἱ γυναῖκες πέρτουνε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα μας τοῦ Δία», ἀπάντησε ὁ προστάτης τῶν ἐμπόρων, «στὴ δικὴ σου ὅμως ποτιές, βάζω καὶ στοίχημα· νὰ σοῦ δίνω ἕνα κοπάδι κάτασπρα πρόβατα ἅμα γυναῖκα στὴν 'Αθηνὰ σοῦ ἀνοίξῃ τὴν πόρτα καὶ σὺ ἅμα χάσης τὸ στοίχημα νὰ μοῦ δίνης τὴ φεγγαροπρόσωπη τὴ Λεσκονόη πού σὲ περετῆ κάτω στὴ Δῆλο καὶ πού τὴν ἀγάπησα τρελλά. Θά κατεβούμε στὴν 'Αθηνὰ καὶ θά σοῦ δεῖξω μιὰ γυναῖκα ἕμορφη γλυκειὰ σὰν τὰ κρῖνα (1)—γυναῖκα μιανὸ ψωμά· ἂν σ' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ χάνω τὸ στοίχημα, ἄλλοῖωτικα ἡ Λεσκονόη δικὴ μου». Ὁ 'Απόλλωνας γελῶντας παραδέχτηκε τὴν πρόταση.

Κατεβήκανε ἀντάμα στὴν 'Αθηνὰ μεταμορφωμένοι σὲ ἐμπόρους ἀπὸ τὴ Θῆβα. Εἶτανε μιὰ βραδιὰ ἀνοιξιὰτικὴ μαγεφτικὴ.

«Τί ὥραία πόλη πούναι ἡ 'Αθηνὰ, δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ περιγράψω τὴν ὁμορφιά τῆς καὶ μακάριοι ὄσοι: τὴν εἶδανε», λέει κάπου κ' ὁ Λύσιππος.

«Ὅποιος δὲ θέλει νὰ δῇ τὴν 'Αθηνὰ εἶναι παλαβός. 'Εκεῖνος πού δὲ φχαριστιέται ὅσα τὴ βλέπει εἶναι πιὸ παλαβός ἀπὸ τὸν πρῶτο, ἀλλὰ κ' ἀπὸ τοῦς δυὸ περισσότερο παλαβός εἶναι: ἐκεῖνος πού τὴ βλέπει, φχαριστιέται καὶ φέβγει».

'Αντρες καὶ γυναῖκες ἀνεβαίνανε ἀπὸ τὸ Φαληρικὸ κάμπο πού περᾶσανε ὅλη τὴν ἡμέρα βόσκοντας τὰ πρόβατα κ' ὁ μεγάλος δρόμος ὁ φυτεμένος μὲ τίς ἐλιές ἀντήχαι ἀπὸ τίς ὀμιλίες τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ γλυκὰ τραγοῦδιὰ τῶν γυναικῶν. Ὁ 'Απόλλωνας κ' ὁ 'Ερμῆς σταθήκανε ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὸ γνωστὸ ψωμάδικο. «Κοίταξε μέσα, ποιητῆ» τοῦ λέει ὁ προστάτης τῶν ἐμπόρων. 'Αμα ἐραῖζε κάμποσες ἀστραφτερές ματιές ὁ 'Απόλλωνας πῆγε νὰ τὰ χάσῃ ἂν καὶ θεός· πρώτη φορὰ ἔβλεπε τέτια ὁμορφιά· τί ἐξαισιο πλάσμα, τί μάτια ἀμυγδαλωτά, τί χρυσὰ μαλλιά, τί κορμωστασιά! ἂφτῇ θέλω κ' ὄχι ἄλλη». Τὸ ψωμάδικο εἶχε ἕνα παραθύρι καγκελωμένο. 'Εκεῖ κοντὰ καθισμένη ἡ ὁμορφη Μυρσινὰ ἔγραφε στὴν πλάκα τί τῆς χρωστοῦσανε μερικοὶ 'Αθηναῖοι ἀπὸ τὸ πούλημα τοῦ ψωμιοῦ. Ὁ 'Απόλλωνας τὴν παρατηροῦσε ἀπὸ τὸ δρόμο, στεκοῦντανε κοντὰ στὴ μαρμαρένια βρύση, στὴ βρύση πού σκορπιέζει δλημερνὶς τὸ καθαρὸ καὶ κρυσταλλένιο νερὸ.

1) Γλυκειὰ σὰν τὰ κρῖνα· ἔκφραση πού τὴ λένε πολλοὶ συγγραφεῖς δημοτικιστῆς—πανεμορφη.

Ὁ Ἑρμῆς τότε τὸν ἀποχαιρέτησε. «Πηγαίνω κάτω ν' ἀγοράσω γιὰ τὸν Ἡραϊστο· ὡς τόσο καλὲς ἐπιτυχίες».

Τὴ βραδιά! ὁ ἥλιος βασιλεψε. Τώρα τὸν οὐρανὸ φωτᾶει τὸ ἀσημένιο φεγγάρι καὶ σκορπᾶει στὴν πλάση τὴς ἀσημένιες ἀχτίδες του· τὰ λουλούδια σκορπίζουνε στὸ ἀέρα μύριες ἑβωδιές· βραδιά κατάλληλη γιὰ τραγοῦδι. Ἀρχινᾶει τὸ λοιπὸν ὁ Ἀπόλλωνας ἕνα τραγοῦδι δλόγλυκο κι' ἄρμονικό·

Νυχτώνει, πρόβαλε,
Πῆς μου μιὰ λέξη,
Κι' ἂν εἶν' μεσάνυχτα
Ἦλιος θὰ φέξη.....

Ἡ Μυρσινιά τότες πρόβαλε ἀπὸ τὰ κάγκελα καὶ κοίταξε στὸ δρόμο· σὰν εἶδε πὼς γι' ἀφτὴ τραγοῦδανε, ἀκούστηκε νὰ λέη με δυνατὴ φωνή.— Καλέ, ποιὸς παλαβὸς ἔρχεται πάλε νὰ ταρξῆ με τᾶνοστα του τραγοῦδια τὴν ἡσυχία τῆς γειτονιάς; Ἐ! καὶ νὰ σὲ δοῦνε, κακομοῖρη, οἱ σκυῖθες (ἰχωροφύλακες, θὰ σὲ πᾶνε ἀμέσως στὸ φρέσκο».

— Ἀχ! Μυρσινιά, ἀπάντησε ὁ Ἀπόλλωνας, σ' ἀγαπῶ! γιὰ σὲν τὰ σαννέτα μου στοὺς δρόμους τραγοῦδῶ.

Κ' ἀρχίνησε πάλε ἕνα τραγοῦδι· ἐξάισιο, ἄρμονικώτατο· ὅλα στὴν πλάση σωπάσανε γιὰ νὰ ἀκούσουνε καλύτερα τοῦ τραγοῦδιού τὴς λέξεις. Ἀκόμα κ' ἡ κουκουβάγια, τὰγαπημένο πουλι τῆς Ἀθηνᾶς, πέταξε ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη καὶ στάθηκε σ' ἕνα διπλανὸ δεντρί· καθὲ στροφή τοῦ τραγοῦδιού τὴν ἔπαιρνε τὸ ἀεράκι καὶ τὴ σκορποῦσε στὴς τέσσερις ἄκρες τῆς γῆς· ὅπου νῆπιο στὴν κούνια ἄκουσε κ' ἕνα ἦχο τοῦ τραγοῦδιού γεννιούτανε ποιητής. Πόσοι ποιητὲς γεννηθήκανε στὴν Ἑλλάδα τὴν ἀλησιμόνητη ἐκείνη βραδιά! Ἡ Μυρσινιά ἀρχίνησε νὰ θυμῶνῃ στὰ γερά με τὴν πατινάδα· γιὰ τί θῆλεγε κι' ὁ ἀντρας τῆς ποῦτανε στὸ πανηγύρι τῆς Ἐλεφίνας παγεμένος· ἀμ' ἡ γειτονιά! Στὴν παραφορά τῆς τὸ λοιπὸν, ἀρπαξε μιὰ λεκάνη με νερὸ ἀκάθαρτο καὶ μ' ἀφτὸ ἔκαμε μουσικί· τὴ θεϊκὴ μορφή τοῦ τραγοῦδιστῆ.

— «Ἐχασες τὸ στοίχημα!» καὶ νὰ παρουσιάζεται γελαστὸς ὁ Ἑρμῆς· «τώρα ἡ Λεφκονὴ, ποιητὴ μου, εἶναι δικιά μου».

— «Πονηρὲ» τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Ἀπόλλωνας ἀτίποτα δὲν σοῦ δίνω γιὰτί· εἴσουνα συνενωμένος με τὴ γυναῖκα ἀφτῆ. Θελήσατε νὰ με γελάσετε· ὀρίστε τὸ λοιπὸν στὸ δικαστήριον τοῦ Δία».

Ὁ Ἑρμῆς τότε προσάθησε νὰ δικαιολογηθῆ, ἀλλὰ πὺ νᾶκούση τίποτα ὁ Ἀπόλλωνας· ἀμα πῆγανε στὸν Ὀλυμπο παρουσιάστηκανε στὸν ὕψιβε· μέτῃ τὸ θεὸ καὶ δηγηθήκανε στὸ Δία τὴν ὑπόθεσιν τους. Ἡ Ἀθηνᾶ γίνηκε τότες ὁ δικηγόρος τοῦ Ἑρμῆ κι' ὁ Ἀπόλλωνας ἀπολογήθηκε μοναχὸς του ὁ μὴ μπόρεσε· ὁ Δίας τρανὸς νομοδάσκαλος δὲν εἶτανε· τοὺς νόμους τοῦ Πλάτωνα δὲν τοὺς εἶχε στὴ βιβλιοθήκη του· τί νὰ κάμῃ γιὰ νὰ ξεμπερδέψῃ τὴν ὑπόθεσιν· μιὰ φωτεινὴ ἰδέα πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό του· σοφὸς θεὸς ὁ καλότυχος. Ἐσκέφτηκε νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τοὺς δυὸ. Εἶπε τὸ λοιπὸν·

— «Ἑρμῆ, ὑποσκήθηκες νὰ δώσης στὸν Ἀπόλλωνα ἕνα κοπάδι πρόβατα, νὰ τὰ δώσης ἀμέσως, ἀδιάφορο πὼς ἔχασε τὸ στοίχημα· διαταγὴ τοῦ Δία, ἀκούς! καὶ σὺ γλυκὲ τραγοῦδιστῆ, σῦρε νὰ φέρῃς τὴ Λεφκονὴ, κοπελλιὰ πρόσχαρη, χαριτωμένη καὶ

1) Στὴν ἐποχὴ πὺ θέσαμε γιὰ τὸ δῆγημά μας ἡ Ἀθῆνα εἶχε γιὰ φρουροὺς σκυῖθες ἰχωροφύλακες. Duruy (Ἀνάλεκτα Ἑλληνικά 92).

νὰ τὴ δώτῃ στὸν Ἑρμῆ γιὰτί κοντέθει νὰ λωλαθῆ με τὴν ὀμορφιά τῆς καὶ δὲν κάνει σωστὲς τὴς παραγγελιὲς τῶν ἀθανάτων». Παράξενη κ' ἄσοφη φάνηκε ἡ ἀπόφασις τοῦ Δία στοὺς ἄλλους θεοὺς· δίχως ἄλλο ὁ πατέρας θὰ μουρλάθηκε. Ὅμως χερσοκροτήσανε οἱ ἀθάνατοι, ἐνῶ μέσα τους χορέβανε τὰ γέλια γιὰ τὴν ἀνόητη ἀπόφασις.

Ὁ Δίας ὕστερα ἀπὸ λίγο ζαπλώθηκε κάτω ἀπὸ ἕνα γέρικο πλάτανο καὶ διάταξε τὸ Μορφέα νὰ τοῦ στείλῃ γλυκὰ ὄνειρα.

Σάμο. Ἀλωνάρης 1906.

ΣΥΜΒΩΝ Η. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

ΟΣΣΙΑΝ

Η ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΟΥΑΤΟΝΑΣ

Τὰ σκοτάδια σκεπάζουν τὸ ἔρημο παλάτι τοῦ Ντούλατμον· τὸ μισοσκεπασμένο φεγγάρι γέρνει πίσω ἀπὸ τὸ λόφο. Θῆλεγε πὼς γυρνᾶει ἄλλοῦ τὰ μάτια του· πὼς νοιώθει τὴ λύπη πὺ θὰ βασιλεύει μέσα σ' ἀφτὰ τὰ τεῖχη.

Ὁ γιὸς τοῦ Μόρνη τρέχει με βιαστικὰ βήματα μὲς στὸν κάμπο· μὰ τί σιωπὴ στὴ φωνὴ τῆς πολυαγαπημένης του! Ἀφτὴ ἡ νύχτα δὲν ἔχει ἄστρα· ἀφτὴ τὴν ὥρα ὁ φονιάς ἀγρυπνᾶει καὶ κρύβει τὴς φωνὲς τῶν θυμάτων του στὸ μακρινὸ μούγκρισμα τῶν χειμάρων.

«Ποῦ εἶσαι λοιπὸν, ὠραία Οὐατόνα; Ὁ ἀδερφός σου ἀξῆσε γιὰ νὰ πάει στὸν πόλεμο· μὰ μουχῆς ποσκειθεὶ νὰ μείνεις στὸ παλάτι τοῦ πατέρα σου, μουχῆς ποσκειθεὶ νὰ περιμένεις τὸ γύρισμα τοῦ γιου τοῦ Μόρνη· σὰν ἔρεβγα, εἶδα τὰ ὄμορφα σου μάγουλα νὰ μουσκέθουν ἀπὸ δάκρυα καὶ τὰ στήθια σου νὰ φουσκώνουν ἀπὸ ἀναστεναγμούς! Γιὰτί δὲν ἔρχεσαι νὰ καλοσορίσεις τὸν πολυαγαπημένον σου καὶ νὰ σμίξεις τὰ χαρούμενα τραγοῦδια σου στὴν ἄρμονία τῆς ἄρπας;»

Ἔτσι ἀναστενάξε ὁ Γκῶλ, σὰ ζύγωνε στοὺς πύργους τοῦ Ντούλατμον. Οἱ θύρες εἶταν ἀνοιχτές· καμιά λάμψη δὲ φώτιζε τὸ παλάτι· οἱ μωριασμένοι ἄνεμοι μούγκριζαν μὲς στὴς σάλες· τὰ δέντρα εἶχανε στρώσει τὸ κατώφλι με τὰ φύλλα τους καὶ μοναχὰ τὰ μουρμουρητὰ τῆς νύχτας ἀκούγονταν ὄζω.

Θλιμένος κι' ὄνειριασμένος ὁ γιὸς τοῦ Μόρνη κάθεται σὲ μιὰ πέτρα. Ἡ ψυχὴ του ταράχεται· στοχάζεται τὴν τύχη τῆς πολυαγαπημένης του· δὲν ξέρει πὺ νὰ πάει τὰ βήματά του. Ὁ Μόρλο πὺ τὸν εἶχε συντροφέψει, στέκονταν λίγο μακριὰ· μάρτυρας τῆς βαθιάς λύπης τοῦ φίλου του, δὲν τολμοῦσε νὰ τοῦ κουβεντιάσει.

Ὁ ὕπνος πέφτει πάνου στοὺς δυὸ ἥρωες καὶ μαζὶ του τὰ δράματα τῆς νύχτας. Ἡ Οὐατόνα παρουσιάζεται στὸ γιὸ τοῦ Μόρνη. Τὰ μάθρα τῆς μαλλιά κυματοῦσαν ἀξέγκλεγα, τὰ χαριτωμένα μάτια τῆς εἶτανε πνιγμένα σὰ δάκρυα, τὸ γαῖμα ἔτρεχε στὸ χιονάτο τῆς χέρι, τὸ φόρεμα τῆς μισόκρυπτε τὴν πληγὴ τοῦ ὤριου κόρφου τῆς·

«Κοιμάται ὁ γιὸς τοῦ Μόρνη, ἀφτὸς πὺ τὰ μάτια μου κοιτούσανε με τόση ἀγάπη! Ὁ Γκῶλ ἡσυχάζει ψηλά σ' ἀφτὸν τὸ βράχο, μακριὰ ἀπὸ κείνη πὺ παρήτησε! Μιὰ θάλασσα ἀπέραντη σκεπάζει τὸ νησί τοῦ Τρόμακτον· ἐκεῖ κάθουμαι μες ἰστά δάκρυα στὸ βάθος μιᾶς σκοτεινῆς σπηλιᾶς· καὶ δὲν εἶμαι μοναχῆ, ὦ Μόρνη· ὁ ἀνατριχιάρης Ντούροματ

εἶναι με μένα ἐκεῖ· με φοβερίζει με ὅλες τὴς τρέλες τῆς ἀγάπης· τί μπορεῖ νὰ τοῦ κάνει ἡ ἄμοιρη Οὐατόνα;»

Ἀμενορῶσημα λυγίζει· ξάφνου τὴν κορφή τῶν βλανιδιῶν καὶ τὸ δάμα χάνεται. Ὁ Γκῶλ ζυπνᾶει ξαφνιασμένος, ἀρπάζει τὸ κοντάρι του καὶ σηκώνεται μανιασμένος· γυρνᾶει ἀδιάκοπα τὰ μάτια του πρὸς τὴν Ἀνατολὴ καὶ καταρίεται τὸ ἄργισμα τῆς μέρας.

Τέλος φαίνεται ἡ ἀβγὴ· ἀπλώνει τὰ πανιά του· φυσᾶν οἱ ἀνέμοι καὶ τὸ καράβι του πηδάει πάνου στὴν ἄβυσσο. Τὴν τρίτη μέρα τὸ νησί τοῦ Τρόμακτον βγαίνει σὰ μάτια ἀπὸ τὸ στήθος τοῦ Ὀκεανοῦ· φαίνεται σὰ μιὰ ἀσπίδα γαλαζοπῆ στὴ μέση τοῦ νεροῦ καὶ τὰσπρισμένο κύμα μουγκρίζει πάνου σὰ βράχια του.

Ἡ θλιμένη Οὐατόνα ἐκλαίγει στὴν ἀκρογιαλιὰ με τὰ μάτια κολλημένα πὰ σὰ κύματα. Σὰν ἀγνάντεψε τὸ Γκῶλ ὀπλισμένο γιὰ νὰ τὴν ἐκδικήσῃ, κλονίστηκε ἀπ' τὴν ἀντροπὴ καὶ γύρισε τὰ μάτια. Γέρνει τὸ κεφάλι πρὸς τὴ γίγνη ντροπὴ κοκκινίζει τὰ ὠχρὰ τῆς μάγουλα καὶ με τὰ τρεμουλιαστὰ τῆς χέρια σκεπάζει τὸν ὤριον τῆς κόρφο. Τρεῖς φορές κάνει νὰ φύγει, μὰ τρεῖς φορές τὰ σειοῦμενα γόνατά τῆς παραλοῦνται· κάτω τῆς.

«Οὐατόνα, φωνάζει ὁ γιὸς τοῦ Μόρνη, γιὰτί θέλεις νὰ με φεύγεις; Εἶναι ὁ θάνατος μὲς σὰ μάτια ἢ εἶναι τὸ μῖσος μὲς στὴν καρδιά μου; Γλυκὴ ἀχτίνα τῆς ἀβγῆς, ποῦ ἔρχεσαι νὰ με φωτίσεις πάνου σ' ἀφτὴ τὴν ἄγνωστη γῆς, γιὰτί, σὰ με γλέπεις, ἡ λύπη ταράχνει τὴν ψυχὴ σου; Ποῦ εἶναι ὁ ἀρπαχτής σου; Διψῶ νὰ τὸν ἔβρω· τὸ σπαθί μου, ἀνυπόμονο νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τρέμει στὸ πλεθρό μου. Μίλα, ὦ κόρη τοῦ Νουάτ, ἀποκρίσου μου· δὲ γλέπεις τὰ δάκρυα μου; Δὲν πιστεύεις στὴν ἀφοσίωσή μου;

— Βγενικὲ ἥρωα, ἀποκρίθηκε με στεναγμούς, γιὰτί ἔρχεσαι ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴς θάλασσες γιὰ νὰ ζητήσεις τὴ δύστηνη Οὐατόνα; Γιὰτί δὲν εἶτανε νὰ πεθάνω ἄγνωστη καὶ νὰ περάσω σὰν τὸ λουλούδι πὺ γενιέται καὶ μαραίνεται· ἄγνωστο πὰ στὸ βράχο; Γιὰτί ἔρχεσαι νὰ δεχτῆς τὸ στερνὸ μου στεναγμό; Ξεψυχῶ στὴ χαραγὴ τῆς ζωῆς μου καὶ τὸνομά μου γλήγορα θὰ λησμονηθῆ· ἢ θὰ τὸ προφέρουνε μοναχὰ με λύπη καὶ ὁ πατέρας μου θὰ χύνει ἀνώφελα δάκρυα. Καὶ σὺ ἀκόμα, γιὲ τοῦ Μόρνη, θὰ θρηνήσεις τὸ χαμό τῆς Οὐατόνας· μὰ ἀφτὴ θὰ κοιμηθῆ μες στὸν τάφο καὶ δὲ θάκούσει πὰ τὴ φωνὴ καὶ τοὺς στεναγμούς ἐκείνου πὺ ἀγαποῦσε. Ἀ! γιὰτί ἦρθες στὸ ὀλίθριον ἀφτὸ νησί;

— Κόρη τοῦ Νουάτ, ἔρχουμαι· νὰ ζητήσω τὸν ὀχρεὸ σου, νὰ σὲ λερτερῶσω ἢ νὰ χαθῶ... Ἀ νικηθῶ, φκιάσε τὸν τάφο μου σ' ἀφτὸν τὸ βράχο καὶ, σὰν ἰδεῖς κανένα καράβι νὰ χορέβει· σὰ κύματα, φώναξε δυνατὰ τοὺς γιὸς τοῦ Ὀκεανοῦ, φώναξε τους καὶ δῶσε τους ἀφτὸ τὸ σπαθί· ἂς τὸ πᾶνε στὸ μεγάλο καρδὸ Μόρνη· γιὰ νὰ πάψῃ ἀφτὸς ὁ γέρος νὰ γυρνᾶει τὰ βλέματα του πρὸς τὴν ἔρημο με τὴν ἐλπίδα νὰ ἰδεῖ τὸ γιὸ του νὰ ξαναγυρνᾶει.

— Καὶ πιστεύεις, ἀπολογήθηκε ἡ Οὐατόνα μ' ἕνα βαθιὸ ἀναστεναγμό, ποστέβεις πὼς θὰ ζήσω μες στὸ μισημένο ἀφτὸ νησί, σὰν ὁ γιὸς τοῦ Μόρνη δὲ θέ νᾶναι πὰ! Ἡ καρδιά μου δὲν εἶναι καμωμένη ἀπ' ἀφτὸν τὸ βράχο· ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶναι ἀναίσθητη σὰν ἀφτὴ τὴ θάλασσα πὺ σηκώνει τὰ κύματα πρὸς ὅλους τοὺς ἀνέμους καὶ κυλάει τὰ ἴδια νερά καὶ στὴ γαλήνη καὶ στὴν τρικυμιά. Τὸ ἴδιο χτύπημα πὺ θὰ σὲ ἀναποδογυρίσει, θὰ με ζαπλώσει μες στὸν τάφο.

Γιὰ τοῦ Μόρνη, μαζί νά πεθάνουμε· ναι, ὁ θάνατος μούναι ἀγαπητός καὶ τὸ μνήμα θὰ μούναι γλυκὸ κοντὰ σου. Μοιριασμένο νησί, ποτὲς δὲ θάφῃσω τὰ βράχια σου!...

«Ὁ Λάτμων εἶχε φύγει πιά γιὰ τὸν πόλεμο· πήγαινε νὰ πολεμήσει στὸ πλεβρὸ τοῦ πατέρα μου στοὺς βράχους τοῦ Ντούρομα. Ἡ νύχτα ἦρθε. Εἶμωνα καθισμένη μὲς στὸ παλάτι μου, μπροστὰ στὴ φεγγολιά μιστῆς βαλανιδιᾶς ποὺ καίγονταν. Οἱ ἀνεμοὶ σφύριζαν σὰν τὴ λιγνὴ φωνὴ τῶν φαντασματικῶν μὲς στὶς κορφές τῶν δέντρων· ἀκούω ξάφνω νὰ κρούονται ἔπλα· πηδῶ ἀπὸ χαρὰ· θαρροῦσα πὼς εἶταν ὁ Γκῶλ ποὺ γυροῦσε ἀπ' τὴ χώρα τοῦ Μόρβεν. Ἄλιμονο! εἶτανε ὁ ἄγριος Ντούροματ· μπαίνει μ' ἀστραπόβολα μάτια, μὲ τὸ σπαθὶ τοῦ ἀχνισμένο ἀκόμα ἀπὸ τὸ γαῖμα τῶν φίλων μου· ὁ σκληρὸς εἶχε σκοτώσει ἄλλους ὅσοι μποροῦσαν νὰ περασπίσουν τὴ φτωχὴ Οὐατόνα.

«Τί μποροῦσα νὰ κάνω; Τὸ ἀδύναμο χέρι μου δὲ μποροῦσε νὰ γωνιστεῖ μὲ τὸν ἄρπαγά μου· μάρπαχνει καὶ μὲ σέρνει κατακλαμένη στὸ καράβι του, κουφὸς στὰ ξεφωνητὰ μου. Φοβόντανε τὸ γύρισμα τοῦ δυνατοῦ Λάτμων, τοῦ ἀδερφοῦ τῆς λυπημένης Οὐατόνας· μὰ κοίτα, ἀφτὸς εἶναι, νὰ τὸς ὀχτρός μου ποὺ σκίζει τὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ· ἔρχεται μὲ τοὺς πολεμιστὰδες του ὀλόγυρα! Τί ἀρίφητοι ποὺ εἶναι! Γιὰ τοῦ Μόρνη, ποῦ θὰ πᾶς;

— «Νὰ πολεμήσω! φωνάζει ὁ ἦρωας καὶ τραβάει τὸ σπαθὶ του. Καμιά φορὰ δὲν ἔφυγα καὶ θῆρχιζα νὰ γνωρίζω τὸ φόβον, ὅταν οἱ ὀχτροὶ προχωροῦν! Τραβήξου, Οὐατόνα, κάτου ἀπ' τὴ σκεπὴ ἀφτηνῆς τῆς σπηλιάς ὡς τὸ τέλος τῆς μάχης.

«Μόρλο, φέρε μου τὰ τόξα τῶν παπούδων μας καὶ τὴ φαρέτρα τοῦ πατέρα μου· ἄς τραβήξουν οἱ τρεῖς πολεμιστὰδες ποὺ μᾶς συντροφεύουν τὰ βέλη καὶ μῆς ἄς πολεμήσουμε μὲ τὸ κοντάρι. Τί κοπάδι πολεμιστὰδων πάνου στὸ βράχο! Εἶναι ὀλόκληρος στρατός· μὰ οἱ ψυχές μας δὲ θὰ φοβηθοῦν!»

Ἡ Οὐατόνα ἔφυγε μὲς στὴ σπηλιά· ἕνα φῶς ἀπὸ ἐλπίδα λάμπει στὴ μέση τῆς ταραχῆς τῆς ψυχῆς της, καθὼς ἡ ἀστραπὴ χαράζει ἕνα πύρινο ἀδελκὶ πάνου στὸ μοριασμένο σύννεφο· ἡ καρδιά της ἔχει κάμει τώρα δὲ ἕνα σκέδιο μυστικῶν· τὸ ἀγριεμένο μάτι της δὲν ἔχει πιά δάκρυα.

Σὰ γλέπει τὸ γιὸ τοῦ Μόρνη, ὁ Ντούροματ προχωράει μὲ βήματα ἀργά. Ἡ περιρρόνηση ἀπλώνονταν στὸ φοβερὸ πρόσωπο του· τὸ βριστικὸ χαμόγελο εἶταν πάνου στὰ χεῖλια του· τὸ ξανθὸπὸ του μάτι ἀχτινοβολοῦσε κάτου ἀπ' τὴν πυκνότη τῶν ἀσπροκόκινων φρυδιῶν του.

«Ἀπὸ ποῦ ἔρχονται ἀφτοὶ οἱ ξένοι; λέει. Να· θάγιο τάχα σὰς ἔσπρωξε στοὺς βράχους τοῦ Τρόματον ἢ ἔρχεστε νὰ μοῦ ἀρπάξετε τὴν ὠραία μου Οὐατόνα; Δυστυχῶς, δυστυχῶς σὲ κείνους ποὺ ἀπαντᾶει τὸ χέρι τοῦ Ντούροματ!... Ἐγὼ δὲ λυπῶμαι τὸν ἀδύναμο· ἀγαπῶ νὰ κολυμπῶ στὸ αἶμα τοῦ ξένου! Ἡ Οὐατόνα εἶναι μὲς στὸν οὐρανὸ μου ἕνα μοναδικὸ ἀστέρη. Ἀπολάθω μοναχός μου τὴν ὀμορφιά της. Ἀδύνατε πολεμιστῆ, λές πὼς θὰ τῆραες τὸ χτήμα μου; Κι ἂν τολμάς, ἐλπίζεις ποτὲς νὰ ἴδεις ξανά τὸ παλάτι τῶν πατεράδων σου;

— Δὲ γνωρίζεις λοιπὸν τὸ γιὸ τοῦ Μόρνη; τοῦ φώναξε ὁ Γκῶλ σειδόντας τὰ ὄπλα του. Λησιμόνησες λοιπὸν τὴ μέρα ποὺ φοβισμένα ἔφθεγες μπροστὰ μου, ὅταν τὸ σπαθὶ μου θέρριζε τὸ στρατὸ τοῦ Λάτμων πάνου στοὺς λόφους τοῦ Μόρβεν; Ντούροματ, μού μιλᾶς μὲ περηφάνια, γιατί αἰστάνεσαι (τοὺς πολεμι-

στάδες σου ὀρθοὺς ὀμπρός σου· μὰ πιστέβεις πὼς ὁ ἀριθμὸς τους μὲ φοβίζει; Δὲν εἶμαι ἀπὸ τὸ γένος τῶν δειλῶν!»

Σ' ἀφτὰ τὰ λόγια πάνου πετιέται γλήγορος σὰν τὸν ἀστραπόβολο. Ὁ Ντούροματ ξαφνισμένος ζητάει μιὰ σκέπη ἀνάμεσα στοὺς πολεμιστὰδες του· μὰ ὁ Γκῶλ τὸν φτάνει μὲ τὸ κοντάρι του, τοῦ τρυπάει τὸ πλεβρὸ καὶ μ' ἕνα βάρημα τῆς πλατιάς του σπάθας τοῦ κόβει τὸ κεφάλι ποὺ τὸ ξεψυχισμένο μάτι τότε φοβερίζει ἀκόμα.

Τρεῖς φορές ὁ γιὸς τοῦ Μόρνη ἀρπάχνει ἀπ' τὰ μαλλιά καὶ σείει τὸ ματωμένο ἀφτὸ κεφάλι. Οἱ πολεμιστὰδες τοῦ Ντούροματ φέβγουν ἀφαντοὶ· τὰ βέλη τοῦ Μόρβεν χύνουν πάνου τους σὰ βροχὴ τὸ θάνατο, πέφτουν σὰν τὰ λάφια κάτου ἀπ' τὸ κοντάρι τῶν κυνηγῶν. Οἱ ἄλλοι λιποτάχτες φτάνουν στὰ καράβια καὶ ἀφανίζονται πάνου στὶς θάλασσες.

Ὁ Γκῶλ τρέχει ἀμέσως στὸ σπήλιο τῆς Οὐατόνας· κοιτάει ἕνα νέο πκλικάρη ποὺ στηρίχεται πάνου σ' ἕνα βράχο. Ἐνα βέλος εἶτανε μπηγμένο μὲς στὰ στήθια του καὶ τὰ σβυσμένα μάτια του γύριζαν ἀκόμα κάτου ἀπὸ τὴν κάσκα του. Ἡ καρδιά τοῦ Μόρνη τρέμει ἀπὸ σπλαχνιά· ζυγώνει καὶ λείει στὸ νιὸ πολεμιστῆ ἀφτὰ τὰ λόγια γιομάτα ἀπὸ γλυκάδα:

«Φτωχὸ παιδί, τὸ χέρι τοῦ Γκῶλ θὰ μποροῦσε νὰ σὲ γιατρέψει; Ξέρω τὰ φυτὰ τοῦ βουνοῦ, ξέρω νὰ τὰ μαζώνω στὰ ὀχτώματα τῶν ἐρημικῶν χειμάρων. Συχνὰ τὸ χέρι μου ἔλλεισε τὴν πληγὴ τῶν ἡρώων καὶ ἡ ροιὴ τους βλόγησε μὲ βνωμοσύνη τὸ γιὸ τοῦ Μόρνη. Ποιὰ χώρα κατοικοῦσαν οἱ παπούδες σου; Χωρὶς ἄλλο εἶτανε λαμπροί, ἄμοιρε νιέ! Τί πένθος στὴν πατρίδα σου! Χάθηκες στὸν ἀνθὸ τῶν χρόνων σου!

— Ναι, ἀπολογιέται ὁ ἄγνωστος, οἱ γονῆδες μου εἶναι λαμπροί· μὰ δὲ θὰ κλάψουν τὸ θάνατό μου, γιατί ἡ δόξα μου ἀφανίστη σὰν τὸν καπνὸ τοῦ πουρνοῦ. Ἐνα παλάτι σηκώνεται στὶς ὄχτες τοῦ Ντούρομα καὶ βλέπει τοὺς πύργους του σκεπασμένους ἀπὸ μούσκολη νὰ καθρεφτίζονται μὲς στὰ νερὰ τοῦ χειμάρου. Παραπάνου στέκεται ἕνας βράχος σκεπασμένος ἀπὸ παλιὰ ἔλατα· μπορεῖς νὰ τὸ ἴδεις ἐκεῖ μακριά· ἐκεῖ κάθεται ὁ ἀδερφός μου, εἶναι φουμισμένος μὲς στὶς μάχες· δώσε του τὴ λαμπερὴ ἀφτὴ τὴν κάσκα».

Ἡ κάσκα πέφτει ἀπὸ τὰ χεῖρια τοῦ Γκῶλ, σὰ βλέπει τὴν Οὐατόνα. Πληγωμένη καὶ ἐτοιμοθάνατη εἶχε πάρει μὲς στὴ σπηλιά τὸν ὀπλισμὸ ἑνὸς νέου πολεμιστῆ γιὰ νὰ πᾶει νὰ ζητήσει τὸ θάνατο μὲς στὴ μέση τῶν πολεμιστὰδων· μίλις ἀνοίγει τὰ βαρημένα μάτια της· τὸ αἶμα τρέχει ἀκόμα ἀπ' τὴν πληγὴ της.

«Γιὰ τοῦ Μόρνη, μουρμουρίζει πάλι, τοίμασε τὸν τάφο μου· ὁ ὕπνος τοῦ θανάτου ἀρπάχνει τὴν ψυχὴ μου καὶ τὰ μάτια μου σκεπάζονται ἀπὸ ἕνα σύννεφο. Ἄ! γιατί δὲ μπόρεσα νὰ μείνω στὴ Ντούρομα! Θάπολάβαινα τὴ δόξα μου· οἱ μέρες μου θὲ νὰ τρεχαν μὲς στὴ χαρὰ καὶ οἱ νέοι μου συντρόφοι θὰ βλογοῦσαν τὰ βήματα μου. Μὰ ἀλιμονο! πολυαγαπημένο μου, χάνουμαι στὸ ἀνθὶ τῆς ἡλικίας μου καὶ ὁ πατέρας μου μὲς στὸ ἔρημο παλάτι του θὰ κοκκινίσει γιὰ τὴν κόρη του ποὺ τὴν ἔσυρε ζωντανὴ δειλὸς ἀρπαγᾶς!»

Ἡ φωνὴ της σβύστηκε. Ἡ νέα παρθένα καταχωνιάζεται, χλωμὴ καὶ δίχως ζωὴ, πάνου στὸ βράχο τοῦ Τρόματον. Ὁ καταθλιμένος ἦρωας ἔσκαψε τὸν τάφο τῆς μὲ τὰ χεῖρια του. Ἐπειτα ξαναγύρισε στὴν πατρίδα του· μὰ ἡ βαθιὰ του μελαχολιά ἐθλίβε ὅλες τὶς ψυχές.

Πῆρα τὴν ἀρπα καὶ ἔφαλα τοὺς ἐπαινοὺς τῆς Οὐατόνας· ἡ χαρὰ ξαναφάνηκε σὰ μιὰ περαστικὴ λάμψη στὸ πρόσωπο τοῦ Γκῶλ· μὰ ἀναστεινάζε συχνὰ μὲς στὶς γιορτὲς τῶν φίλων του. Ἔτσι, σὰν πάψει τὰνεμόβροχο, οἱ κομῆνοι ἀνεμοὶ ταραχνοῦν ἀκόμα κάθε λίγο τὴ σιγαλιά τοῦ ἀγέρα.

(Σ—Α)

Η ΛΑΪΚΗ ΧΗΜΙΑ

Φίλε Νουμά,

Δὲν εἶμαι καθόλου ἐπιμόδιος οὔτε καὶ ἀριστογείτων, ὅπως συζητήσω γιὰ τὴ γλωσσικὴ ὑπόθεσι καὶ μάλιστα μαζί σου, ὅπως καὶ σὺ δὲν θὰ μποροῦσες ἴσως νὰ ἔλθης εἰς συζήτησι μὲ ἐμὲ γιὰ χημικὰ θέματα.

Νομίζω ὅμως ὅτι ἂν ἄκουα τὴ συμβουλή σου καὶ ἂν πρὸς τούτους ἤμποροῦσα νὰ γράψω τὴ συνέχεια τῆς λαϊκῆς χημίας, κατὰ τὸν τρόπο τῆς κυρίας Ἀλεξάντρας Παπαμόσκου, δὲν θὰ εὑρίσκα ἀναγνώστιας.

Ἐνῶ ὁ δικός μου σκοπὸς ἵναι μὲ τὰ μικρὰ αὐτὰ φυλλάδια νὰ ἐκλαϊκέσω τὶς χημικὲς γνώσεις καὶ γιὰ νὰ κατορθωθεῖ αὐτὸ πρέπει νὰ διαδοθοῦν τὰ βιβλία καὶ νὰ ἀναγνωσθοῦν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς.

Ἐπειτα γιὰ ὅσους ἐπιστημονικοὺς ὄρους ὑπάρχουν κατὰ σύμπτωση ἀντίστοιχα στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ θὰ ἦταν ἴσως δυνατόν μέχρι σημείου τινὸς νὰ ἀκλουθήσῃ κανεὶς καὶ νὰ εἴπῃ π.χ. γιὰ «τὸ ὕδροχλωρικὸν ὄξύ» «σπίρτο τοῦ ἀλατιοῦ» καὶ γιὰ τὸ «θεικὸν ὄξύ» «σπίρτο τοῦ βιτριολιοῦ».

Ἄλλὰ ἂν εἴπῃ τὸ «ἀνθρακικὸν ὄξύ» «καρβονικὸ ξυνὸ» καταντάει ἀκατάληπτος καὶ δημιουργεῖ κάτι τι πρωτοφανές καὶ ἄγνωστον ἀφίνω πλέον τὰ παράγωγα. Ἔτσι δὲν μπορεῖ νὰ πῇ καὶ τὸ ὕδρογόνον «νεροφοκιάστη» ἢ τὸ ὄξυγονον «ἰζοροκιάστη» ἢ «σπιροφοκιάστη». Σημείωσε ὅτι ὁ λαὸς τὰ ὄξέα τὰ λέει σπέρτα καὶ ὄχι «ξινὰ», (ἐκτὸς τῶν φυτικῶν), ἀλλὰ μὲ τὴ λέξι «σπίρτο» χαρακτηρίζει καὶ ἕνα ἐκατομμύριον ἄλλα πράγματα καὶ ἔννοιαι, ποὺ αὐτὴ ἡ γλωσσικὴ φτώχεια φέρνει μεγάλας δυσκολίας.

Ο. Α. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ

Σημ. τοῦ «Νουμά». Ὁ φίλτατος διευθυντῆς τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας κ. Ο. Ρουσόπουλος μὲ τὸ ἐξυπνο καὶ χαριτωμένο γράμμα του δὲν παραδέχεται... πὼς ἔχουμε δικίον νὰν τοῦ συσταίνουμε νὰ γράψῃ τὴ συνέχεια τῆς *Λαϊκῆς Χημίας* του σὲ λαϊκὴ γλῶσσα. Ἄ δὲν πιστεύει ἐμᾶς, γιατί εἴμαστε μαλλιαροί, θὰ πιστέψει τουλάχιστο τὴν «Ἀκρόπολη» ποὺ δημοσιεύει (26 Ὀχτώβρη, σελ. 1, στήλη 2) τὸ ἀκόλουθο ἀρθρακι.

«Εἰς τὴν ἀρκετὰ πλοσίαν βιβλιοθήκην τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας μας, προσετέθη ἤδη καὶ τὸ πρῶτον τεύχος τῆς «Χημίας τοῦ Λαοῦ», γραμμένον ἀπὸ τὸν ἴδιον διευθυντὴν αὐτῆς κ. Ὁ. Ρουσόπουλον. Ἐκ τοῦ τίτλου καταλαμβάνει πᾶς τις ὅτι πρόκειται περὶ ἐκλαϊκέσεως τῆς χημίας, καὶ τῶν σχετικῶν γνώσεων, τῶν τῶσων χρησίμων εἰς τὸν πρακτικὸν βίον. Ἡ χημεία εἶνε μία τῶν ἐπιστημῶν εἰς τὰς ὁποίας ἀφελόνται τὰ θάματα τῆς παντοίας προόδου, ἀποτελεῖ δὲ ἕνα μέγα καὶ ρωμαλέον πλουτοπαραγωγὸν παράγοντα εἰς τὴν σύγχρονον βιομηχανίαν. Ἀπὸ τὸ πρῶτον αὐτὸ τεύχος μανθάνει κανεὶς τί εἶνε χημεία.

Δυστυχῶς τῆς *Λαϊκῆς Χημίας* ἡ γλῶσσα εἶνε ἀντιλαϊκῆ. Λόξα!»

Καὶ τώρα ἂ θέλει ὁ φίλος κ. Ρ. Ἐακολοθοῦμε τὴ συζήτησι.

PIERRE LOTI

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΟΥ ΚΥΝΗΓΙΑ

Πιεσμένος ήμουνα μέσα στ' άλλοκοτα χόρτα και ύπνος βαρύς είχε κλείσει τὰ μάτια μου. Άγνωστα δέντρα έριχναν τή σκιά τους άπάνω μου, κ' εκεί παρπαέρα λαμποκοπούσε στὸν ήλιο ένα τέλμα ίσημερινό.

Όπως συμβαίνει, πολλές φορές με τήν κούραση τή μεγάλη, ὁ ύπνος μου, ἂν καὶ βαρύς, δὲν ἔκανε ὅμως βαθύ· εἶχα μιὰν ἀόριστη αἰσθήση τῶν τριγυρινῶν πραγμάτων, πού τὰ σχετικά μέσα στ' ὄνειρό μου με διάφορες φανταστικές περιπέτειες.

Ἄξαφνα με τάραξε ἡ αἰσθήση πὸς τάχα κάτι τί ἔκανε κοντά μου, κάτι τι μικρό, κάτι τι ἐλαφρό, καὶ πὸς αὐτὸ τὸ κάτι τι με κύτταζε. Μισοάνοιξα τὰ βλέφαρά μου καὶ προσπάθησα νὰ ἰδῶ.

Πράγματι ἕνα μουτράκι ἐμόρφαζε ἐκεῖ κοντά μου, μέσα στὰ κλαδιά. Δυὸ ματάκια στρογγυλά, πολὺ ζωηρά, μάτια παιδιοῦ, ἀνοιγόκλειαν καὶ με ζέταζαν με έντονη ἔκφραση ἀνθρώπινης περιέργειας. Μ' ἕνα κίνημα ἀσυνείδητο, φυσικὸ σὲ κάθε κυνηγό, ἔπιασα τὸ τουφεκί μου... Ἄλλὰ πίσω ἀπ' τὸ κίνημα ἡ θέληση δὲν ὑπῆρχε. Καὶ τὸ χέρι μου ἔπεσε καὶ ὁ ύπνος ὁ βαρύς μ' ἔριξε πάλι ἀναίσθητο γιὰ μερικὰ λεπτά.

Ἄλλὰ τὸ μουτράκι ἐξακολουθοῦσε νὰ με κυττάζει, καὶ εἶχα τήν αἰσθήση αὐτὴ μέσα στὸν ύπνο μου. Τριγύρω βούιζαν μέσα τῆ σιγῆ οἱ μακρὺς πεταλοῦδες με τίς μεταλλικὲς ἀνταύγειες, καὶ χόρευαν μεθυσμένα ἀπὸ ζεστη καὶ ἀπὸ μυρωδιὰ λογιῆς λογιῆς έντομα παρὰξένα με λοφέια, με ὅπλα καὶ με ποικιλία χρωμάτων. Ὁ αέρας, πού γιὰ μένα ἦταν ἀποπνιχτικός, ἔδινε τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς σ' ένκν δλάκερο κόσμο ἀπὸ ἐπικίντυνα ζῶα καὶ ἀπὸ μεγάλα φάρμακερά λουλούδια.

Τώρα, καὶ με τήν ἐνέργεια τῆς ἐπίμονης ἐκείνης ματιᾶς, ἄρχισα πιά νὰ ζυπνῶ ὄτ' ἄλθθεια. Μὲ ὑπουλο τρόπο ἔπιασα πάλι τὸ ὄπλο μου καὶ, προσέχοντας νὰ μὴν κάνω θόρυβο, τόφερα καὶ τὸ ἀκούμπησα στὸν ὠμό μου.

Τότε τὸ μαίμουδακι ἔρχισε νὰ ὑποχωρῆ. Χωρὶς βία ὅμως, δίχως νὰ βάζη κακὸ ὁ νοῦς του, καὶ με λύπη, θαρρεῖς. Καὶ ἔφευγε μ' ἕνα εἶδος διάκριση, με κάποια κωμικὴ προσοχὴ γιὰ νὰ μὴ κἀνθ θόρυβο. Ἐπιανε με τὰ ἐπιδέξια χέρια του καὶ γλιστροῦσε μέσα στὰ φυλλώματα, καὶ ἔσερνε με πολλὴ νοστιμάδα ἀπὸ πίσω του τὴν οὐρά του. Καὶ πάλι γύριζε καὶ με κύτταζε μ' ἕνα ἔφος σὰν νᾶλεγε: «Δὲν ὑποθέτω νᾶχης τίποτε μαζὶ μου· ἐγὼ δὲν εἶμαι κακὸ ζῶο· λίγη περιέργεια εἶχα, τίποτ' ἄλλο... Μολαταῦτα δὲν ξέρει κανεὶς τί μπορεῖ νὰ γίνη· αὐτὸ τὸ ἐργαλεῖο πού κρατεῖς στὸ χέρι δὲ μ' ἀρέσει. Γι' αὐτὸ προτιμῶ νὰ φύγω. Μὴ θυμῶνης λοιπόν! Βλέπεις, φεύγω... ἔφυγα...» Ἐκείνη τὴ στιγμή δυὸ πιθανοὶ μεγαλείτεροι πού στέκονταν μακρύτερα, οἱ γονιοὶ βέβαια τοῦ μικροῦ, τὸ φώναζαν.

Ἐγὼ εἶχα μερικὰ δευτερόλεπτα πού σημάδευα. Ἡ ὁμορφὴ γούνα τοῦ μικροῦ μου εἶχε καθίσει στὸ μάτι. Καὶ ἄξαφνα ἡ τουφεκιά ἔφευγε, τρομερὴ μέσα στὴ σιγῆ. Σκόρπισμα φύλλων, φτερούγισμα πουλιῶν, ξάφνισμα ζῶων κοιμισμένων στὶς σκιές. Μιὰ γιγαντινὰ πεταλοῦδα, πιὸ πλατειὰ ἀπ' τὴν ἀνοιχτὴ παλάμη, πέταζε ἀπὸ ἕνα ἰσενόδεντρο ρίχνοντας σὲ κάθε χτύπημα τῶν φτερῶν τῆς μιὰ λάμψη μεταλλικὴ γαλάζια. Καὶ τὸ μαίμουδακι ἄρχισε νὰ πέφτη, στὴν ἀρχὴ σιγὰ, ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί, με μιὰ ὑπέρτατη προσπάθεια τῶν χειρῶν του γιὰ νὰ κρατηθῆ, ὕστερα, ἀφημένο στὸ κατρακύλισμά του, ἔπεσε γλήγορα, καὶ σωριάστηκε χάρω.

Όταν τὸ σήκωσα ζῶσε ἀκόμα, ἀλλὰ με ζωὴ τόσο λίγη, ὥστε δὲν μποροῦσε οὔτε νὰ δοκιμάσῃ νὰ ἀντισταθῆ. Σὰν πρᾶμα ἄψυχο με ἄφησε νὰ τὸ πιάσω. Τὰ χεῖλάκια του, σφιχτά, ἔτρεμαν, καὶ τὰ παιδικὰ του μάτια κύτταζαν τὰ δικὰ μου με μιὰν ἀξέχαστη ἔκφραση ἀγωνίας, τρομάρας καὶ παραπόνου.

Τότε μόνο ὑψώθηκε μπροστά μου ἡ ἠλίθια φρίκη τῆς πράξης μου. Τὸ κρατοῦσα στὴν ἀγκαλιά μου, καὶ χάδευα με ἀπειρη τρυφερότη τὸ κεφαλάκι του

τὸ ἐτοιμοθάνατο. Οἱ ἄλλοι δύο, πού τοὺς εἶχα σκοτώσει τὸ παιδί, ξεφώνιζαν ἀπάνω ἀπ' τὰ δέντρα, ἔτριζαν τὰ δόντια, καὶ παράδερναν ἀνάμεσα στὸ φόβο μήπως σκοτωθοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ στὴν ἐπιθυμία νὰ με δαγκάσουν καὶ νὰ με ζεσκίσουν.

Στὸ μεταξύ τὸ μικρὸ, με τὸ μέτωπο ἀκουμπημένο στὸ στήθος μου, ξεψύχησε, σὲ στάση ἐμπιστοσύνης, σὰ μικρὸ παιδί. Καὶ ποτὲ ἄλλοτε δὲν αἰσθάνθηκα τόσο δυνατὰ τὴν ἀνάγκη πού με πιάνει κάποτε νὰ βροῖω τὸν ἑαυτὸ μου.

— Ἄχ! τέρας, ἀπάνθρωπο τέρας! Σ.Σ.

Ἡ Κοινή Γνώμη

Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΜΑΣ

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Εἶναι ἀλήθεια πὸς εἶσαι φύλλο ἀνεξάρτητο καὶ δίνεις τοῦ καθ' ἑνὸς δικαίωμα νὰ γράφει τὴ γνώμη του γιὰ κάθε πρᾶμα λείτερα, ἐξὸν νὰ πολεμᾷ τὴ δημοτικὴ. Ἐγὼ ὅμως θὰ ἤθελα νὰ μὴ γράφεις καὶ ἄρθρα ἐναντία τοῦ Βασιλείου ἢ τῶν παιδιοῦ του καὶ νὰ σὲ πῶ τὸ γιὰτί.

Ἐσεῖς ἐκεῖ κάτω, καθὼς καὶ στὴν Κρήτη, ξεχάσατε τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς, ξεχάσατε καὶ πὸς δὲν εἶστε οἱ μόνοι ρωμιοὶ, ξεχάσατε πὸς καὶ ἐμεῖς ἐδῶ ἔχουμε δικαίωμα καὶ λόγο, ἂν ὄχι γιὰ τὸν τόπο σας, μὰ γιὰ τὸν Βασιλέα μας καὶ γιὰ τὰ πριγκηπόπουλά μας. Λέτε ὅτι θέλετε γιὰ τοὺς ὑπουργοὺς σας, γιὰ τοὺς βουλευτάδες σας, γιὰ τοὺς νομάρχες σας, γιὰ τὰ οἰκονομικά σας, μὰ ἀφίνετε μας ἐμᾶς τοὺς αἰλαβωμένους, τοὺς πιὸ πολλοὺς ἀπὸ σας ρωμιούς, νὰ τὸν ξερώμε τὸν Βασιλέα ὅπως τὸν φανταζοῦμαστε· μὴ μᾶς χαλνᾶτε, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸ τὸ ἰδανικὸ, γιὰτί μόνο σ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο καὶ στὰ παιδιὰ του ἔχουμε ἀκόμα πίστη. Δὲν εἶστε οἱ μονάχοι νοικοκύρηδες τῆς ρωμιοσύνης. Ὁ Βασιλέας μας εἶναι Βασιλέας τῶν Ἑλλήνων, τῶν ρωμιῶν δηλ. Ἐμεῖς ἔτσι τὸ ἐξηγοῦμε, καὶ ὄχι μοναχὰ τῆς Ἑλλάδας.

Γιὰτί με τὸ νὰ γλύτωσε μιὰ κόψη τῆς ρωμιοσύνης, ἡ Ἑλλάδα, δὲ θὰ πεί πὸς οἱ ἄλλοι οἱ ρωμιοὶ πρέπει νὰ ξεχνιόνται. Θυμηθεῖτε τοὺς Πολίτες, τοὺς Σμυρνιοὺς, τοὺς Νησιώτες, τοὺς Μαυροθαλασσίτες, τοὺς Ἀρβανίτες, τοὺς Μικεδόνες, τοὺς Ἀνδριανουπολίτες, τοὺς Ἀνατολίτες, τέλος ὅλους πού περιμένουν νὰ λειτουργηθοῦν στὴν Ἁγία Σοφία καὶ πού στὸ πρόσωπο τοῦ Βασιλείου βλέπουν ὅλη τὴ Ρωμιοσύνη. Ἄ δὲ σέβεστε τὸ Βασιλέα καὶ τὴν Οἰκογένεια του, σεβαστεῖτε τὸ ἰδανικὸ μας γιὰτί ἐμεῖς εἶμαστε ἡ πλειονοψηφία.

Στὴ Χιὸ λένε· Πόσοι λαχταροῦν τὰ γένια, πόσοι εἰδῶν καὶ ρίχνονται.

Πόλη 17 τοῦ Ὀκτώβρη 1906.

Γ. Π.

Ο,ΤΙ ΒΛΕΠΕ

—Μιὰ ἁμορφὴ μεταφρασὴ, ἀπὸ τὰ «Νυχτερινὰ» τοῦ Κάινε, δημοσίεψε ὁ φίλος Ἠλίας Βουτιερῆδης στὸ τρίτο φύλλο τῆς «Πολιτείας», τῆς καινούριας φημερίδας τοῦ κ. Μεχ. Κατσούλη.

—Ὁ Κ. Στασινόπουλος, ὁ δημοτικιστὴς καὶ συγγραφέας τοῦ «Κρασιῶς», ἔγραψε τὸ «Ἄλας», φυσικὸ στὴν καθαρεύουσα ἀφοῦ τοῦ τὸ τίπωσε ὁ Σύλλογος τοῦ κ. Βικέλα.

—Όσο καὶ ἂν ὁ Σύλλογος αὐτὸς βγάξει ἀνωφελεῖ βιβλία, τὸ βιβλιαράκι τοῦ φίλου Στασινόπουλου ἴθναί ὄφελιμώτατο καὶ γι' αὐτὸ θὰ τὸν παραλείψουμε νὰ μᾶς τὸ κά-

νει «Ἄλατι» νὰν τὸ τυπώσουμε καὶ στὸ Νουμά.

—Μαθεύτης καὶ ὁ πατέρας τῆς περιήγης «Ναυκρατοῦσας». Εἶναι ὁ κ. Ράδος, ἀποδείχτης καθηγητῆς τῆς Ναυτικῆς Ἱστορίας. Δὲν μποροῦσε παρὰ αὐτὸς νὰ ἔστρωσει τὴ «Ναυκρατοῦσα» γιὰ τὸ τέταρτο ἀντιτορπιλικὸ μας.

—[Οἱ «Ἀθήναις» τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ μαλλιαρό· καὶ ὁ κ. Ράδος διαμαρτυρήθηκε· ἀδὲν εἶμαι μαλλιαρός, εἶπε· καὶ ἔχει δίκιο, ἀπὸ εἶναι καὶ μένει μοναχὰ κύριος Ράδος.

—Καὶ γράφει τὸ «Ν. Ἄστυ» τῆς παραμέντης Πέμτης· «Ναυτικὸν κίμωνον ἢ διακοσμητὸν πρὸς ἐκγύμνασιν βραδυγλώσσων· Δὲν ἐννοοῦν τουλάχιστον οἱ ὑπεροχολαστικοὶ ὅτι διὰ νὰ ὑπάρῃ στόλος, ἕως τοῦ ὀνόματος, πρέπει νὰ ὀμιλῆ, πρῶτον εἰς τὴν καρδίαν ὅλων τῶν Ἑλλήνων!»

—Ποῦ νὰν τὸ νιώσουν ἕνα τόσο μεγάλο πρᾶμα! Ἄν τῶνιωθαι ἀπὸ καιρὸ, δὲ θὰ μᾶς μπαίνανε σήμερα τόσο ἀδιάντροφα οἱ Βουργάροι στὴ μυστ!

—Ἐλπίζουμε νὰ συνειστέη ὁ κ. Καζάκης καὶ οἱ ἄλλοι ὁμόφρονες του πετριώτες ἀπὸ τὸ γράμμα πού δημοσίεψε ὁ κ. Κ. Μελάς στὸ «Σκρίπτ» τῆς Πέμτης, ἀποδείχοντάς τους πόσο μωρὰ καὶ ἀντιπατριωτικὰ πολιτευτήκανε στὸ Ἀλβανικὸ ζήτημα πού στὰ κλά καλοῦμενα γενήσανε.

—Ἐξὸν ἀπὸ τὴ Βιογρά, ἔπεσε καὶ μὴ ἀρσώτατα ροβρότερη ἀκόμα στους Περαιώτες ἔργατες πού λέγεται Φαρδουλῆτες. Νὰ δοῦμε ἂν τὸ δικαστήριον θὰν τὰ κατφέρει νὰν τοὺς τὴ σηκώσει ἀπὸ πάνω τους.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη.

Ἐπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καίτογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἀθήνα 1 (ἀπὸ τὸ Τράμ), Περαιᾶς 1, Ἐπαρχίης 8.

Λαθωμοί. Ἀθήνα 12, Περαιᾶς 4, Ἐπαρχίης 7.

Κλεισιές. Ἀθήνα 9, Περαιᾶς 5.

Ἀπαγωγές. Ἀθήνα 1, Περαιᾶς 1. Ἐπαρχίης 2.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ Τάκ. Οἶκον. στὸ Βόλο. Σ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τίς εὐχὰς σοῦ στέλνουμε τὸ «Ἀνεχτίμητος». Ἡ τιμὴ του, τὸ γράφημα καὶ στὸ παραμένον φύλλο, εἶναι μιὰ δραχμὴ γιὰ τοὺς ἀνεχθώστες τοῦ «Νουμά». — κ. Στ. Μαζ. θὰ δημοσιεῖται. — Ἐναν Πριγκηπικὸ στὰ Χανιά. Τὸ μάθαμε καὶ πρὶ μᾶς τὸ πείς ἀπὸ δικό σου. Αὐτὸ πού λες εἶναι καὶ τὸ σωστό· «Ἡ μόνη ἐλπίδα μας τώρα εἶναι ὁ κ. Ζαΐμης. Ἄν τὰ καταφέρει νὰ τὰ βγάλει πέρα, ἴσως δοῦμε καλύτερη μέρα. Ἄν ἀπαυδῆσει καὶ αὐτὸς καὶ φύγει, γρήγχαμε ὀλόταλν» — Νικόλδ στὸν Πειραιᾶ. Τόσο μᾶς ἀρεσε ἡ εὐχὴ πούστειλες στὸ διεθυντὴ τοῦ «Νουμά» γιὰ τὴν γιορτὴ του, ὥστε τὴν τυπώνουμε δῶ μ' εὐχαρίστηση.

Πελώριος βελόζει πρὸς τὸ Μαρτυρολόγιον σ' ἀκολουθίᾳ γαλιζῶν σκυλολόγιον· βαστῆς στὸ χέρι μέγα κομβολόγιον καὶ κάτου ἀπὸ τὸ ρῆσ ἀργυρολόγιον.

Καλὰ ἔκαμες καὶ μᾶς εἶπες πὸς ἀργυρολόγιον θὰ πεί κομπάρδς γιὰτί δὲν τὸ ξέραμε.

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, καὶ ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πουλιοῦντα τὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Σακέτου ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὸ στὴ Βουλῆ) τὰκόλουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχᾶου «Ὁνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ Πάλλη «Ἥλιος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120)

Τοῦ Φωτιάδου Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας ἀνεγέννηση» (σελ. 405).

Τοῦ Ἐφταλιώτη «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» (σελ. 320) καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).